FRÉDÉRIC BEIGBEDER

Bir Fransız Romanı*

Türkçesi: Renan Akman

Roman

*SEL

FRÉDÉRIC BEIGBEDER • BİR FRANSIZ ROMANI *

BİR FRANSIZ ROMANI*

FRÉDÉRIC BEIGBEDER 1965 yılında Paris'in en lüks banliyölerinden Neuilly-sur-Seine'de doğdu. On yıl dünyanın en ünlü reklam ajanslarında metin yazarı olarak çalıştı. Türkiye'de son olarak *9.90 TL* adıyla yayımlanan kitabıyla büyük bir üne kavuştu. Kitabın yayımlanmasından sonra tahmin ettiği ve arzuladığı gibi reklam ajansındaki işinden oldu ve kendini tümüyle edebiyata verdi. *Aşkın Ömrü Üç Yıldır, Aşkın Ömrü Evde Uzar, Ecstasy Öyküleri, Kuzey Kulesi 107. Kat* (2003, Interallié Ödülü), *Romantik Egoist* ve *Pardon Nasıl Yardımcı Olabilirim?* başlıklı kitapları tüm dünyada büyük ilgi gördü. *9.90 TL*'den sonra *Aşkın Ömrü Üç Yıldır* da sinemaya uyarlandı.
Eserleri yabancı dillere en çok çevrilen Fransız yazarlarından olan Beigbeder 2009 yılında Renaudot Ödülü'nü *Bir Fransız Romanı* ile almıştır. Çeşitli dergilerde ve televizyon kanallarında edebiyat eleştirmenliğini sürdüren Beigbeder, Flore ve Sade edebiyat ödüllerinin kurucusu ve birçok saygın edebiyat ödülünün jüri üyesidir.

RENAN AKMAN, Galatasaray Lisesi'ni ve Boğaziçi Üniversitesi Ekonomi Bölümü'nü bitirdi. Uzun yıllar yayın sektöründe çalıştı. Türkçeye kazandırdığı eserler arasında Elie Wiesel'in *Sürgünler Çağı*, Moshe Lewin'in *Sovyet Yüzyılı*, Gary L. Francione'in *Hayvan Haklarına Giriş*, Joseph S. Nye'ın *Küresel Çatışmayı ve İşbirliği'ni Anlamak*, Don Thompson'ın *Sanat Mezat* başlıklı kitapları ve Frédéric Beigbeder külliyatı sayılabilir.

*SEL YAYINCILIK
Piyerloti Cad. 11 / 3 Çemberlitaş - İstanbul
Tel. (0212) 516 96 85 Faks: (0212) 516 97 26

http://www.selyayincilik.com
E-mail: halklailiskiler@selyayincilik.com

*SEL YAYINCILIK: 515
ISBN 978-975-570-533-0

BİR FRANSIZ ROMANI
Frédéric Beigbeder

Kitabın Özgün Adı:
Un roman français
Türkçesi: Renan Akman
Roman

© Frédéric Beigbeder, 2009
© Éditions Grasset & Fasquelle, 2009
© Andrew Nurnberg ve Onk Ajans aracılığıyla, Sel Yayıncılık, 2011

Genel Yayın Yönetmeni: İrfan Sancı
Editör: Mert Tanaydın
Kapak ve teknik hazırlık: Gülay Tunç

Birinci Baskı: Ekim 2011

Baskı ve Cilt: Yaylacık Matbaası
Fatih Sanayi Sitesi, 12/197-203
Topkapı-İstanbul, 567 80 03

Frédéric Beigbeder

Bir Fransız Romanı

Türkçesi: Renan Akman

Roman

"İlkyaz gibi serpilip boy atar çocuklar
Sonra gelirler yazın
Kış alır götürür hepsini
Ve göstermezler bir daha
Eski yüzlerini."

Pierre de Ronsard,
Anthoine de Chasteigner'ye Methiye, 1550.

aileme
ve artık ailemden olan
Priscilla de Laforcade'a.

Okurların dikkatine: Aksi belirtilmedikçe kitaba eklenen tüm dipnotlar çevirmene aittir.

Önsöz

Ben büyükbabamın babasından daha yaşlıyım. Yüzbaşı Thibaud de Chasteigner, İkinci Champagne Muharebesi sırasında, 25 Eylül 1915 günü sabah saat 09:15'te, Suippe Vadisi ile Argonne Ormanı arasında şehit düştüğünde 37 yaşındaydı. Hakkında daha fazla bilgi edinmek için sorularımla annemi bunaltmak zorunda kaldım; ailemizin kahramanı bir meçhul asker. Dordogne'da, Borie-Petit Şatosu'nun (dayımın evi) bahçesinde gömülü, ama fotoğrafını Vaugoubert Şatosu'nda (başka bir dayımın evi) gördüm: Sarı saçları alabros tıraşlı, lacivert üniformalı, uzun boylu ve ince yapılı genç bir adam. Thibaud karısına, yani büyükbabamın annesine yazdığı son mektupta, kendine bir yol açıp düşman mevzilerine geçmek için dikenli telleri kesecek bir kerpeteni olmadığını belirtiyor. Kireçli düz bir araziden, araziyi çamurlu bir bataklığa çeviren dinmek bilmez bir yağmurdan bahsediyor ve ertesi sabah saldırıya geçme emrini aldığını bildiriyor. Öleceğini biliyor; mektubu adeta bir *"snuff movie"* –görsel hilelere başvurmadan çekilen bir korku filmi. Thibaud şafak sökerken, Girondinler Marşı'nı söyleyerek kendisine verilen görevi yerine getirdi: "Vatan

uğruna ölmek, yazgıların en güzeli, gıptayı en çok hak edeni!" 161. Piyade Tümeni bir mermi duvarının üzerine doğru atıldı; öngörüldüğü üzere, büyükbabamın babası ve adamları Alman mitralyözlerince delik deşik edildiler ve klor gazında boğuldular. O halde, Thibaud'nun üstleri tarafından katledildiği söylenebilir. Uzun boyluydu, yakışıklıydı, gençti ve Fransa ona Fransa için ölmesini emretti. Ya da yazgısına tuhaf bir güncellik kazandıran bir varsayımla, Fransa ona, uğruna intihar etme emrini verdi. Bu dört çocuklu aile babası, bir Japon kamikazesi ya da Filistinli bir terörist gibi, bile bile hayatını feda etti. Haçlıların soyundan gelen bu adam, İsa'yı taklit etmeye, başkaları için canını vermeye mahkûm edildi.

Ben, Champagne'da dikenli teller üzerinde çarmıha gerilen yiğit bir şövalyenin soyundan geliyorum.

1
Kırık kanatlar

Gözaltına alındığımda, ağabeyimin *Légion d'honneur* nişanıyla ödüllendirildiğini yeni öğrenmiştim. Polisler ellerimi arkadan hemen kelepçelemediler; bunu daha sonra, Hôtel-Dieu'ye* nakledilişim sırasında, ertesi akşam da Île de la Cité'deki Dépôt'ya** sevk edilirken yaptılar. Cumhurbaşkanı, ağabeyime, Fransız ekonomisinin dinamizmine katkılarından ötürü tebriklerini sunan hoş bir mektup yazmıştı: "Siz bizim arzuladığımız türden bir kapitalizmin, başını spekülasyoncuların değil girişimcilerin çektiği kapitalizmin temsilcilerindensiniz." 28 Ocak 2008 günü, Paris VIII. Bölge Emniyet Amirliği'nde, kemerlerinde tabanca ve coplar olan, lacivert üniformalı memurlar, üzerimi aramak için beni çırılçıplak soyuyor, telefonuma, kol saatime, kredi kartıma, parama, anahtarlarıma, pasaportuma, ehliyetime, kemerime ve atkıma el

* Paris'in en eski ve en merkezi devlet hastanesi.

** Gözaltındaki tutukluların kapatıldığı, Paris'teki kötü şöhretli nezarethane.

koyuyor, tükürük örneğimi ve parmak izimi alıyor, hayalarımı kaldırıp kıçımın deliğinde bir şey saklayıp saklamadığıma bakıyor, ellerimin arasında tuttuğum antropometrik bir levhayla cepheden, profilden ve yarım profilden fotoğraflarımı çekiyorlardı; bu işler bittikten sonra da, duvarları grafitilerle, kurumuş kan ve sümük lekeleriyle kaplı iki metrekarelik bir kafese geri götüreceklerdi. Bunlar olurken, ağabeyimin, bundan birkaç gün sonra Élysée Sarayı'nın bu hücre kadar dar olmayan balo salonunda düzenlenecek *Légion d'honneur* törenine katılacağımı ve salonun büyük pencerelerinden, rüzgârın bahçedeki meşelerin yapraklarını, beni sarayın bahçesine çağırır gibi sallayışını seyredeceğimi bilmiyordum. O kara gecede, sabah saat dört sularında, beton bir peykenin üzerinde uzanmış yatarken, durum gözüme gayet basit görünüyordu: Tanrı ağabeyime inanıyordu ve beni terk etmişti. Çocuklukta birbirine o kadar yakın olan iki insan, nasıl olup da bu kadar zıt hayatlar yaşayabilmişti? Kısa bir süre önce, bir arkadaşımla birlikte sokakta uyuşturucu kullanmaktan gözaltına alınmıştım. Komşu hücrede bir yankesici umutsuzca ama diğer tutukluların bir saniye olsun uyumasına izin vermeyen bir süreklilikle camı yumrukluyordu. Her halükârda uyumak hayaldi, zira içeri tıkılanlar böğürmeyi kestiğinde bile, tutukluları sağır sanan polisler koridorda haykırarak birbirlerine sesleniyorlardı. Havada kesif bir ter, kusmuk ve mikrodalga fırında tam ısıtılmamış havuçlu haşlama kokusu vardı. Saatiniz üzerinizde olmadığında ve tavanda göz kırpıp duran beyaz floresanı söndürmek kimsenin aklına gelmediğinde, zaman geçmek bilmiyor. Ayaklarımın dibinde, alkol komasına girmiş bir şizofren, leş gibi beton

zemine serili yatıyor, inliyor, horluyor ve osuruyordu. Hava soğuktu, ama ben gene de havasızlıktan boğuluyordum. Hiçbir şey düşünmemeye çalışıyordum, ancak bu imkânsızdı: İnsanı avuç içi kadar bir deliğe tıktıklarında kafası korkunç bir şekilde çalışır; paniğe kapılmamak için boş yere çırpınır; bazıları dışarı çıkmak için diz çöküp yalvarır ya da sinir krizleri geçirirler, bazen de hayatlarına son vermeye kalkışır ya da işlemedikleri suçları itiraf ederler. Bir kitap ya da uyku ilacı için ne isterlerse vermeye hazırdım. İkisi de olmadığından, gözlerimi yumup kafamın içinde bu satırları yazmaya başladım. Dilerim bu kitap, o gece zihnimi oradan uzaklaştırmama nasıl yardımcı olduysa öyle, sizin de azıcık kafa dağıtmanızı sağlar.

2
Silinen lütuf

Ben çocukluğumu hatırlamıyorum. Bunu söylediğimde kimse bana inanmıyor. Herkes geçmişini hatırlar; unutacak olduktan sonra yaşamak neye yarar? Bende ise benden kalan hiçbir şey yok; sıfır yaşımdan on beş yaşıma kadar bir kara delikle karşı karşıyayım (astrofizik anlamda: "Her tür madde ve ışınımın kendinden kaçmasını engelleyecek kadar güçlü bir çekim alanına sahip olan kütlesel cisim"). Uzun süre, bunun normal olduğuna, başkalarının da aynı hafıza kaybını yaşadığına inandım. Ama onlara, "Sen çocukluğunu hatırlıyor musun?" diye soracak olsam, bana bir ton hikâye anlatıyorlardı. Biyografimin görünmez mürekkeple basılmış olmasından utanç duyuyorum. Benim çocukluğum neden silinmez değil? Kendimi toplumdan dışlanmış hissediyorum, çünkü insanların bir arkeolojisi var, benim yok. Firar eden bir suçlu gibi izlerimi sildim. Bu kusurumu dile getirdiğimde, annem babam gözlerini havaya dikiyor, ailem protesto ediyor, çocukluk arkadaşlarım inciniyor, eski nişanlılarım belge olarak fotoğraflar göstermeye kalkışıyor.

"Sen hafızanı kaybetmedin, Frédéric. Bizimle ilgilenmiyorsun, hepsi bu!"

Hafıza kaybına uğrayanlar incitici olurlar, unutuş sanki her zaman istemli bir şey olmak zorundaymış gibi, yakınları onları inkârcı yerine koyar. Ben bir şeyleri hatırlamazlıktan gelmiyorum: Hayatımın içini boş bir sandık gibi karıştırıyorum, hiçbir şey bulamıyorum; içim bomboş. Bazen arkamdan mırıldandıklarını duyuyorum: "Şu adamı nerden tanıdığımı çıkaramıyorum." Onlara hak veriyorum. Nerden geldiğini bilmeyen birini bir yere oturtmak mümkün mü? Ben, Gide'in *Kalpazanlar*'da dediği gibiyim: "kazıklar üzerine bina edilmiş: ne temeli var, ne bodrumu". Yer ayaklarımın altından çekiliyor, hava yastığının üzerinde göğe yükseliyorum; ben denizde yüzen boş bir şişe, mobil bir Calder heykeliyim. Hoşa gitmek için omurga sahibi olmaktan vazgeçtim, bukalemun adam Zelig gibi dekorun içinde eriyip gitmeyi istedim. Kimliğimi unutmayı, sevilmek için hafızamı kaybetmeyi: ayartmak için başkalarının tercih ettiği kişiye dönüşmeyi. Psikiyatri dilinde bu kişilik bozukluğuna "özbilinç eksikliği" deniyor. Ben boş bir şekil, içeriksiz bir yaşamım. Dediklerine göre, Monsieur-le-Prince Sokağı'ndaki çocuk odamın duvarına raptettiğim bir film afişi varmış: *Benim Adım Hiç Kimse*. Hiç kuşkusuz, kendimi filmin kahramanıyla özdeşleştiriyordum.

Hayatımda, geçmişi olmayan bir adamın hikâyelerinden başka hiçbir şey yazmadım: Kitaplarımın kahramanları köklerinden koparılmış bir şimdinin içinde kaybolmuş, bir anındalık çağının ürünü insanlardır – duyguların kelebekler kadar kısa ömürlü olduğu, unutmanın in-

sanı acıdan koruduğu bir dünyanın saydam sakinleridir onlar. İnsanın belleğinde çocukluğundan sadece birkaç anı kırıntısı kalmış olabilir, ben bunun canlı kanıtıyım; üstelik bunlar asılsız ya da sonradan kurgulanmış anılar da olabilir. Benzer bir bellek yitimini, içinde yaşadığımız toplum da teşvik ediyor: Dilbilgisinde gelecek zaman kipleri arasındaki nüanslar bile kaybolma yolunda. Bendeki sakatlık yakında sıradanlaşacak; durumum genelleşecek. Gene de, insanın hayatının ortasında Alzheimer semptomları göstermeye başlamasının yaygın bir durum olmadığını kabul edelim.

Nezaket gereği, sık sık çocukluğumu yeniden kurarım. "Ama tabii ki öyle, Frédéric, hatırlıyorsun değil mi?" derler. Kibarca başımı sallarım: "A, evet, elbette, futbolcu kartları biriktirirdim, The Rubettes hayranıydım, şimdi hatırladım." Bunu burada itiraf ettiğim için üzgünüm: Asla bir şey hatırlamıyorum; ben kendimin sahtecisiyim. 1965 ila 1980 arasında nerede olduğumu kesinlikle bilmiyorum; bugün yolumu kaybetmiş olmamın nedeni budur belki de. Umarım bu mahrem labirentten çıkmak için keşfedilecek bir sır, gizli bir tılsım, sihirli bir formül vardır. Çocukluğum bir kâbus değilse, beynim belleğimi neden uykuda tutuyor olsun ki?

3
Oto-flashback'ler

Evden eve taşınmalarında annesini uysallıkla takip eden, bir yandan da ağabeyiyle didişip duran uslu bir çocuktum. Ben problemsiz çocuklar familyasındanım. Bazen bir korkuya kapılırım: Belki de hatırlanacak hiçbir şey olmadığı için hiçbir şey hatırlamıyorumdur. Belki de çocukluğum birbirini takip eden, kumsaldaki dalgalar gibi monoton, boş, sıkıcı ve kasvetli günlerden ibaretti. Peki ya aslında her şeyi hatırlıyorsam? Ya hayatımın başlangıcında iz bırakacak hiçbir olay yoksa? Hiçbir orijinalitesi ve engebesi olmayan, korunmalı ve ayrıcalıklı bir çocukluk yaşadıysam? Bu durumda yakınacağım ne olabilir? Bir insanın yetişirken felaketler, dramlar, ölüm acıları ve kazalar yaşamamış olması büyük bir şanstır. O zaman bu kitap, kasvet ve kofluk üzerine bir araştırma, burjuva normalliğinin derinliklerine bir mağara yolculuğu, Fransız sıradanlığı üzerine bir röportaj olurdu. Rahat ve konforlu çocuklukların hepsi birbirinin aynıdır, belki de hatırlanmaya değmezler. Küçük bir oğlan çocu-

ğunun 60'lı, 70'li yıllarda Paris'te geçmek zorunda olduğu tüm aşamaları söze dökmek mümkün mü? Anne babamın gelir vergisi beyannamesinde bir vergi indirimi kalemi olmanın hikâyesini anlatmak isterdim.

Bu derin dalışı başlatırken tek umudum, yazının belleğimi canlandırması. Edebiyat, bizim unuttuklarımızı hatırlar: Yazmak insanın kendini okumasıdır. Yazı anıları canlandırır, bir cesedi mezarından çıkarır gibi yazabilirsiniz. Her yazar bir "*ghostbuster*"dır: bir hayalet avcısı. Bazı ünlü romancılarda, pek tuhaf istemsiz anımsama olayları gözlenmiştir. Yazı doğaüstü bir güce sahiptir. Bir kitabın yazımına, bir müneccime ya da dervişe danışır gibi başlanabilir. Otobiyografisini yazan kişi Sigmund Freud ile Madame Soleil* arasında bir kavşak noktasında bulunur. Roland Barthes 1969'da yayımladığı *Yazı Ne İşe Yarar?* başlıklı bir makalesinde, "yazı (...) kökenini ayırt etme imkânı olmayan bir iş görür" der. Yazının gördüğü bu iş, unutulmuş geçmişin ansızın geri dönmesi olabilir mi? Proust ve onu "hatırlamanın sessiz yükseltilerine" çıkaran sonatı, madleni, Guermantes'ların konağının avlusundaki birbirinden ayrılmış iki kaldırım taşı? Iıh, bana fazla baskı yapmayın, lütfen. En az bu kadar ünlü, ama daha yakın tarihli bir örnek seçmeyi yeğliyorum. Georges Perec 1975'te *W ya da Bir Çocukluk Hatırası*'na şu cümleyle başlar: "Çocukluk hatıram yok." Ama bütün kitap bunlarla doludur. İnsan geçmişini hatırlamak için gözlerini yumduğunda esrarengiz bir şey olur: Bellek, bazı Çin

* Ünlü bir Fransız astrolog (1913-1996). Fransa'da adı kehanetle özdeşleşmiştir.

restoranlarında sake sunulan fincanlar gibidir; kabın dibinde yavaş yavaş çıplak bir kadın belirir ve kap boşaldığı an ortadan kaybolur. Kadını görürsünüz, seyredersiniz, ama ona yaklaştığınız an elinizden kaçar, buhar olup uçar: Benim yitik çocukluğum da öyle. Burada mucize gerçekleşsin, geçmişim kitapta Polaroid bir fotoğraf misali yavaş yavaş şekillensin diye dua ediyorum. Kendimden alıntı yapmama izin verilirse –otobiyografik bir metinde egosantrizmden kaçınmaya çalışmak, kibre gülünçlük ilave etmek olurdu– ben bu tuhaf olguyu daha önce de yaşadım. 2002 yılında *Kuzey Kulesi, 107. Kat*'ı yazarken, gözümün önünde birden bir sahne belirdi: 1978 yılının soğuk bir kış sabahı, sırtımda US marka çantam, okuduğum liseye gitmek üzere annemin evinden çıkıyorum ve yolda kaldırım taşlarının arasındaki beton çizgilere basmamaya dikkat ederek ilerliyorum. Ağzımdan buharlar çıkıyor, can sıkıntısından patlıyorum ve kendimi 84 numaralı otobüsün altına atmamak için zor tutuyorum. Bölüm şu cümleyle bitiyordu: "O sabahın dışına hiç çıkmadım." Ertesi yıl, *Romantik Egoist*'in son sayfasında, küçük bir çocukken, babamın İngiliz arabalarında midemi kaldıran deri kokusundan bahsedi- yordum. Dört yıl sonra, *Pardon Nasıl Yardımcı Olabilirim?*'i yazarken de, babamın dubleks evinde geçirdiğim bir cumartesi gecesini keyifle anımsadım: Terliklerim ve utançtan kızarmalarım, Stevie Wonder'ın portakal rengi ikili albümünü dinleyen birkaç Kuzeyli mankeni baştan çıkarmıştı. O zamanlar, bu anıları roman kişilerine (Oscar' a ve Octave'a) atfetmiştim, ama kimse hayal ürünü olduklarına inanmadı. Buna gerçekten cesaret edemeden, çocukluğumdan bahsetmeye çalışıyordum.

Annem babam boşandıktan sonra hayatım ikiye bölündü. Bir yanda: anne keyifsizliği; öte yanda: baba hazcılığı. Bazen hava tersine dönerdi: Annemin keyfi yerine geldikçe babam sessizliğe gömülürdü. Anne babamın ruh hali: çocukluğum bileşik kapları. Muhtemelen, kendimi kaygan bir zemin üzerinde inşa etmek zorunda kaldım. Anne babamdan birinin mutlu olması için, tercihen diğerinin mutlu olmaması gerekiyordu. Bu bilinçli bir mücadele değildi, tam tersine, görünürde aralarında en ufak bir düşmanlığın izi yoktu; hep gülümsüyor olunması, bu sarkaç hareketini daha da acımasızlaştırıyordu.

4
Sesli harfler, sessiz harfler

29 Ocak 2008 günü, gece güzel başlamıştı: Marka şaraplarla akşam yemeği, kalburüstü barlarda atılan mutat tur, meyankökü, hindistancevizli, çilekli, mentollü, portakal likörlü renk renk votka *shot*'ları; bir dikişte bitirilen siyah, beyaz, kırmızı, yeşil, mavi kadehler Rimbaud'nun sesli harflerinin rengindeydi. *Scooter*'ımla giderken, The Pixies'in *Where is my mind*'ini mırıldanıyordum. Süet kovboy çizmelerimle, birbirine karışmış uzun saçlarımla liseli bir öğrenci kılığındaydım; yaşımı, sakalımın ve siyah yağmurluğumun altına saklamıştım. Yirmi yılı aşkın süredir geceleri böyle sürterim, en sevdiğim spor budur: yaşlanmayı reddeden yaşlıların sporu. Hafıza kaybı yaşayan bir yetişkinin bedeninde tutsak bir çocuk olmak kolay değil. *Sodom ve Gomorra*'da, Vaugoubert markisi "aynasına gidip cazibesini korumak istediği bir yüzün çevresine kırışıklıkların yerleşmesine bakmaya artık cesaret bile edemediği halde, genç, erkeksi ve çekici" bir havası olsun ister. Sorunun yeni olmadığı görülüyor; Proust, büyükbabamın babası Thibaud'nun şato-

sunun adını kullanmış. Hafif bir sarhoşluk gerçekliğin üzerini yorgan gibi örtmeye, kaçışımı yumuşatmaya, çocukça davranışlarımı kabul edilebilir kılmaya başlıyordu. Bir aydır, yeni bir yasa diskoteklerde sigara içilmesini yasaklıyordu, Marceau Caddesi'nin kaldırımında bir kalabalık birikmişti. Sigara kullanmadığım halde, uzatılan çakmaklara doğru eğilen rugan pabuçlu güzel kızlarla dayanışıyordum. Çakmağı tutunca, yüzleri Georges de La Tour'un tablolarındaki gibi aydınlanıveriyordu. Bir elimle kadehimi tutuyor, ötekiyle kardeş omuzlara asılıyordum. Uzun metrajlı bir filmde rol almayı bekleyen bir garson kızın elini öpüyor, okursuz bir derginin yayın yönetmeninin saçlarını çekiyordum. İnsomniyak bir kuşak bir pazartesi gecesi soğukla, yalnızlıkla, ufukta beliren krizle, kim bilir başka neyle mücadele etmek için toplanıyor, sarhoş olmak için asla bahane sıkıntısı çekilmiyordu. *Auteur* filmlerinde oynayan bir aktör, birkaç işsiz kız, siyahi ve beyaz bar fedaileri, demode bir şarkıcı ve ilk romanını yayımladığım bir yazar da vardı. Bu sonuncusu, beyaz bir poşetçik çıkarıp içindeki tozu yan yolda ışıldayan siyah bir Chrysler'ın kaputunun üzerine döktüğünde kimse itiraz etmedi. Yasaya meydan okumak bizi eğlendiriyordu; İçki Yasağı günlerini yaşıyorduk; Baudelaire ve Théophile Gautier, Ellis ve McInerney ya da Nimier'nin özel şoför kılığına girip karakoldan kurtarmaya geldiği Blondin gibi itaatsizlik etme vaktiydi. Yazar meslektaşım affedilmez bir zevksizlik olarak kabul ettiği (inanın, bunu ben de onaylıyordum), karısından da kıskanç metresinden yakınırken, ben altın rengi kredi kartımın yardımıyla beyaz kristalleri özenle ufalıyordum. Birden, bir sirenin ışığına başımı kaldırdım. İki renkli bir

araba gelip önümüzde durdu. Beyaz kapının üzerine, altı kırmızı bir dikdörtgenle çizili garip mavi harfler boyanmıştı. P harfi. Sessiz. O harfi. Sesli. L harfi. Sessiz. I harfi. Sesli. Televizyonda yayınlanan "Rakamlar ve Harfler" yarışmasını düşündüm. Ve C harfi. Hay aksi, lanet olsun. E harfi. Bu dağınık harflerin kuşkusuz gizli bir anlamı vardı. Biri bizi uyarmaya çalışıyordu, ama neye karşı? Bir siren ötmeye başladı, mavi ışığı bir pistte dans eder gibi kendi etrafında dönüyordu. Tavşanlar gibi kaçmaya başladık. Bele oturuk ceketler giymiş tavşanlar. Ayaklarında tabanları kaygan kısa çizmeler olan tavşanlar. 28 Ocak 2008'in VIII. Bölge'de av sezonunun açılış tarihi olduğunu bilmeyen tavşanlar. İki tavşandan biri, adının kabartma harflerle yazılı olduğu kredi kartını kaputun üzerinden almayı bile unutmuştu; diğeri ise ceplerinde sakladığı yasadışı paketleri atmayı akıl edemedi. Bitmek bilmeyen gençliğim işte o gün sabaha karşı sona erdi.

5
Tutuklanma anından küçük kareler

Bütün o süre boyunca seni aradım,
o uğultulu bodrumlarda ve dans etmediğim pistlerde,
bir insan ormanının içinde,
ışıktan köprülerin ve deriden çarşafların altında, ateş almış yataklardan sarkan boyalı tırnakların ucunda,
o vaatsiz bakışların derinliklerinde,
köhne binalarının arka avlularında, yalnız dans eden kadınların ve sarhoş barmenlerin ötesinde,
yeşil çöp kutularının ve gümüş kabriyolelerin arasında,
donmuş ellerde ve likörlü öpücüklerde, sallanan merdivenlerin dibinde,
ışıklı asansörlerin tepesinde,
yavan mutluluklarda, yakalanan şanslarda, kuvvetle sıkılan ellerde,
ve sonunda seni aramaktan vazgeçmek zorunda kaldım

siyah gök kubbenin altında,
beyaz gemilerin üzerinde,
kadife gibi dekoltelerde ve ışıkları sönmüş otellerde,
leylak rengi sabahlarda ve fildişi göklerde, balçık rengi şafaklar arasında,

kaybolmuş çocukluğum benim.

Polisler kimliğimi tespit etmek istiyorlardı; itiraz etmedim, buna benim de ihtiyacım vardı. Shakespeare'in oyununda Kral Lear sorar: "Bana kim olduğumu kim söyleyebilir?"

Bütün gece gözümü yummadım. Sabah oldu mu bilmiyorum: benim gökyüzüm vızıldayıp duran beyaz bir floresan. Bir ışık kutusunun içine sıkışmış durumdayım. Zamandan ve mekândan mahrum, ebedi bir konteynırda yaşıyorum.

Fransa'da bir gözaltı hücresi maksimum acının minimum metrekareye sığdığı yerdir.

Gençliğimi alıkoymam imkânsız.

Prison Break dizisinde, hücresinden kaçmak için bir tünel kazan mahkûm Michael Scofield gibi, benim de içimi kazmam lazım. Firar eder gibi hatırlamam lazım.

Ama insanın hiçbir anısı yoksa anılarına nasıl sığınır?

Çocukluğum ne yitik bir cennet, ne ata yadigârı bir travma. Ben çocukluğumu daha çok, yavaş geçen bir itaat dönemi olarak hayal ediyorum. Hayatımızın başlangıç dönemlerini idealize etme eğilimimiz vardır, ama çocuklar her şeyden önce, beslenen, taşınan ve yatağına yatırılan paketlerdir. Barınma ve beslenme hizmetleri karşılığında, ev içi yönetmeliğe yaklaşık bir uyum gösterirler.

Çocukluk nostaljisi olanlar, bakımlarını başkalarının üstlendiği zamanları özleyen insanlardır.

Son olarak, emniyet amirlikleri kreşler gibidir: Üzerinizdekileri çıkarır, yemeğinizi verir, hareketlerinizi gözler, dışarı çıkmanızı engellerler. Hapisteki ilk gecemin beni bu kadar gerilere götürmesi mantıksız değil.

Artık yetişkinler yok, sadece her yaştan çocuk var. O halde, çocukluğum üzerine bir kitap yazmakla, şimdiki zamanda kendimden konuşmuş oluyorum. Peter Pan hafızasını kaybetmişti.

Aniden kalkıp gidenler için, "kaçtı" denmesi tuhaf. Kalarak da kaçılamaz mı?

Ağzımda, Cénitz'de deniz suyu yuttuğum zamanlarda olduğu gibi tuz tadı var.

6
Guéthary, 1972

Çocukluğumdan aklımda kalan tek bir görüntü var: Guéthary'de, Cénitz plajı; ufuk çizgisinde, mavi bir serap gibi kendini belli eden, ışıktan bir haleyle çevrili İspanya; 1972 yılı olmalı, çevreye iğrenç bir koku yayan arıtma istasyonunun yapılmasından önce, restoran ve otoparkın denize inen yolu kapatmasından önce. Gözümün önünde, bir plajda yan yana duran çelimsiz bir çocuk ile ince yapılı, yaşlı bir adam beliriyor. Büyükbaba, hastalıklı ve soluk benizli torunundan çok daha canlı, bronz tenli ve sportif. Beyaz saçlı adamın denize attığı çakıl taşları suyun üzerinde sekiyor. Çocuk üzerine bir triton resmi işlenmiş, portakal rengi havlu bir mayo giymiş; burnu kanıyor, sağ burun deliğinden bir pamuk parçası sarkıyor. Kont Pierre de Chasteigner de la Rocheposay'in fiziği aktör Jean-Pierre Aumont'a benziyor. Torununa sesleniyor:

— Biliyor musun, Frédéric, ben buradan balinaların, mavi yunusların, hatta bir katil balinanın geçtiğini gördüm.

— Katil balina nedir?

— Ustura gibi keskin dişleri olan, etobur, siyah bir balina.

— Ama...

— Korkma, o canavar kıyıya yaklaşamaz, çok büyüktür, burada, kayaların üzerinde emniyettesin.

Kuşku içinde, bundan sonra suya ayağımı bile sokmamaya karar vermiştim. Büyükbabam bana kepçeyle karides avlamayı öğretiyordu ve ağabeyimin neden yanımızda olmadığını biliyorum. O vakitler, büyük bir doktor anneme bende lösemi olabileceğini söylemişti. Yedi yaşında, dinlenme küründe, "rehabilitasyon"daydım. Deniz kıyısında gücümü toplamam, burnumdaki sertleşmiş kan pıhtıları arasından iyotlu havayı solumam gerekiyordu. Büyükbabamın, Bask dilinde "Patrick'in evi" anlamına gelen Patrakénéa'sındaki rutubetli odamda, yatağımın ayakucuna, ben kıpırdadıkça çalkalanan ve ayaklarımı yakarak varlığını sürekli hatırlatan, yeşil kauçuktan bir su torbası koymuşlardı.

Beyin, çocukluğu güzelleştirmek ya da çirkinleştirmek, olduğundan daha ilginç kılmak için çarpıtmalar yapar. Guéthary 1972, kaybedilip de bulunmuş bir DNA izi gibi; az önce ağzımdan mukoza örneği almak için balsa ağacından bir ıspatulayla yanaklarımın içini kazıyan Paris VIII. Bölge polisinden beyaz gömlekli adli tıp uzmanı kadın gibi, bu plajda bulunacak bir saç teliyle her şeyi yeniden kurabilmem gerekirdi. Ne yazık ki, yeterince uzman değilim: Pislik içindeki hücremde, gözlerimi yumduğumda bütün hatırlayabildiğim, tabanlarımın derisini yüzen kayalar, açıkta homurdanarak bize denizin

yükseldiğini haber veren okyanusun uğultusu, ayak parmaklarıma yapışan kum ve büyükbabamın beni içinde karideslerin çırpındığı deniz suyuyla dolu kovayı taşımakla görevlendirmesinden duyduğum gurur. Plajda, birkaç yaşlı kadın başlarına çiçek açmış bonelerini geçiriyor. Deniz çekildiğinde kayalar, deniz kabuklularının içinde tutsak kaldığı küçük havuzlar oluşturuyor. "Bak Frédéric, kovukların içini kazımak gerekiyor. Hadi, şimdi sıra sende." Garcia marka pembe espadrilli, beyaz saçlı büyükbabam bana kepçeyi uzatırken "kovuk" sözcüğünün anlamını öğretmişti; suyun altında, kayanın keskin kenarlarına tutunuyor, geri geri koşarak filesine doluşan zavallı hayvancıkları yakalıyordu. Şansımı denemiş, ama sadece geride kalmış birkaç keşiş yengeci yakalamıştım. Olsun: Büyükbabamla yalnızdım ve kendimi onun kadar kahraman hissediyordum. Cénitz'den yukarı çıkarken, yol kenarındaki ağaçlardan dut toplamıştı. Büyükbabasının elini tutan küçük şehirli için, doğanın dev boyutlarda bir self-servis lokanta olduğunu keşfetmek olağanüstü bir şeydi: Okyanus ve ağaçlar nimetlerle dolup taşıyordu, bunları toplamak için eğilmeniz yetiyordu. O zamana kadar, yiyeceklerin sadece buzdolaplarından ya da market arabalarından çıktığını görmüştüm. Kendimi, ağaçlı yolları yemişlerle dolu Cennet Bahçesi'ndeymiş gibi hissediyordum.

Bir gün, Vaugoubert korularına gider, kuru yaprakların altından kuzumantarı toplarız.

Bunu hiç yapmadık.

Gökyüzü alışılmadık bir mavilikteydi. Guéthary'de her nasılsa güneş açmıştı ve evler "amonyaklı Ajax" reklamlarındaki gibi, gözle görülür biçimde beyazlaşıyordu sanki. Ama belki de hava kapalıydı, belki de ben şeyleri istediğim şekle sokmaya çalışıyorum, belki de biricik çocukluk anının üzerinde güneş parlasın istiyorum.

7
Doğal cehennemler

Demek oluyor ki, Marceau Caddesi'nde polis üzerimize çullandığında, parlak siyah kaputunun üzerine paralel beyaz çizgiler çekilmiş bir arabanın etrafında toplanmış, sigaralar yakmakta olan on kadar gece kuşuyduk. Larry Clark'ın canlı *Kids*'inden çok, Marcel Carné'nin *Üç-kâğıtçılar*'ına benziyorduk. Siren ciyaklamaya başladığında, çil yavrusu gibi dört bir yana dağıldık. Polis memurları, büyükbabamın karideslere yaptığı gibi, kovuklarda –ama bu defa, gecenin bu saatinde kepenkleri indirilmiş olan Alma-Marceau metrosunun çıkışında– sadece iki suçlu yakalayabildiler. Arkadaşıma (adına Şair diyelim) derhal tutuklandığı bildirildi; protesto ettiğini duydum: "Hayat bir kâbus!" Şair'in karşısında duran Polis'in afallamış suratı beni ölene kadar gülümsetmeye devam edecek. İki toplum polisi, ayaklarımızı yerden keserek bizi tartışmalı kaputun hizasına kadar kaldırdılar; gece yarısı yapılan bu ağırlık kaldırma egzersizini takdir ettiğimi hatırlıyorum. Şiir ile Kamu Düzeni arasındaki diyalogun geleceği tehlikeye düşmüş gibiydi.

Polis: — Bunu bir arabanın üzerinde nasıl yaparsınız?

Şair: — Hayat bir KÂBUS!

Ben: — Ben Champagne'da dikenli teller üzerinde çarmıha gerilmiş bir adamın soyundan geliyorum!

Polis: — Hadi, hop, derhal Sarij 8'e götürün bunları.

Ben: — Sarij 8 de ne?

Bir başka polis: — VIII. Bölge'nin adli ağırlama, araştırma ve soruşturma merkezi.

Şair: — "İnsan hayat yolunda ilerledikçe, delikanlılık çağında gözlerini kamaştıran romanlar, çocukken tutttkuyla dinlediği masallar kendiliğinden sararıp solarrrr ve silikleşirleeer..."

Ben (hem yaltaklanarak, hem caka satarak): — Bu laflar ona ait değil. Baudelaire'in *Yapay Cennetler*'ini okumuş muydunuz, komiserim? Yapay cennetlerin doğal cehennemlerden kaçmamıza yardım ettiğini bilir misiniz?

Polis (telsizine): — Şef, suçüstündeyiz!

Bir başka polis: — Bu işi sokak ortasında yaptığınıza göre kafayı yemişsiniz siz, herkes gibi gidip bir helaya kapansanıza! Buna provokasyon denir yahu!

Ben (kaputun üzerindeki tozu atkımla silerek): — Biz herkes değiliz, komiserim. Bizzz YAZARIZZZ. OKEY?

Polis (koluma şiddetle yapışarak): — Şef, yakalanan kişi suç delilini silmeye kalkıştı!

Ben: — Hey hop, ağır olun memur bey, kolumu kırmanız gerekmiyor. Beni taşımanızı tercih ederim.

Şair (insan onuruna ve anlaşılmamış sanatçının gururuna işaret ettiği varsayılan bir dizi baş hareketiyle): — Özgürlük imkânsızdır...

Polis: — Çenesini kapatamaz mı bu?

Şair (ikna ettiğine kani, metroda kendi kendine konuşan berduşlar gibi parmağı havada, hecelerin üzerine basa basa): — İktidar'ın ona hakiiikati söyleyecek sanatttçılara ihtiyacı vardır.

Polis: — Benimle salakları mı oynamaya çalışıyorsunuz?

Şair: — Hayır, eminim sizzz kazanırdınız.

Şef: — Vay vay vay, burnuma kodes kokuları geliyor... Hadi, çabuk, tıkın bunları içeri!

Ben: — Ama... benim ağabeyim *Légion d'honneur* sahibi!

Gece kuşları gibi öten iki renkli arabaya, ayaklarımız yerden kesilerek taşındık.

Nedendir bilmem, o an aklıma, Louis de Funès ile Michel Galabru'nün plajda bir grup çıplağı maviye boyamak için kovaladıkları, *Jandarma St. Tropez'de* (1964) filmindeki o sahne geldi. Filmi her yaz Guéthary'de, odun ateşi, parke cilası ve buzlu Johnny Walker kokan salonda ailecek izlerdik. Bir başka referans da Pellos'nun çizgi romanı *Les Pieds Nickelés en plein suspense* (1963) olabilirdi, ama kim Ribouldingue rolünde olurdu kim Filochard, karar veremiyorum.

Daha önce, Mart 2004'teki Paris Kitap Fuarı sırasında da zırhlı bir polis aracına bindirilmiştim. Fuarda, üzerinde Gao Xingjian'ın resmi olan bir tişört hediye etmek üzere Cumhurbaşkanı Chirac'ın yanına yaklaşmaya kalkışmıştım. Fuarın onur konuğu Çin'di, ama Fransa'ya iltica eden ve Fransız vatandaşlığına geçen rejim muhalifi,

2000 yılı Nobel Edebiyat Ödülü sahibi Gao Xingjian, her nedense yetkililer tarafından "unutulmuştu". Orada da, iri kaslı kollar tarafından ayaklarım yerden kesilmişti; o zaman da, bu duygu hoşuma gitmişti. Şanslı olduğumu söylemem lazım: Taşıyıcılarımdan biri telsizinden rahatlatıcı bir mesaj almıştı.

— Dövmeyin, tanınan biri.

O gün, ünlü olduğuma şükretmiştim. Bir saat sonra salıverilmiştim ve geçici olarak gözaltına alınmam ertesi gün *Le Monde*'un birinci sayfasında haber olmuştu. Gözü kara bir insan hakları savunucusuna benzemekten ötürü pencereleri kafesli bir kamyonette bir saat hapis kalmak, çok iyi bir fiziksel acı / medyatik telafi oranıydı. Bu defa, insan hakları savunuculuğuyla ilgisi kesinlikle daha zayıf bir nedenden ötürü, biraz daha uzun bir süre içeri kapatılacaktım.

8
İlk aşk sillesi

Neden Guéthary? Tek çocukluk hatıram, beni neden hep rüzgârın iplere mandallanmış çarşafları hareketsiz bir teknenin yelkenleri gibi şişirdiği Bask ülkesinin o kırmızı-beyaz serabına geri götürüyor? Kendime sık sık şunu tekrarlıyorum: *Yaşamam gereken yer orasıydı. O zaman farklı olurdum; orada büyümem her şeyi değiştirirdi.* Gözlerimi yumduğumda, Guéthary'nin denizi gözkapaklarımın altında dans ediyor ve o zamanki evin mavi panjurlarını açar gibi oluyorum. O pencereden bakıyor ve geçmişin içine dalıyorum, tamam oldu işte, bizi tekrar görüyorum.

Bir siyam kedisi garajın kapısından dışarı kaçıyor. Ağabeyim Charles ve bizimle aynı yaşlardaki teyzem Delphine'le (annemin en küçük kız kardeşi) birlikte, alüminyumlu kâğıda sarılı ballı baharatlı çavdar çöreklerimizi yemeye, plaja iniyoruz. Kollarımızın altında rulo yapılmış deniz havluları var. Yolda, demiryoluna yaklaştıkça kalp atışlarım hızlanıyor; 1947'de, yani benim ya-

şımdayken babama olduğu gibi, burada bir tren kazası geçirmekten korkuyorum. San Sebastian treni, elindeki kanoyu kapıp götürmüş, babam demiryolu boyunca, çakılların üzerinde kanlar içinde sürüklenmiş, kalçası açılmış, kafatası çatlamış, kalça kemiği kırılmıştı. O günden beri, bu noktada yayaları uyaran bir tabela bulunuyor: "Dikkat, bir tren başka bir treni gizliyor olabilir." Ama kalbim, hat bekçisinin kızlarıyla karşılaşmayı beklediğim için de çarpıyor. Isabelle ve Michèle Mirailh'in güneşten esmerleşmiş tenleri, yeşil gözleri, kusursuz dişleri, dizlerine kadar inen blucin salopetleri vardı. Büyükbabam onlarla sık sık görüşmemizden hoşlanmazdı, ama dünyanın en güzel kızları sosyal imkânları kısıtlı çevrelerden geliyorsa, yapabileceğim bir şey yok; bunun, dünyada adalete benzer bir şeyi yeniden tesis etmeye çalışan Tanrı'nın işi olduğu kesin. Her halükârda, kızların gözü onları görmeyen Charles'tan başka bir şey görmüyordu. Charles geçerken yüzlerinde güller açıyordu: "Hey! İşte Parisli sarışın!" Delphine onlara gururla soruyordu: "Yeğenimi hatırladınız mı?" Gözleri çivit mavisi altın prens, denize doğru inen yokuşta önümden yürüyordu; kolunun altında genleşmiş polistrenden sörf tahtası, ortancalar açmış terasların arasından ağır adımlarla plaja doğru inen, Lacoste marka beyaz polo tişörtlü ve bermudalı çocuk o kadar mükemmeldi ki... Sonra, beni arkadan koşarken gördüklerinde kızların yüzündeki tebessüm siliniyordu: eli ayağı birbirine dolanan, saçları birbirine karışmış bir iskelet, Bagatelle'deki* bir kestane savaşında

* Paris'te, Boulogne Korusu'nda bulunan tarihi av köşkü ve gezi parkı.

ön dişleri kırılmış, dizleri morumsu yara kabuklarıyla kaplı, burnu güneşten soyulmuş, elinde *Pif* dergisinin verdiği son zımbırtıyla koşturan çelimsiz bir palyaço. Görüntüm onları tiksindirmiyordu bile, ama Delphine, "E, ıı... bu da Frédéric, Charles'ın kardeşi" diyerek beni tanıttığında, bakışlarını meşgul edecek başka şeyler buluyorlardı. Sarı saçlarımın arasından fırlayan kepçe kulaklarımın ucuna kadar kızarıyordum, bir türlü konuşamıyor, utangaçlıktan donup kalıyordum.

Çocukluğum boyunca, yüzümün kızarmasıyla cebelleştim. Biri bana söz mü verdi? Yanaklarımın üzerinde kızıl pençeler oluşuyordu. Bir kız bana mı baktı? Elmacıkkemiklerimin üstü nar gibi kızarıyordu. Öğretmen sınıfta bana bir soru mu sordu? Yüzüm morarıyordu. Sonunda, kızardığımı gizlemek için bazı teknikler geliştirmiştim: Eğilip ayakkabılarımı bağlamak, aniden çok ilginç bir şey olmuş gibi arkama dönmek, bulunduğum yerden koşarak uzaklaşmak, yüzümü saçlarımın arkasına gizlemek, süveterimi üzerimden çıkarmak gibi.

Demiryolunun yanındaki alçak beyaz duvarın üzerinde oturan Mirailh kardeşler, iki yaz yağmuru arasında açan güneşte bacaklarını sallarken, ben ıslak toprak kokusunu içime çekerek ayakkabılarımı bağlıyordum. Ama hiçbir şekilde dikkatlerini çekemiyordum: Kıpkırmızı olduğumu sanıyordum, oysa şeffaftım. Görünmez olduğumu tekrar düşündüğümde hâlâ müthiş öfkeleniyorum, üzüntüden, yalnızlıktan ve anlaşılmamaktan o kadar acı çektim ki! Tırnaklarımı kemiriyor, okulda alay konusu olan pabuç gibi çenemden, yelken kulaklarım-

dan ve iskeletimsi zayıflığımdan korkunç bir kompleks duyuyordum. Hayat bir gözyaşı vadisidir, böyle işte: Hayatımın hiçbir anında, başkalarına verecek o kadar çok sevgim olmadı, ama hat bekçisinin kızları benim sevgimi istemiyorlardı ve ağabeyim benden daha yakışıklıysa elinden bir şey gelmezdi. Isabelle ona baldırındaki bir morluğu gösteriyordu: "Bak, dün bisikletten düştüm, görüyor musun? Hadi, bastır parmağını, ay, o kadar sert değil, canımı acıtıyorsun..." Michelle ise uzun siyah saçlarıyla kendisini arkaya veriyor, yatırıp kaldırınca gözkapakları hareket eden taşbebekler gibi gözlerini yumarak Charles'ı kendine çekmeye çalışıyordu. Ah güzellerim benim, sizi zerre kadar bile önemsemediğini bilseydiniz! Charles'ın aklı, o akşam devam edecek Monopoly partisinde, Paix Sokağı ile Foch Caddesi'ndeki ipotek konmuş eşyalarındaydı, ayaklarına kapanan bütün o insanlarla, galip gelenin arzularına boyun eğen dünyayla, daha dokuz yaşındayken bugünkü hayatını yaşıyordu ve bu mükemmel hayatta size yer yoktu. Hayranlığınızı anlıyorum (insan hep erişilmez olanı ister), çünkü muzaffer ağabeyime ben de sizin kadar hayrandım, onun kardeşi olmaktan o kadar gurur duyuyordum ki, peşinden dünyanın öteki ucuna kadar giderdim, "ey gün ışığından sevgili kardeşim benim"; bu nedenle sizlere kızmıyorum dahi, tam tersine teşekkür ediyorum: Beni derhal sevseydiniz, yazar olur muydum?

Bu anım kendiliğinden canlandı: Hapiste olmak çocukluğu yüzeye çıkarmaya yetiyor. Benim hafıza kaybı sandığım şey belki de özgürlüktü.

9
Bir Fransız romanı

Anne babamın anne babası ben hayatlarıyla yakından ilgilenmeye başlamadan önce öldüler. Çocuklar büyükannelerini ve dedelerini ölümsüz sanırlar, ama büyükler onlara tüm soruları sormalarına zaman bırakmadan göçüp giderler. Çocukların kendileri de anne baba olup nihayet nerden geldiklerini öğrenmek istediklerinde, mezarlardan cevap alamazlar.

İki dünya savaşı arasında aşk haklarını geri aldı; çiftler oluşuyordu; ben bu sürecin dolaylı bir sonucuyum.

Verdun'de* çok bacak kesmiş Pau'lu bir hekimin oğlu, 1929 yılına doğru, askerlik hizmetini yapmakta olduğu Fontainebleau'daki Amerikan Konservatuvarı'nda bir resitale gitti. Nellie Harben Knight adında (Georgia, Dalton doğumlu) dul bir şantöz, dantelli beyaz bir tuva-

* Birinci Dünya Savaşı'nda Fransız ve Alman orduları arasında geçen çok kanlı bir muharebeye atıf.

letle –en azından, ben öyle olduğunu düşünüyorum– Schubert'ten lied'ler, *Figaro'nun Düğünü*'nden aryalar ve Puccini'nin ünlü bestesi "O mio babbino caro"yu söylüyordu. 23 Kasım 1898 tarihli *New York Times*'ta Nellie'nin böyle bir elbiseyle çekilmiş bir fotoğrafını buldum; haberde, *"Her voice is a clear, sympathetic soprano of extended range and agreeble quality"* diyor. "Hoş bir tınısı olan, geniş perdeli berrak bir soprano sesi"ne sahip olan babaannemin annesi, kızı Grace'le birlikte seyahat ediyordu. Adıyla müsemma Grace, Henry James romanlarının kadın kahramanları gibi, mavi gözlerini piyanosunun tuşlarında gezdiren çok güzel bir sarışındı. 1921'de İspanyol gribinden ölen, Britanya'nın Hindistan ordusunda görevli bir albayın kızıydı: Morden Carthew-Yorstoun, Nellie'yle Bombay'da evlenmişti; ondan önce, Güney Afrika'da Zululara karşı, ardından Sudan'da Lord Kitchener'la birlikte savaşmış, Boer Savaşı'nda da Yeni Zelandalı Poona Horse alayına komuta etmişti; komutasındaki askerler arasında Winston Churchill de bulunuyordu. Pau'lu er, bu kadar eğlenceli bir soya sahip yetim kızın bakışlarını yakalamayı, sonra birkaç çılgın vals, fokstrot ve çarliston boyunca elini tutmayı başardı. Aynı mizah duygusunu, aynı sanat tutkusunu paylaştıklarını keşfettiler; Béarn'lı gencin annesi Jeanne Devaux ressamdı (Guéthary'de, şair Toulet'nin karısı Marie Toulet'nin bir portresini yapacaktı) ve ressamlık da neredeyse opera şarkıcılığı kadar egzotik bir meslekti. Güneybatı Fransalı genç adam aniden Amerikan Konservatuvarı'ndaki müzikli gecelerin müdavimi bir müzik tutkunu oldu. Charles Beigbeder ve Grace Carthew-Yorstoun bu şekilde, Charles'ın bütün izinlerinde görüştüler;

Charles ona gerçek yaşını söylemedi: 1902 doğumluydu, yirmi altı yaşını geçtiğinden epeydir evli olması gerekirdi. Ama şiiri, müziği ve şampanyayı seviyordu. Üniformanın prestiji (nihayetinde Grace de bir asker kızıydı) işin kalan kısmını halletti. Genç Grace New York'a dönmedi. 28 Nisan 1931 günü Paris XVI. Bölge Belediyesi'nde evlendiler. İki erkek, iki kız çocukları oldu; ikinci oğlan 1938'de doğan babamdı. Babası ölünce, genç Charles'a Pau'da bir şifa yurdu miras kaldı: "Pireneler Sanatoryumu" Jurançon tepelerinin zirvesinde, 335 metre yükseklikte, 80 hektarlık çok büyük bir mülktü (orman, reçineli ağaçlar, çayırlar, parklar). *Büyülü Dağ*'da olduğu gibi, sanatoryumun talihli müşterileri üzerlerinde smokinler, Orta Pireneler üzerinden şahane günbatımlarını ve kuzeyde, Pau şehri ile Gave Vadisi'ni içine alan geniş bir manzarayı seyredebiliyorlardı. Çocukların, yatılı okula postalanmadan önce –o zamanlar anne babalar çocuklarını kendileri yetiştirmiyordu ve ileride göreceğimiz gibi, bu bir şekilde bugün de geçerli– keyiflerince zıplayıp hoplayabildikleri ulu meşelerin ve çam korularının çağrısına direnmek zordu. Bir noter yazıhanesinde dava vekili olarak çalışmakta olan Charles Beigbeder, oradaki işini hiç duraksamadan bıraktı ve babaannemi, hizmetçilerini doyasıya azarlayabileceği ve yerel İngiliz cemaatiyle ilişkiler kurabileceği Béarn'ın zindeleştirici havasını koklamaya götürdü. Dedem, karısının ve annesinin parasıyla baba işini büyüttü. Çok geçmeden ailem bölgede, adı "Béarn Şifa Yurtları" olarak değiştirilen on kadar sanatoryumun sahibi oldu ve babaannemle dedem Pau'da İngiliz kır evi tarzında şahane bir villa satın aldılar: Paul-Jean Toulet, Francis Jammes ve Paul Valéry'nin

de bir süre kaldıkları Villa Navarre (eski aile hikâyelerinde, *Monsieur Teste*'in yazarının mektuplarını sabah çok erken yazdığı anlatılır; Octave adındaki uşak, Bay Valéry'ye kahvesini götürmek için sabah saat dörtte uyanmak zorunda kaldığı için söylenirmiş). Katolik ve militan bir kralcı olan Charles Beigbeder Paul Morand'a benziyor ve *L'Action Française*'i* düzenli olarak okuyordu; ama bu, İngiliz Kulübü'nün başkanlığına seçilmesine engel olmadı (sadece erkeklerin üye olabildiği bu dernek, o zamanlar Pau'nun en kibar kulübüydü: Dedem orada edebiyat sohbetleri düzenliyordu). Ellili yıllarda karıkocaya, Belle Époque'tan beri moda olan Bask kıyısındaki Guéthary'de bir villa miras kaldı: Cenitz Aldea (Bask dilinde "Cénitz tarafı"). Tüberküloz aileme çok para kazandırdı; Selman Waksman'in 1946'ya doğru streptomisini keşfetmesinin, babamdan bana kalacak miras için gerçek bir felaket olduğunu tereddütsüz söyleyebilirim.

Aynı dönemde, gene iki savaş arası yıllarda (sanki o genç insanlar savaş sonrası dönemin aynı zamanda savaş öncesi bir dönem olduğunu öngörebilirmiş gibi), yeşil Périgord'un şatolarında hayat daha sert ve sıkıydı. İkinci Champagne Muharebesi'nde kocasını kaybetmiş bir kontes, Quinsac'taki Vaugoubert Şatosu'nda ikisi kız, ikisi erkek dört çocuğuyla yalnız yaşıyordu. O zamanlar, Katolik savaş dulları cinsel bakımdan merhum kocalarına sadık kalırlardı. Elbette, çocuklarının da fedakârlık et-

* Fransa'da, adını verdiği aşırı sağcı, milliyetçi ve monarşist hareketin yayın organı. 1898'de kurulmuştur.

mesi gerekiyordu. İki kız annelerine gayet güzel bakıyorlardı: Anne, kızlarını buna devam etmeye teşvik etti, onlar da hayatları boyunca bunu yaptılar. İki oğlana gelince, otomatikman Saint-Cyr'e* yazıldılar; Saint-Cyr'de, soyadların önündeki soyluluk takısı de'ye iyi gözle bakılırdı. Büyük olanı, kendi seçimi sayılmayacak bir aristokratla evlenmeyi kabul etti. Maalesef karısı onu oldukça erken bir tarihte bir yüzme hocasıyla aldattı: Yumuşak başlılığının bu kadar kötü bir karşılık görmesi genç adamın kalbini kırdı. Boşanma talebinde bulundu; bunun üzerine annesi onu mirasından mahrum etti. Küçük kardeşin başına da felaketler geldi; garnizona gönderildiği Limoges'da, piyanoların üzerinde ayakta dans eden, mavi gözlü, siyah saçlı, çok güzel bir köylü kızına âşık oldu (birinci sorun) ve onu evlenmeden hamile bıraktı (ikinci sorun). Dolayısıyla, ilişkilerini çabucak resmileştirmeleri gerekti: Kont Pierre de Chasteigner de la Rocheposay ile Nicky lakaplı büyüleyici güzel Nicole Marcland'ın nikâhı 31 Ağustos 1939'da Limoges'da kıyıldı. Tarih kötü seçilmişti: Ertesi gün, Almanya Polonya'ya girdi. Büyükbabam aynı şeyi anneanneme yapmaya ancak zaman buldu. Maginot Hattı'nın Ogino'nun doğum kontrol yöntemi kadar güvenilmez olduğunu ortaya koyan yalancı savaş** onu bekliyordu. Pierre esir düştü. Bir rahibenin verdiği sivil kıyafetlerle kaçtıktan

* Fransa'nın en büyük askeri akademisi.

** İkinci Dünya Savaşı'nın, Müttefiklerin Nazi Almanyası'na savaş ilan edişinden, Alman ordularının Fransa ve Benelüks'ü istila edişine kadarki eylemsizlik dönemi için kullanılan terim. İngilizcesi "phoney war".

sonra, anneannemi anneme hamile bırakmak üzere Fransa'ya döndü. O sırada, kendisinin de mirastan mahrum edileceğini öğrendi; kontes anne, nikâh yerel rahip tarafından pazar ayini sırasında kendi şatosunun şapelinde kıyıldığı halde, sosyal olarak uygunsuz bir evliliği kabullenmekte birtakım zorluklar çekiyordu. Hıristiyan aristokratların töreleri gariptir: Zaten yetim olan çocukları mirastan mahrum etmekten başka bir işe yaramazlar. Chasteigner de la Rocheposay'lerin soyu Haçlılara kadar uzanıyordu (ben Hugues Capet'nin soyundan geliyorum, ama benim durumumda pek çok kişi olduğunu varsayıyorum) ve aralarında II. Henri'nin Roma elçisi olan bir Poitiers piskoposu da vardı. Ronsard, atalarımdan olan Nanteuil başpapazı Anthoine'a bir methiye ithaf etmişti. Dizeler, ta 1550 'de kaleme alındıkları halde, 2008 Ocağının bu uğursuz gecesinde tüm güncelliğini koruyor:

"Zaman gibi geçip gider dünyevi olan
Zamanın peşi sıra, adım adım
Anidir ve aniden gelen mevsimlerin
Kısa sürer cilveleşmeleri. (...)
İlkyaz gibi serpilip boy atar çocuklar
Sonra gelirler yazın
Kış alır götürür hepsini
Ve göstermezler bir daha
Eski yüzlerini."

Demek oluyor ki, "Şairlerin Prensi"nin atalarının atalarına yaptığı uyarıya rağmen, büyükbabam "Aşk-Tutku" sunağında kurban edildi. O, Windsor dükünün

kendisinden üç yıl önce, Madam Cécilia Ciganer-Albeniz'in ise altmış sekiz yıl sonra yapacağı tercihi yapmıştı: Mutluluktan vazgeçmek yerine şatodan vazgeçmişti. Savaş bittikten sonra, Pierre de Chasteigner ailesiyle birlikte birkaç yıl Almanya'yı (bugünkü Rheinland-Pfalz eyaleti) işgal altında tuttu, 1949'da da Hindiçin'e gitmemek için ordudan istifa etti. O zaman, yaklaşık binyıldır soyundan hiç kimsenin kalkışmadığı bir şeyi denemek zorunda kaldı: çalışmak. Paris'te, Sfax Sokağı'nda, kitaplık rafları Bottin Mondain yayınları ve Pierre Louÿs'ün erotik eserleriyle dolu bir apartman dairesine yerleşti; bu arada, bir ecza laboratuvarının yöneticisi olan kayınbiraderinin emirlerini yerine getiriyordu. Bunlar hayatının en mutlu yılları olmadı. Paris'te parlama imkânınız kalmayınca, karınızı briç oynaması ve yeni çocuklar yapması için deniz kıyısına götürürsünüz. Bu arada, Nicky'nin babasının Guéthary'de bir evi, Nicky'nin de o köyde güzel hatıraları vardı. Kont ve kontes orada Madam Damour'dan, kullanım hakkının ölene kadar onda kalması koşuluyla küçük bir ev satın almaya karar verdiler. Madam Damour oldukça kısa bir süre sonra bu dünyadan göçme nezaketini gösterdi. Soylu asker ve altı çocuğu, Amerikalı-Béarn'lı bohem burjuva Beigbeder'lerin sayfiye evi Cenitz Aldea'nın tam karşısındaki Patrakénéa'ya işte böyle taşındılar. Okurlar bu yerin stratejik önemini artık anlamaya başlamıştır. Guéthary'de, anne babanın aileleri dost olacak ve babam kısa bir süre sonra annemle tanışacaktı.

10
Aileyle birlikte

Serbest bir elektron olmayı hayal ettim, ama insan kendini ebediyen köklerinden koparamıyor. Guéthary plajında o çocuğu tekrar bulmak, bir yerden, bir bahçeden, tılsımlı bir parktan, tuzlu rüzgâr ve biçilmiş taze ot kokan bir çayırdan, elma kompostosu ve bayat ekmek tadında bir mutfaktan geldiğini kabul etmek oluyor.

Aile içi hesaplaşmalar, fazla teşhirci otobiyografiler, kitap şeklinde psikanalizler ve herkesin önünde yıkanan kirli çamaşırlar içimi kaldırır. Mauriac *Mémoires intérieurs*'ün başında bize bir edep dersi verir. Ailesine şefkatle seslenirken, bir özveride bulunur: "Kendimi sizlerden bahsetmeye mecbur etmemek için, kendimden bahsetmeyeceğim." Neden benim de sessiz kalma gücüm yok? İnsan kim olduğunu ve nerden geldiğini öğrenmeye kalkıştığında, biraz ağırbaşlılık mümkün mü? Yaşayan ya da ölü pek çok yakınımı bu işe karıştırmak zorunda kalacağımı hissediyorum (buna şimdiden başladım bile). Bu sevgili insanlar, bir baskında yakalanmışçasına bu ki-

tapta bir araya gelmeyi istemediler. Ben, her hayatın anlatıcı sayısı kadar versiyonu olduğunu düşünüyorum: Her birinin hakikati kendine; hemen belirteyim, bu anlatı yalnızca benim versiyonumu ortaya koyacak. Her durumda, 42 yaşında birinin artık ailesinden yakınması söz konusu olamaz. Başka bir seçeneğimin olmadığı anlaşılıyor: Yaşlanmak için hatırlamak zorundayım. Kendi kendimin dedektifi olarak, elimdeki nadir ipuçlarından hareketle geçmişimi yeniden kuruyorum. Hile yapmamaya çalışıyorum, ama zaman, bir İpucu partisinden önce oyun kartlarını karıştırır gibi hafızamı bulandırdı. Hayatım, hatıra merheminin her bir delili tahrif ederek güzelleştirdiği polisiye bir bilmece.

İlkesel olarak, her ailenin bir hikâyesi vardır, ama benimkisi çok uzun sürmedi; benim ailem birbirini iyi tanımayan insanlardan oluşuyor. Aile ne işe yarar? Ayrılmaya. Aile sözün bittiği yerdir. Babam yirmi yıldır ağabeyiyle konuşmuyor. Anne tarafım artık baba tarafını tanımıyor. Çocukken tatillerde akrabalarınızı sık sık görürsünüz. Sonra, anne babanız birbirini terk eder, babanızı giderek daha az görmeye başlarsınız ve hokus pokus: Ailenin bir yarısı yok olur. Büyürsünüz, tatillerin arası açılır ve anne tarafınız da sizden uzaklaşır; sonunda, onlarla sadece nikâhlarda, vaftizlerde ve cenaze törenlerinde karşılaşır olursunuz – boşanmalar için kimse davetiye yollamaz. Biri sizi yeğenlerden birinin doğum gününe ya da Noel yemeğine davet ettiğinde, gitmemek için bahaneler bulursunuz: sıkılma, keşfedilme, incelenme, eleştirilme, yüzüne ayna tutulma, gerçek kimliğiyle anlaşılma, hak ettiği değere göre yargılan-

ma korkusu. Aile size hafızanızdan sildiğiniz şeyleri hatırlatır ve nankörce unutkanlığınızdan dolayı sizi kınar. Aile bir angaryalar silsilesi, sizi fazla erken bir tarihte, henüz natamamken tanımış bir insan güruhudur – ve hâlâ natamam olduğunuzu en kolay anlayabilecek olanlar özellikle büyüklerdir. Ben uzun zaman, ailesiz de yapabileceğime inandım. Fitzgerald'ın *Muhteşem Gatsby*'sinin son cümlesindeki, "onu durmadan geçmişe doğru sürükleyen bir akıntıyla mücadele eden" o tekne gibiydim. Ama sonunda, kaçınmak istediğim her şeyi ben de aynen yaşadım. İki evliliğim de ilgisizlik batağına gömüldü. Kızımı her şeyden çok seviyorum, ama onu ancak on beş günde bir hafta sonu görüyorum. Boşanmış bir anne babanın oğlu olarak, tam da "aile hayatı"na duyduğum alerjiden dolayı ben de boşandım. "Aile hayatı" tabiri bana neden bir tehdit, hatta bir oksimoron gibi geliyor? Gözümün önünde derhal, oval bir otomobilin içine bir bebek koltuğu yerleştirmeye çalışan, yorgunluktan tükenmiş zavallı bir adamın görüntüsü beliriyor. Tabii ki, aylardır sevişmemiş bir adam. Aile hayatı, doğumda vuran bir piyangodan ve ortak yaşam kurallarından ibaret bir şeyin ilişki sanıldığı, herkesin aynı aşağılayıcı hikâyeleri, aynı riyakâr otomatik davranışları tekrarladığı bir depresif yemekler silsilesidir. Aile, bir türlü iletişim kuramayan, ama bağırıp çağırarak birbirinin sözünü kesen, karşılıklı olarak birbirini çileden çıkaran, çocuklarının diplomalarını evlerinin dekorasyonu gibi karşılaştıran ve daha anne babalarının cesedi soğumadan miras kavgasına tutuşan bir insan grubudur. En derin panikleri körüklediği halde aileyi bir sığınak gibi gören insanları anlamıyorum. Bana göre, hayat ailenizi

terk ettiğinizde başlıyordu. Ancak o zaman doğmaya karar veriyordunuz. Hayatın iki bölüme ayrıldığını düşünüyordum: Birinci bölüm bir kölelikti, ikincisini ise birincisini unutmaya çalışarak geçiriyordunuz. İnsanın çocukluğuyla ilgilenmesi, beyinsizlere ya da korkaklara özgü bir şeydi. İnsanın geçmişinden kurtulmasının mümkün olduğunu düşüne düşüne, bunu başardığıma gerçekten inandım. Bugüne kadar.

11
Saltanatın sonu

Ak saçlı heybetli karides avcısı Pierre de Chasteigner'yi son kez 2004 yılında, Paris V. Bölge'deki Curie Enstitüsü'nde gördüm. Büyükbabam bir hastane yatağında, kelleşmiş, zayıflamış ve tıraşsız yatıyor ve morfinden sabukluyordu. Her ayın ilk çarşambası çalınan alarm sirenleri ötmeye başladı. Büyükbabam bana İkinci Dünya Savaşı'ndan bahsetti:

— Sirenleri, bombaların patladığını ya da uçak seslerini duyduğumuzda, iyi bir haber oluyordu: Bu hâlâ hayatta olduğumuz anlamına geliyordu.

Fransız ordusunda subay olan Pierre de Chasteigner, bir havan topu şarapneliyle kolundan yaralanmış, sonra, yalancı savaş sırasında, 1940'ta Amiens yakınlarında esir alınmıştı. İdam mangasının karşısına çıkarılmaktan kıl payı kurtularak, sahte belgelerle firar etmeyi başarmıştı.

— Direniş'e katılmam gerekirdi ama korkaklık ettim: Evime dönmeyi tercih ettim.

Bu konuyu benim önümde ilk kez açıyordu. Sanırım, hayatı bir film şeridi gibi gözlerinin önünden geçiyordu;

insanın nihayet hafızasına kavuşması için, ecel saatine kadar beklemesinin gerekmesi ne kötü. Ona ne cevap vereceğimi bilmiyordum. Saç telleri kadar kilo kaybetmişti; hırlayarak nefes alıyordu. Vücuduna giren ve çıkan borulardan endişe verici gırıltılar yükseliyordu.

— Anlarsın ya Frédéric, dayın ve annen doğmuştu. Ben babamı iki aylıkken kaybetmiştim. Babasız büyümek çok zordur.

Bunun ikimizin de hassas noktası olduğunu biliyordu. Bu konudan kaçındım. Babaannem de yetimdi, aslında düşününce pek tuhaf geliyor, babamın annesi de annemin babası da asker babalarını genç yaşta kaybettiler. Ben babasız bir dünyadan geliyorum. Avurtları çökmüş karides avcım devam etti:

— Aynı kaderi çocuklarıma da yaşatmayı göze almak istemedim, korkaklık ettim...

Champagne Muharebesi'nde şehit düşen adamın oğlu, kendisi de şehit olmadığı için azap çekiyordu. Başımı iki yana salladım:

— Bunu tekrar etmeyi bırakın. Siz Direniş'e katıldınız, büyükbaba, 1943'te Limousin'de ORA'ya* girdiniz.

— Evet ama çok geç girdim, aynı Mitterand gibi. ("Mitrand" diye telaffuz ediyordu). Frédéric, komünistleri nasıl destekleyebildin? Guingouin'in adamları az kalsın üzerime ateş açıyordu biliyorsun, bizimki onlara rakip bir örgüttü, çok tehlikeliydiler...

Komünistleri, toplumsal konumuma –dolayısıyla ona– karşı gelmek için desteklediğimi söylemek istemi-

* Ocak 1943'te General Frère tarafından kurulan Organisation de Résistance de l'Armée [Ordu Direniş Örgütü]. (yazarın notu)

yordum. Bunu, aynı zamanda, Hıristiyan hayırseverliğinin başka yollardan sürdürülmesi olarak da gördüğümü söylemeye cesaret edemiyordum. Kuşaklar arası sohbetler nadirdir, konudan uzaklaşmamak gerekir; ne diyeceğinizi unutursanız bir daha asla sadede gelemeyebilirsiniz (nitekim aynen öyle oldu). Önemli olan, büyükbabamın, ölü olduğu için babasını hiç tanımamış olmasıydı. Benim durumum ise neredeyse daha berbattı: Babam hayatta olduğu halde ondan mahrum edilmiştim. Kızım da kuşkusuz aynı tuhaf yokluğa katlanmak zorunda; hayatta olanların sessizliğini anlamak, ölülerinkini anlamaktan daha zordur. Dedemin elini tutmam gerekirdi, ama benim ailemde insanlar birbirlerine dokunmazlar.

— Büyükbaba, siz çocuklarınızın yanında kalmakla kahramanca davrandınız, Fransa derdine yansın.

Bu cümleyi söylerken, suratıma bir tokat yeme riskini göze aldığımı biliyordum, ama büyükbabam yorgundu, iç geçirmekle yetindi. Sonra, onun için dua edip etmediğimi sordu ve yalan söyledim. Evet dedim. Morfin pompasını çalıştırıyor ve sahiden uçuyordu: Sağlık sistemimiz kanserli hastalara tamamen legal bir şekilde uyuşturucu kullandırırken, sokakta uyuşturucu kullananların geceyi kodeste geçirdiklerini düşünmek insanı güldürüyor (onlar gerçekten daha mı az hastalar?). Klinikten çıktığımda, sanki biri ışıkları söndürmüş gibi, dışarıda akşam olmuştu.

Büyükbabam ölüm döşeğinde bana kabaca, "Savaşma, seviş" demişti. İkinci Dünya Savaşı madalyası sahibi eski komutan, son anda, ideolojik olarak 68'li olu-

yordu. Ölüm anında bana ne demek istediğini anlamam yıllar aldı: Sen Frédéric, doğumundan önceki savaşı yaşamadın ama annen baban ve onların anne babaları, bilincinde olmasalar da, o savaşın anılarını koruyorlar ve tıpkı onlar gibi senin de tüm sorunların Fransa tarihinin o dönemine ait acılar, korkular, hınçlar ve nefretlerle doğrudan bağlantılı. Büyükbabanın babası 1914-1918 Savaşı'nın kahramanlarındandı, büyükbaban bir sonraki savaşın muhariplerinden... Bu şiddetin sonraki kuşaklar üzerinde hiçbir sonucu olmadığını mı sanıyorsun? Sen bizim fedakârlığımız sayesindedir ki barışın egemen olduğu bir ülkede büyüyebildin, sevgili torunum. Bizim başımızdan neler geçtiğini unutma, ülken hakkında kendini yanıltma. Nerden geldiğini unutma. Beni unutma.

Onu bir hafta sonra, Guéthary kilisesinin önündeki denize bakan mezarlıkta, yan yatmış haçların arasında, anneannemin onu uzun zamandır beklemekte olduğu taşın altında toprağa verdik; mezarı, yeşil koyakların denizin koyu mavisiyle birleştiği tepelerin ardından okyanusu görüyordu. Tören sırasında, çiçeği burnunda bir tiyatro sanatçısı olan kuzinim Margot Crespon, (morfinman büyükbabamla aynı mezarlıkta yatan afyonkeş şair) Toulet'den bir şiir okudu:

"Uyuyun, dostum; ruhunuz yarın
Kanatlanacak yükseklere biraz daha.
Uyuyun, ama akdoğanlar gibi,
Ya da için için yanan kor ateş misali.
Bakır rengi gurubun içinden

Geçip giderken faniler
Uyuyun, acı yapraklar altında
Gençliğimin yanı başında."

Bu şiiri bir duaya benzediği için seçmiştim. Kiliseden çıkarken, güneşin bir servinin dalları arasında, bir devin elindeki altın külçesi gibi eridiğini gördüm.

12
Onlar benim annem babam olmadan önce iki komşuydular

Fransa'da savaş sonrasıydı, Kurtuluş ve hızlı ekonomik büyüme yıllarıydı, uzun lafın kısası, hatırlama ödevinden önce gelen unutma ödevinin zamanıydı. Guéthary, ücretli izinler başlamadan önce olduğu kadar şık değildi artık: "Yazlıkçılar" plajları istila ediyor, arabalarıyla yolları tıkıyor, yağlı kâğıtlarla kumsalı kirletiyordu. Büyüklerim Damour Yolu'nun iki yanından Fransa'nın demokratikleşmesine sövüp sayıyordu. Beigbeder'lerin villasının üst katında, beyaz süveterli Jean-Michel balkonun kenarına dirseklerini dayadığında, karşı evin bahçesinde olanları dikizleyebiliyordu: Chasteigner'lerin iki kızı Christine ve Isabelle badminton oynuyor, portakal şurubu içiyor ya da 14 Temmuz *toro de fuego*'suna* gitmek için makyaj yapıyordu. Gidip kontrol ettim: Cenitz Aldea'nın balkonundan Patrakénéa'nın merdivenli girişi

* Boğa güreşi.

bugün de, tepeden bakılan dekolte bir yakanın içi gibi görülebiliyor. Hâlâ Beigbeder'lerin villasında oturmakta olan halam Marie-Sol'e çaya gittiğimde (Chasteigner'lerin evi geçen yıl satıldı) yeni mülk sahiplerini dikizlemek için sabırsızlanıyorum. Bu coğrafi yapılanmanın hayat hikâyemdeki önemi yadsınamaz. Babam, Chasteigner'lerin kızlarını yolun üzerinden gözlemeseydi, ben burada bunları anlatıyor olamazdım. Shakespeare için Verona'daki o balkon ne kadar kutsalsa, mavi boyalı o balkon da benim için o kadar kutsal bir yer.

Sayfiye beldeleri tektip değildir. Bask kıyısındaki her plajın kendine özgü bir karakteri vardır. Cannes'daki pembe Carlton'un yerini tutan Hôtel du Palais ve parıltısını yitirmiş bir Palm Beach gibi olan Casino'yla, büyük Biarritz plajı bizim Croisette'imizdir. İstiridye ve beyaz şarap söylemek için açık havada bir yere oturduğunuzda, kendinizi Deauville'deki Planches'ta da sanabilirsiniz; bu arada, Cuevas markisinin* balolarından bahsedildiğini hiç duymamış bermudalı aileleri, piyasa yaparken seyredebilirsiniz. Bidart plajına daha çok aileler gider; buranın müdavimleri süveterlerini omuzlarına bağlayan Ars-en-Ré'deki burjuvaların aynılarıdır. Boğulan çocukların haykırışlarından, Hermès marka deniz havlularından ya da bileşik çocuk isimlerinden hazzetmiyorsanız buradan uzak durun. "Bask piçi" lakabıyla anılan Guéthary plajı daha yabani ve proleterdir; Bask

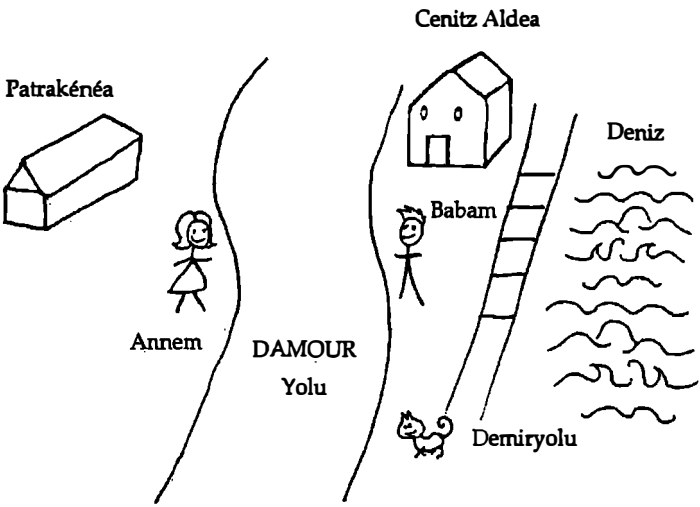
* 1953'te Biarritz'de 6.000 davetlinin katıldığı 18. yüzyıl temalı bir kıyafet balosu düzenleyen Amerikalı ünlü koreograf.

ülkesinin havasını taşır ve detokstaki pek çok eski toksikomanı buluşturur. Kızartma ve ucuz güneş yağı kokar; bu plajda, sezonluk kiralanan kırmızı-beyaz çizgili çadırlarda soyunulur. Koydan koya dalgalar bile değişir: Biarritz'de daha düz, Bidart'da daha tehlikeli, Guéthary'de daha yüksektirler. Biarritz'de dalgalar kumda belinizi kırar, Bidart'da *"baïne"* denen girdaplar insanı açığa çeker, Guéthary'de ise azgın dalgalar silindir gibi üzerinizden geçer. Saint-Jean-de-Luz'de azgın dalgaların önü mendirekle kesildiğinden, banklarda oturan yaşlılar sadece martıların uçuşu ve cankurtaran helikopterlerinin geçişi hakkında yorum yaparlar. En büyük dalgalar Hendaye'de görülür; 15-18 metre yüksekliğindeki ünlü "Belharra" bunlardan biridir. En psikopat sörfçüler, peşlerinde bir deniz *scooter*'ı, bu canavarla boy ölçüşmeye çalışırlar. Alcyons plajı, nemlendirici sprey işlevi gören serpintileri ve *"foot massage"* yapan çakıllarıyla, Bretagne sahilinin kopyasıdır. Chambre d'Amour, romantik bağımsızlıkçılar ile Arnaud de Rosnay'in Rolls Royce'una* özenen çapkınlar için bir sığınaktır; Côte des Basques, içi kuruyan bikiniler ve kuşkulu bir dumanla kaplı Volkswagen minibüslerin sürücüleri tarafından buluşma yeri olarak kullanılır; Madrague snobdur, adını ödünç aldığı St. Tropez'yi andırır. Yöre sakinlerinin tercih ettiği Erretegia plajı, Ilbarritz ile Bidart arasında yer alan harikulade bir doğal havuzdur. En olumlu yanı Parisliler tarafından bilinmiyor olmasıdır. Hafızamda neden sadece Cénitz yer etmiş? Bunun tek nedeni, Beigbeder'lerin Guéthary'deki

* Fotoğraf sanatçısı Rosnay, satın aldığı eski bir Rolls Royce'u her tür teknolojik donanıma sahip bir ofise dönüştürmüştü.

villasının adının Cenitz Aldea olması olabilir mi? Keskin kayaları ve insanın etine iğne gibi batan kumlarıyla, Cénitz hırçındır. Ateşli, nahoş, depresif ve yabanidir. Dalgaları büyük, ağır, düzensiz, pis ve gürültücüdür. Burada hava sık sık çok soğuk olur. Bask ülkesinde güneş yüzünü nadiren gösterir: Herkes güneşin çıkmasını bekler, pazar ayininde papaz güneşin açması için dua eder, sürekli güneşten konuşulur, güneş yüzünü gösterir göstermez Cent Marches'a ya da Plancha'ya akın edilir ve ertesi gün yeniden yağmur yağar, ama akşam saat beşte uyanıldığı için kimse bunu umursamaz. Guéthary'de güneş anormaldir, ama böyle bir gökyüzünden nasıl bıkılır? Gökyüzü havaya asılı bir okyanustur. Bazen üzerimize çökerek tepeleri ve evleri okyanus sularıyla yıkar. Biricik çocukluk anımın geçtiği yer Fransa'nın en yabani plajı. Beynim bu yeri tesadüfen seçmedi. Babam dokuz yaşındayken bir tren tarafından sürüklenerek ölümden döndüğünde, Cénitz plajına iniyordu. Karşı villada tatilde olan annemle Cénitz yolunda karşılaştı. Ve orada evlendiler. Cénitz hayatımı teksif ediyor. Sadece orayı hatırlayarak kendimi özetliyorum. İnsanın özünü hatırlaması gerisini hatırlama gereğini ortadan kaldırıyor; benim hafızam tembel, Cénitz'i, hayatımın devamını görmek için kopya çektiğim bir kâğıt gibi kaydetti. Alelade mavi bir anahtarın yıkılmış bir hayatı yeniden kurmaya yettiği, hafıza kaybı üzerine çekilmiş en büyük film olan, David Lynch'in *Mullholand Çıkmazı*'nda olduğu gibi. Durumu dramatize etmek için, arka planda bir uğultu olduğunu hayal edin, zira kişisel tarihimin termonükleer çekirdeğine yaklaşıyoruz. Durumu daha net görmenizi sağlamak için aşağıya bir şema çiziyorum.

Guéthary'de (Cénitz mahallesinde) iki villa
BİR KARŞILAŞMANIN KROKİSİ

Annem: Çok genç, ipeksi saçları, deniz mavisi gözleri, inci gibi dişleri olan çekingen tabiatlı bir sarışın, yol yordam bilgisi kusursuz genç bir aristokrat, zekânın masumiyetle bağdaşabileceğinin canlı kanıtı, kasıntı asilzade ailesinden kurtulmak için sabırsızlanıyor, çok romantik, ruhen ve bedenen bir içim su. Şiir, aşk ve hazla dolu uzun bir hayat yaşamaya hazır, kendini vereceği erkek...

Babam: İnce yapılı ve zengin bir delikanlı, ağabeyi tarafından biraz ezilmiş, çalışkan bir öğrenci, 18 yaşında dünya turu yapmış, ciddi ve çok etkileyici, delici yeşil gözleri var, muzırlık etmeden komik olabiliyor, babası gibi felsefeye ve edebiyata meraklı, annesinin vatanı

Amerika'yı keşfetmek istiyor, açık fikirli, sakin ama bıkkın değil, hazcı ama bayağı değil, gururlu ve güleç, züppelerden nefret ediyor çünkü hepsini tanıyor, dünyayı ve annemi kucaklamayı düşlüyor.

Fotoğraflardan, gençliklerinin en parlak çağında böyle olduklarını hayal ediyorum.

Babam, üzerinde alpaka bir kostüm, kolunun altında Plotinus'un *Dokuzluklar*'ı Cenitz Aldea'dan çıkıyor.

Annem, üzerinde puantiye bir etek, elinde bir The Platters kırkbeşliği Patrakénéa'dan çıkıyor.

Aralarındaki yolun adı Damour; bu kesin doğru.* Gerçekleşmeseydi, şu anda hücremde büzüşmüş oturuyor olmayacağım bu karşılaşmayı gözümün önünde canlandırmaya çalışıyorum. Annem 16 yaşında, babam 19. Kırk yıl sonra, Orient-Extrême lokantasında babam bana, "Kız kardeşinin daha iri göğüsleri vardı, ama ben büyüğünü seçtim, gel de nedenini anla" diyecekti. Gereksiz bir sıkılganlık: Onun için deli oluyordu, biliyorum – annem de öyle. Bir akşam, *toro de fuego* sırasında babam annemi belinden tutar. Sonra, babamın Citroen 2CV'sunda sarmaş dolaş olurlar, olağanüstüdür, kâinat kusursuzdur, hayat basitleşmiştir, o anlarda her şey o kadar berraklaşır ki, ama neden "o anlar" diyorum? Hepimiz böyle bir anın sadece bir kez yaşandığını biliriz – ben de bunu sadece bir kez hissettim. Hiç olmadığı kadar ani ve karşılıklı bir yıldırım aşkı yaşarlar, buna inanmama izin verin lütfen, bu düşünce bana iyi geliyor.

* Yazar burada, Le Sentier Damour'un, Le Sentier d'Amour ("Aşk Yolu") olarak da anlaşılabileceğini ima ediyor.

Birkaç yaz üst üste, utangaçça birbirlerini görür, birlikte plaja ya da pazar ayinine gider, limonata içer (babam alkolden nefret eder), belki dans eder, bisiklete biner, ailelerini eleştirir, denizi seyreder ve mutlaka İspanya'da şatolar kurarlar. İlk öpüşmelerinden sonra Paris'te, genç adamın Sablons Sokağı'ndaki garsoniyerinde gizlice tekrar buluşurlar. Kitabı Mukaddes'teki anlatımla birbirlerini orada, evlenmeden epey önce bilirler. Burada profesyonellikte kusur ettiğim için bana kızmayın, anne babamın cinsel yaşamının tüm ayrıntılarını hayal etmemeyi tercih ediyorum. Zihnimde güzel ve sıkıntılı, nazik ve ürkütücü, harikulade ve korkutucu bir an canlandırıyorum. Annem uzunca bir süre, reşit olmadan hamile kalmaktan korkmuş: O dönemde reşit olma yaşı 21'di.

O zamanlar Bask kıyısında çok sık parti verilirdi. Josephine Baker'ın ("Baker" diye telaffuz ediliyordu) arkadaşı olan Denise Armstrong adlı bir mankenin Bayonne'daki villasına gidilir, orada Villalonga'larla, "Kiki" lakaplı Tamames düküyle, Horn y Prado'larla, Guy d'Arcangues'la ya da André-Pierre Tarbès'le karşılaşılırdı. Gençler her çarşamba Casiono Bellevue'de, Biarritz'deki Sony's'de ya da Éléphant Blanc'da buluşurlardı... Bu çılgın gecelerin "Baronne Bigoudi" imzalı haberlerini yerel gazeteden okurlardı. Marisa Berenson, Arnaud de Rosney'le çıktığı sıralar Cenitz Aldea'ya çaya gelirdi. Deborah Kerr'in kocası ve *Afrika Kraliçesi*'nin senaristi Peter Viertel, Bask kıyısını Hemingway'in *Güneş de Doğar*'ının çekimi sırasında keşfetmiş ve *longboard*'u Kaliforniya'dan Biarritz plajına taşımıştı. Bu çok "ünlü" çift, konuklarını Saint-Jean-de-Luz'deki evlerinde ağırlarlardı. Babam bu

sosyete hayatından nefret ediyordu, ama ablası bütün bu ünlülerle sık sık görüşüyor, müstakbel anne babamı da parfümünün peşi sıra arkasından sürüklüyordu. Bütün bunlar müstakbel annemi etkiliyor, bir yandan da rahatsız ediyordu.

Marie-Christine ve Jean-Michel el ele tutuşup Amerika'ya kaçarlar; amaçları eğitimlerini tamamlamak (babam Harvard'da, annem Mount Holyoke'ta), ama en önemlisi kuralcı anne babalarından, ruhunu teslim etmiş ülkelerinden, savaş ertesi yılların ahmaklarından uzakta, birlikte olmaktır.

Sonra geri dönerler. 6 Temmuz 1963'te dünya evine girdikleri eski kilise, Guéthary köyünün yukarısındadır: Babamın başında silindir bir şapka, üzerinde gri bir redingot vardır (otuz yıl sonra, Baux-de-Provence kilisesinde aynı redingotu giydiğimde, ben de onun kadar grotesktim), annem beyaz bir elbise giymiş, sarı saçlarının arasında çiçekler iliştirmiştir. Küçükken, dedemlerin Neuilly'deki evinde, babaannemin perdelerini çektiği salona kurulan üçayaklı bir projeksiyon perdesinde bu törenin *Super-8*'e çekilmiş filmini seyretmiştim; hayatımda bir daha bu kadar büyüleyici bir şey gördüğümü sanmıyorum. O gün, Jean-Michel Beigbeder'yi Kontes Christine de Chasteigner de la Rocheposay d'Hust et du Saint Empire'i dudağından öperken ilk ve son kez yakalıyordum. Film makinesinde dönen bobinler azami hıza ayarlanmış bir metronom gibi tıkırdarken, babam annemin unvanlarına "ve de sular alçaldığında keşfedilen her yerin kontesi" diye ilavede bulunuyordu. Annemin saçları o yıl

gösterime giren *Nefret* filmindeki Brigitte Bardot gibi iyice kabartılıp topuz yapılmış; babam zayıf, boynu kolalı gö-ğüslüğünün içinde kaybolmuş, çevrelerinde Bask dans-çılar var, genç evliler davul ve flüt sesleri eşliğinde, çiçeklerden örülmüş takların altından geçmek için başla-rını eğiyorlar, kırmızı-beyaz giysili bir koro iki yana di-zilmiş, çevrelerinde kalabalık aileleriyle, ergenlikten yeni çıkmış bu âşık ve utangaç çiftin annem babam olduğuna inanmakta zorluk çektiğimi hatırlıyorum. Ne yazık ki, bu belge başrol oyuncularının daha sonraki sayısız taşınma-larından birinde kayboldu. Ondan sonra, beynim onların karıkoca olduklarını unutmanın bir yolunu buldu. Onları hiç birlikte tanımadım, onlarla ilgili bütün hatıralarım ay-rılmalarından sonraya ait – sanki o anıları beynimin çöp kutusuna atmışım, sonra da içimdeki bir hard-diskte "çöp kutusunu boşalt" ikonunu tıklamışım gibi.

Ertesi yıl ağabeyim doğdu. Sonra ben, dünyaya gel-mek için aptal gibi 1965 yılını seçtim: Bu fazla erkendi, doğmakta acele etmemem gerekirdi. Biz istenen, ama beklenmeyen çocuklardık. Doğumlarımız bu kadar çabuk, araları bu kadar yakın olmamalıydı, böyle olması öngörülmemişti, organize olunması gerekti. Babam ağa-beyime babasının adını (Charles) koymak istemişti, annem de bana bir *loser* olan, *Duygusal Eğitim*'in kahra-manı Frédéric'in adını koydu. Annem babam bundan kısa bir süre sonra ayrıldılar. Bütün peri masallarının düğün günü bittiğini fark etmiş miydiniz? Ben de iki kere evlendim ve her defasında, tam "evet" diyeceğim anda, içimdeki bir sesin bana en güzel şeylerin geride kaldığını söylediğini işittim.

13
Lambert'lerle ilgili keşifler

Babamın ablaları Évelyne ve Marie-Sol Beigbeder beni, son savaş sırasında Villa Navarre'da yaşanan bir olaydan haberdar ettiler. Bu hikâye, babaannemin ve dedemin erdemlerini övmeme izin verdiği kadar, bazen yasalara itaat etmemek gerektiğini de gösteriyor. Yasalar her zaman haklı değildir, özellikle de Fransa'da. Örneğin 1940'ta, Pierre Laval hükümetinin Fransız Yasası, Pau'nun işgal bölgesi dışında kaldığını söylerken, Paris'te nüfusun belli bir kesimi için sarı yıldız takmak mecburiyeti vardı. Pierre de Chasteigner'nin Direniş'e daha erken katılmadığı için pişmanlık duyduğunu görmüştük –sonuçta, gene de katılmıştı ama. Pau'ya gelince, toplu göç, Fransız polisinin sürek avına çıkmışçasına peşine düştüğü çok kalabalık bir Yahudi nüfusu şehre yığdığından, eskiye göre beş kat kalabalıklaşmıştı. Hal böyleyken, dedemin Hıristiyan arkadaşlarından oluşan bir şebeke, Haziran 1940'ta Charles ve Grace Beigbeder'ye, tüm mal varlığını geride bırakarak Paris'ten kaçmak zorunda

kalan zengin bir Yahudi ailesini saklamaları için gizlice teklifte bulunmuştu. Yemek salonundaki büyük masada zor bir tartışma oldu; konuşulanları duymak için orada olmak isterdim...

Charles: — Action Française'in eski destekçileri olarak, bu Yahudileri evimizde ağırlamayı ret mi etmeliydik acaba? Saint-Rémis-de-Provence'ta Maurras'yla konuştum. Adam o kadar sağır ki, herkesin önünde kulağına Alman karşıtı olduğumuzu bağırmak zorunda kaldım. Buna ne cevap verdi, beğenirsin: "A! Sizin kanınız İngiliz, bu sizi affettirmeye yeter de artar bile!"

Grace: — Biz her şeyden önce Katoliğiz. Hem Toulouse başpiskoposu, "Yahudiler erkeklerdir, Yahudiler kadınlardır (...) onlar insan soyunun parçasıdır, bizim kardeşlerimizdir," dedi. Bir Hıristiyan bunu unutamaz.

Charles: — *Darling*, biliyorsun ki bu insanlar polisin ve Almanların dikkatini çekecek. Sana doğduğun ülkenin Almanlarla aynı kampta olmadığını hatırlatmama gerek var mı? Yahudileri sakladığımızı öğrenirlerse sürgüne gönderilme tehlikemiz var. "Lambert"leri (kendilerine ne kadar geri zekâlı bir isim seçmişler, sahte bir isim olduğu yüz metreden anlaşılıyor) kurtarmak için kendi çocuklarımızı tehlikeye atmak istediğinden emin misin? Onları tanımıyoruz bile.

Grace: — Octave, ikinci kattaki odalar onlar için hazırlansın, orada dört-beş kişiyi saklayacak kadar yer var, kimsenin ruhu bile duymaz. Dinle, gelenler için ahbaplarımızın ahbapları diyeceğiz, başka seçeneğimiz yok.

Charles: — Kabul. Ancak, bazı kurallar saptamamız gerekiyor: Yemeklerini yukarıda yiyecekler, günde bir kez ihtiyaçları görülecek, dışarı çıkmak yok, arada bir

bahçede dolaşırlar o kadar, çocuklarla temas da yasak, resmen üst katta yaşayan kiracılar olacaklar, nokta.

Grace: — *God save the King and The British Navy!*

Dört kişiydiler: Babaanne, mücevher tüccarı baba, Michel adında küçük bir oğlan ve bir hizmetçi. Birlikte yaşam olabildiğince iyi geçti, yani karşılıklı olarak çok ihtiyatlı davranıldı. Beigbeder'lerin çocuklarının üst kata çıkmaları yasaktı, anne babaları onlara bu sessiz sedasız kiracılar hakkında asla bir şey söylemedi. Lambert'ler gizli bir tecrit hayatı, yürek daraltıcı gönüllü bir mahpusluk yaşıyorlardı. Bahçenin dibindeki ağılda beslenen üç inek günde iki litre süt veriyordu. Alman subayın Villa Navarre'ı ziyareti, aile tarihinde unutulmaz bir gün olarak kaldı. Halalarıma göre 1943 yılının Eylül ayı olmalıydı. *Obersturmführer*, Pireneler manzarasını, Fransız tarzı güzel bahçeyi ve evdeki bolluğu takdir ediyordu. Sokak kapısının zilini çaldı ve Amerikalı babaannem Grace büyük bir zihin kıvraklığı göstererek, bütün çocuklarını (Gérald ve Marie-Sol, Evelyne ve babam) yanına çağırıp onlardan, aile terbiyesi görmemiş haylaz çocuklar gibi gürültü yaparak sağa sola koşmalarını, merdivenlerden yukarı çıkıp aşağı inmelerini, salonda ve kütüphanede kovalamaca oynamalarını istedi.

Bu holün kokusu, babamın çocukluğunun kokusu: cila, muşamba, kurumuş çiçek ve uzun süre kapalı kalmış yer kokularının harmanı... Bugün lüks bir otel olan Villa Navarre'ın girişinde hâlâ havada asılı duruyor. Bodrumdaki oyun salonumuzu yüzme havuzuna dönüştüren tadilat çalışmalarına rağmen, geçmişin kokusu

geçmemiş; Pirenelerin kokusunu almak için hep biri pencereleri açsın istiyorum. Nazi subayı 1943'te sokak merdivenlerinden, bu akşam orada bir oda ayırtacak olsanız koklayacağınız aynı kokuyu soluyarak çıkıyordu. Bekçi Catherine ve kocası Léon, "Lambert"leri uyarmak için ikinci kata koştular; vasistaslardan, ağaçlı büyük yola park etmiş *Reichswehr* araçlarını gören mahpus ailenin kalp atışları hızlanmış olmalı. Alman çok efendice davrandı: Nazi selamı vermedi, topuklarını birbirine vurarak Madam Beigbeder'nin elini öptü.

— Eviniz çok güzel Madam! Şöyle bir gezmem mümkün müydü, *bitte schön*? Karargâhımızı yerleştirmek için bir rezidans arıyoruz da.

Babaannem öksürdü:

— Şey... gördüğünüz gibi çok kalabalığız ve ne yazık ki bütün odalarımız dolu. (Yeni bir öksürük nöbeti.) Ev ağzına kadar dolu, çocuklar, uşaklar, şoför, oda hizmetçileri, aşçı kadın... Ayrıca, başınıza dert açmak istemeyiz. Evde bulaşıcı hastalık var.

— Sevgili Madam, biliyorsunuz ki savaş zarureti nedeniyle bu eve el koydurabilirim.

— Elbette, bunu mutlaka istiyorsanız, *Wehrmacht*'ın birkaç minik basilden korkacak hali yok, öyle değil mi?

O sırada, dedemin annesi merdivenlerden inerek sordu:

— Neler oluyor, Grace? Bu Mösyö de kim?

— Endişelenmeyin, Madam, bu nazik subayla sohbet etmekteyiz.

— Yaşlı kadın kim? diye sordu Alman subay, Fransızca olarak.

— Oh, izin verirseniz sizi kayınvalidemle tanıştırayım: Bizimle birlikte yaşayan ünlü ressam Jeanne Devaux. Özür dilerim ama yüzbaşım, Fransızca "yaşlı kadın" denmez, "büyük hanım" denir.

O sırada avludan ineklerin geçtiğini gören subay şaşırdı:

— Bu da ne?

— Yanda bir ağıl var...

— Bizim için ikinci katta bile mi yeriniz yok?

Kaygılı bir sessizlik oldu. Jeanne, bunun üzerine büyük bir zihin kıvraklığı gösterdi:

— Ah, hayır, dedi. İkinci katta ineklere verdiğimiz kuru otları saklıyoruz!

— *Ach so!* Sıcak karşılamanız için teşekkür ederim, davetinizi düşüneceğiz ve belki tekrar geleceğiz. *Auf wiedersehen!*

Subay bir daha gelmedi.

Lambert'ler Villa Navarre'dan Alman ordusunun gidişinden sonra, Ağustos 1944'te ayrıldılar. Babaanne Simone arabasına binerken şöyle dedi: "Boşa geçen dört koca yıl! Hemen Panama'ya!" Bu vefasız dil, anlaşıldığı kadarıyla babaannemleri şoke etti. Bu hikâyeden hiç söz etmezlerdi ve pırlanta tüccarı aileyle bir daha hiç ilişkiye geçmediler. Kişi belli belirsiz antisemit, monarşist ve gelenekçi Katolikliğinden taviz vermeksizin Yahudileri kurtarabilir mi? Züppe seçkinler sık sık yüzeysellikle suçlanırlar, ama unutmayalım ki, sırf aynı sınıfa mensup oldukları için bütün bir aileyi kurtararak, tam bir havailik içinde kahramanlık yaptıkları da olur. Ama bu, mesafeyi korumalarına engel değildir. Bu biraz da, "Hayatınızı

kurtardık diye samimi olmamız gerekmez!" demek gibidir.

Her halükârda, babaannemin Alman subaya yapıştırdığı cevap ("Yaşlı kadın denmez, büyük hanım denir"), ettiği başka pek çok laf gibi, o dönemde Pau'da ağızdan ağza dolaştı; babaannem oyun yazarı George Bernard Shaw'un soyundan geliyordu ve bizzat kendi babası (Hindistan ordusunda albay olanı) şöyle demişti:

— Hintlileri yola getirmeyi başardım, ama kızıma asla boyun eğdiremedim.

Babaannemin en sevdiğim cümlesini bana François Bayrou aktardı; Bayrou, Villa Navarre'da tilki avı sezonunun açılışı için düzenlenen bir kokteylde hatırını sorduğunda, babaannem ona şu cevabı vermiş: "Korkunç! Yaşlandıkça daha akıllı oluyorum." Halam Evelyne, Charles ve Grace Beigbeder'nin savaş boyunca Pic du Midi sanatoryumunda, kayıtlarda "stajyer doktor" olarak gösterdikleri Yahudi hekimlere (Alman, Macar, Polonyalı) iş verdiklerini ve tüberkülozlu olduklarını söyleyerek pek çok Yahudi çocuğunu sakladıklarını da anlattı bana. Almanlar mikroplardan çok korktuklarından sanatoryumların yanına yaklaşmıyorlardı. Paris'teki Foch Caddesi'nden Pau'ya yirmi hizmetçisiyle birlikte gelen Yahudi asıllı Prenses Faucigny-Lucigne (evlenmeden önceki soyadı Ephrussi), uykusunda münasebetsiz ziyaretçiler tarafından rahatsız edilme korkusuyla, her gece Villa Navarre'da yatmayı tercih ediyordu. Kuzinim Anne Lafontan, İspanya'ya kaçmak için ailemizin tedavi merkezlerinde geçici olarak konaklayan Yahudi sayısını yaklaşık 500 olarak tahmin ediyor. Ne yazık ki, bu yü-

rekli eylemleri kanıtlayacak hiçbir belge kalmadı. Öyle olsaydı, babaannem ve dedem görülmemiş bir cesarete sahip adsız kahramanlar durumuna gelirlerdi. Grace'in, hepsi aristokrat kökenli Britanyalı pilotları evinde barındıran dostu Peder Caré'nin tedarik ettiği İngiliz sigaralarından içtiğini ve en sevdiği sporun, bunların dumanını Pireneler Bulvarı'nda gezinen Alman askerlerinin yüzüne üflemek olduğunu biliyorum. Charles'a gelince, trenle Paris'e gidip gelişlerinde iki kez tutuklandı. Yüksek mevkilerdeki tanıdıkları sayesine evine dönmeyi başardı, ama bu tanıdıklar hangileriydi? Amcam, dedemin Temizlik* sırasında, onca Yahudi'nin kurtulmasını sağlayan aynı yoldan İspanya'ya geçirmek suretiyle Nazi işbirlikçilerini de kurtardığını söylüyor. Fazla bir şey değil, ama bütün bildiğim bu: Onlar olağanüstü bir ikili oyun oynadılar (Villa Navarre'da hem Pétain'ciler hem de Gaulle'cüler ağırlandı, ama karşılaşmalarını önlemek için eve farklı girişlerden alınıyorlardı). Evin lüks bir butik otele dönüştürüldüğü bugün, babaannemin odasında uyumanız mümkün; babaannenin ölümünden sonra, dedem onun odasını uzun zaman hiçbir şeye dokundurmadan, olduğu gibi korumuştu. Orayı, girmemin yasak olduğu kutsal bir sunak odası gibi hatırlıyorum. Ev otele dönüştürüldükten sonra oraya gittim. Anlaşılan, insanın çocukluk mekânlarına bir daha gitmemesi gerekiyor, çünkü her şey gözünüze küçülmüş gibi geliyor. Ama Villa Navarre öyle değil: O, zamanla küçülmeyen tek ev.

* Fransa'nın Alman işgalinden kurtulmasından sonra, Nazilerle işbirliği yapanların yargılanarak cezalandırılma sürecine verilen ad. Fransızca "Épuration".

Çiçeği burnunda her yazar artık o mevtanın odasında uyuyabilir. Ama babaannemin ruhu hâlâ orada dolaşıyor ve odasında yatan zat, bazı geceler, New York aksanıyla şu cümleyi fısıldayan sesini duyduğunu doğruluyor:

— "O mevtanın odası" denmez Frédéric'ciğim, "Rahmetli babaannemin dairesi" denir.

Annem ve babam çocukken ülkem Nazi'ydi. Fransa'dan usanmış olan bu iki genç insan, ülkelerini işgalden kurtarmış olan ülkeye, Amerika'ya okumaya gittiler. Onuru kırılmış büyükanne ve dedelerimiz Londra'da sürgünde olan bir general sayesinde zevahiri kurtardılar. Riyanın, onunla birlikte anne babamın evliliğinin de son bulduğu Mayıs 1968'e kadar. Dedelerimizin savaştan sağ kurtulmuş olduklarını teslim etmeleri, ancak Mayıs 1981'de, Vichy döneminde devlet memuru olarak çalışan bir Direnişçi'nin cumhurbaşkanı seçilmesiyle kabul edilebilir hale geldi: anne tarafımda, savaşta yaralanmış, esir düşmüş aile babası bir asker, Direniş'e geç katılmış olsa da gerçek bir muharip; baba tarafımda, Charles Maurras'nın Yahudi karşıtı fikirleri iliklerine kadar sinmiş, işgal sırasında tıkın yerinde bir monarşist, ama –kimse böyle bir başvuruda bulunmadığı için– İsrail tarafından tanınmasa da, "dünya uluslarının dürüst insanları" ndan.* Yad Vaşem anıtında** adına dikilmiş bir ağacın olması, muhtemelen dedem Charles Beigbeder'nin umu-

* İsrail Devleti'nin Yahudileri soykırımdan kurtarmak için hayatını tehlikeye atan Yahudi olmayan kişilere verdiği onursal unvan.

** Kudüs'te, soykırım kurbanı Yahudiler anısına dikilen anıt ve büyük müze.

runda bile olmazdı; gene de, babamın kesinlikle bilmediği, amca ve halalarının ağzından almasam benim de asla öğrenmeyeceğim bu hikâye, gözaltındaki budala torununun göğsünü kabartıyor. Talmud'un dediği gibi: "Kim ki bir hayat kurtarır tüm insanlığı kurtarmış sayılır." Fena ezilen Fransızlar, Birinci Savaş'tan sonra kahraman ve ölü olmaktansa, işini bilir ve hayatta olmanın evla olduğunu anlamışlardı. Ve kahraman olunduğunda, bu övünmeden, hatta belki de istemeden yapılan, zamansız ve yersiz bir şey oluyordu. Kahraman ve ikiyüzlü, kahraman ve monden, zengin olunduğu halde kahraman ve ölmeden kahraman olunabiliyordu. Ruhunu teslim etmiş bir ülkede hâlâ hayatta olmak zaten büyük bir şans olarak kabul ediliyordu.

14
İfade problemleri

Polisler nazik, ama servis çok yavaş: Musluk suyuyla doldurdukları plastik bardakları geri getirmeleri akıl almaz uzun sürüyor. Nefesimi, camın arkasından onlara saati sorarak tüketiyorum. Üniformalı bir toplum polisi nihayet cevap veriyor: sabah yedi. İnsan akşamdan kalma olduğunda, kaygı daha da büyüyor. "Ayılan" diğer tutukluların bağırmalarından ve ağlama seslerinden uyumak imkânsız. Gerçeğe dönüş insanı fena hırpalıyor. Sarij 8 geçici prefabrik barakalardan oluşuyor. Gene de adresi pek şık: Faubourg Saint-Honoré No. 210; karşı kaldırımda, biraz aşağıda bulunan Élysée Sarayı'na sadece birkaç dakika mesafede. Sarij, VIII. Bölge Belediyesi'ne onarım iskelesi gibi yapışmış bir gecekondu görünümünde. Kontrplak bir karavanda üzerimi arayıp fotoğraflarımı çektikten sonra beni gömdükleri yer burası işte. Kafam çatlıyor, kusmak istiyorum, kırılmaz Securit camın arkasında havasızlıktan boğuluyorum. Tuvalet floresanlarla aydınlatılan bir koridorun ucunda, leş gibi kokan alaturka bir delik. Kapıyı kapatmak yasak. Kah-

valtı verildi: yumuşamış bir bisküvi ve bir kutu sıcak portakal suyu. Polis memuru tuvaletten dönüşte ya da kırk beş dakika önce istediğiniz ılık suyla dolu plastik bardağı uzattıktan sonra kilidi kapatırken, üç adet sürgünün çıkardığı metalik ses insanı hasta ediyor. O anda, kapının arasına ayağınızı koymamak, camı yumruklamamak, dışarı çıkarın diye yalvarmamak için büyük çaba harcamanız gerekiyor. 1835'te Caen'de hapiste olan Brummell vakarını nasıl koruyordu? Zaman geçmek bilmiyor, sonunda sivil bir polis gelip ofisinde ifademi alacağını bildiriyor. Üçüncü kata, duvarları kayıp fotoğraflarıyla kaplı bir odaya çıkıyoruz. ABD'de kayıp fotoğraflarını kutu sütlerin üzerine basıyorlar; bu, sefih sarhoşlardan ve çocuk yaştaki suçlulardan başka kimsenin uğramadığı bir büronun duvarlarına asılmalarından daha faydalı. Polis yıpranmış deri montunu çıkararak, Şair'in ve benim sokak ortasında, yasadışı olduğu bu kadar açık bir davranışta bulunarak ne yapmaya çalıştığımızı soruyor. Üzerinde boğazına kadar düğmeli polo yaka siyah bir tişört var, "Komiser Moulin" dizisindeki Yves Rénier'ye benzemeye çalıştığı hissediliyor. Beni tanıdı ve bir başka medya yıldızıyla bir televizyon filminde aynı sahneyi paylaşmaktan hoşnut görünüyor. Ona, yaptığımız şeyin Bret Easton Ellis'in kitabı *Ay Parkı*'nda, Jay McInerney'in Manhattan'da bir Porsche'nin kaputu üzerinden kokain çektiği bölüme bir saygı duruşu olduğunu açıklıyorum (Jay, Bret'in bunu uydurduğunu söylüyor, ama ben buna inanmıyorum). Polis bu yazarları tanımıyor, ona yazarlığımı çok etkilemiş iki Amerikan romancısı olduklarını anlatıyorum. Yasanın zararlı alışkanlıklarını artık sokak ortasında sürdürmek mecburiyetinde bıraktığı sigara tir-

yakileriyle dayanıştığımı belirtiyorum. 1920'li yıllarda ABD'de uygulanan Alkol Yasağı'ndan büyülendiğimi, alkolik Fitzgerald'ın içki kaçakçısı Gatsby tipini bu yasaktan esinlenerek yarattığını söylüyorum. Polis beni hayretler içinde bırakarak, Jean Giono'dan bahsediyor. "*Damdaki Süvari*'yi yazma fikrinin işgalden Kurtuluş'ta tutuklandıktan sonra, hapisteyken aklına geldiğini biliyor muydunuz?" Afallıyorum. Ona Giono'dan hatırladığım tek cümleyi aktarıyorum: "Kitabım bitti, artık yapmam gereken tek şey onu yazmak." Bu cümle şimdiki durumumu gayet iyi özetliyor. Polis bana özgürlükten mahrumiyetin roman sanatı üzerindeki etkisini öven cümleler kuruyor. Hayal gücümü geliştirmeme fiilen katkıda bulunan sıkı gözaltı şartlarımdan dolayı ona teşekkürlerimi sunuyorum.

— Beni Tutuklu Şairler Kulübü'ne kaydettiğiniz için teşekkürler, memur bey. François Villon, Clément Marot, Miguel de Cervantès, Plombs'da yatan Casanova, Bastille'de yatan Voltaire ve Sade, Mons'ta yatan Paul Verlaine, Reading'de yatan Oscar Wilde, Omsk'ta kürek cezasını çeken Dostoyevski... (Bu listeye Fresnes'de kalan Jean Genet'yi, Danimarka'da hapis yatan Céline'i, Albertine Sarrazin'i, Alphonse Boudard'ı, Edouard Limonov'u, Nan Aurousseau'yu ve daha nicelerini ekleyebilirdim.) Teşekkürler, müfettiş bey, bana artık sadece "Yaşayanlar Evinden Anılar"ımı, "Champs-Élysées Zindanından Balad"ımı yazmak kalıyor!

Söylediğim her şeyi eski bir bilgisayara kaydediyor, teknolojik donanımının Jack Bauer'inkinden çok geri olduğunu görüyorum. Soruyor:

— Kendinizi neden uyuşturuyorsunuz?

— Bu çok ağır bir terim.

— O toksik maddeyi neden kullanıyorsunuz?

— Geçici bir haz arayışı.

Fransız polis arşivlerinde bir yerde, Frédéric Beigbeder adlı birinin, uyuşturucu kullanmanın "geçici bir haz arayışı" olduğunu belirttiği bir ifade tutanağı olduğunu bilin. Ödediğiniz vergiler bir işe yarıyor. Bundan birkaç yıl önce, Jean-Claude Lamy'nin sorduğu aynı soruya Françoise Sagan şu cevabı vermişti: "Kendimizi uyuşturuyoruz çünkü hayat sıkıcı, insanlar yorucu, artık öyle savunacak büyük düşünceler yok, keyiflenemiyoruz."

— Ölmek mi istiyorsunuz?

— Dinleyin komiser, sizinki için bir tehdit oluşturmadıkça sağlığım sizi ilgilendirmez.

— Kendinizi tahrip mi ediyorsunuz?

— Hayır, canım sıkılıyor. Ve bunun sizin için bir sorun olmaması gerekirdi!

Benden bu söylediklerimi açmamı istiyor; insan denen varlığın keyif verici kötü alışkanlıklar, toksik bağımlılıklar koleksiyonu yapmadan yaşamasının bir yolu varmış gibi, insanları özyıkımdan koruma, kendilerini tahrip etmelerini engelleme iddiasındaki bir toplumla aramdaki anlaşmazlıktan dem vuruyorum. Bana yasaları kendisinin yazmadığını, sadece uyguladığını söylüyor... Malûm nakarat. Kendimi tutup ona ailemin savaş sırasında antisemit yasalara nasıl itaatsizlik ettiğini anlatmıyorum. İç geçirerek başımı eğmekle yetiniyorum; Fransız adalet sisteminin Katolik diniyle ortak noktası, insanı günahlarını itirafa teşvik etmesi. Kendimi, yaptığı bir aptal-

lık nedeniyle École Bossuet'de* başrahibin odasına çağrılan o çocuğa dönüşmüş gibi hissediyorum. Müfettiş kaldığı yerden devam ediyor:

— Sadece kendinize zarar vermiyorsunuz. Bir kızınız var.

— Nevrotik bir davranış. Kendimi sevdiklerimden uzaklaştırdığımı fark ettim. Bana bir divan bulursanız size nedenini anlatırım. Üç yıl zamanınız var mı?

— Yok, ama 24, 48, hatta 72 saatim var. Gözaltı süresini gerektiği kadar uzatabilirim. Geniş kitleler tarafından tanınıyorsunuz, başkalarına kötü örnek oluyorsunuz. Size başka birine olduğundan daha sert davranabiliriz.

— Michel Foucault'ya göre, bu "biyopolitika" fikri, devletin cüzamlıları ve vebalıları karantinaya almaya başladığı 17. yüzyılda doğdu. Yine de Fransa bir özgürlükler ülkesidir. Bu da bana Ateşle Oynama Hakkını, Tepe Üstü Çakılma Hakkını, Dibi Görme Hakkını veriyor. Bunlar, Anayasa'nın Başlangıç bölümünde yer alması gereken İnsan Haklarıdır; tıpkı Gazetelerde Fotoğrafı Çıkmadan Karısını Aldatma Hakkı, Fahişelerle Yatma Hakkı, Uçakta Sigara Yakma ya da Televizyon Platosunda Viski İçme Hakkı, Bu Riski Almayı Kabul Eden Kişilerle Prezervatifsiz Sevişme Hakkı, Tedavisi İmkânsız Istıraplı Bir Hastalığa Yakalandığında Onuruyla Ölme Hakkı, Yemek Aralarında Bir Şeyler Atıştırma Hakkı, Günde Beş Defa Meyve ve Sebze Yememe Hakkı, Rıza Gösterdiği Takdirde On Altı Yaşında Biriyle Yatma ve Beş Yıl Sonra Bu Kişi Tarafından Çocuk Tacizciliğiyle

* Yazarın mezun olduğu, Paris'teki Katolik ilköğretim okulu.

Suçlanarak Mahkemeye Verilmeme Hakkı gibi... Devam edeyim mi?

— Konudan uzaklaşıyoruz. Uyuşturucu sizin kadar şanslı olmayan yüz binlerce gencin hayatını karartan bir bela. Siz iyi bir çevreden geliyorsunuz, kazancınızın gayet iyi olduğu ortada. Yükseköğrenim gördünüz. Yakınacak bir durumunuz yok.

— Yo, hayır! Bunu bana söyleyemezsiniz! Burjuva olduğum için yakınmaya hakkım yok, öyle mi? Hayatım boyunca bana bu oyun oynandı, lanet olsun!

— Buraya kapatılan suçluların büyük bölümü çok yoksul, onların neden zıvanadan çıktığını anlıyorum da...

— Zenginlerin hepsi mutlu olsaydı, kapitalizm her zaman haklı olur, sizinki de bu kadar ilginç bir meslek olmazdı.

— Siz bu zıkkımın verdiği zararları bilmiyorsunuz. Ben ise her gün görüyorum. Kokain bütün illere, kentlere, kenar mahallelere, en küçük köylere varıncaya kadar her yere yayılıyor, gençler okul bahçelerinde kokain alıp satıyor!

İşte burada gafil avlandım, sorusu beni köşeye sıkıştırdı. Cevap vermeden önce iyice düşündüm. Bu muhtemelen, beni içeri tıkan bir polisle yapacağım ilk ve son felsefi-toplumsal tartışmaydı. Bundan yararlanmam gerekiyordu.

— Eğer 42 yaşımda yasalara aykırı davranıyorsam, nedeni gençliğimde anneme yeterince itaatsizlik etmemiş olmam. Kapatmam gereken 20 yıllık bir itaatsizlik açığım var. Kızıma gelince, onu tehdit eden tehlikeler konusunda uyarıyorum. Ama bir çocuğa itaatsizlik ettiği için

asla kızmam: Kendini ispatlamaya çalışıyordur. Kapris yaptığında kızımı azarlıyorum tabii ki, ama hiç kapris yapmıyor olsa kesinlikle daha fazla endişelenirdim. Kökenlerim üzerine bir kitap yazacağım. Bana çocuk muamelesi çektiğinize göre, yeniden bir çocuğa dönüşmeye çalışacağım. Kızıma hazzın çok önemli bir şey olduğunu anlatmak için: gerekli, ama tehlikeli bir şey olduğunu. Bu olayın ikimizi de aştığını görmüyor musunuz? Söz konusu olan yaşam tarzımız. Abalıya vurmak yerine, bunca gencin neden umutsuz olduğunu sorsanıza kendinize, neden can sıkıntısından patlıyorlar, tatminsiz birer tüketici, normalleşmiş birey, formatlanmış zombi, programlanmış işsiz olmak yerine, neden aşırı heyecanlar peşinde koşuyorlar?

— Siz yazarsınız, ben polis. Herkes kendi işini yapıyor. Genç bir çocuk bir arabayı ateşe verdiğinde, sorguya çekilir ve hâkim karşısına çıkarılır. Siz ise onun nihilist isyanının nedenlerini tahlil etmeye çalışıyorsunuz... Tercih sizin.

— Sizin görmeyi reddettiğiniz şey, bu maddenin başkalarına yaklaşmak için bir bahane olduğu, birbirini tanımayan insanlara tercümanlık ettiği, yolunu kaybedenler arasında salakça ama gerçek bir ilişki kurduğu... Yolunu kaybetmiş başka insanlarla bu kadar yakınlaşmanızı sağlayan bir şey biliyorsanız, söyleyin.

— Tamam, kabul... Gene de, merak ediyorum, kökenleriniz hakkında nasıl yazacaksınız?

— A, ilginç, bunu neden soruyorsunuz?

— Püf, herkes biliyor...

— Herkes neyi biliyor?

— Yapmayın! Kokain hafıza kaybına yol açıyor.

Bu polis sıkı bir tipti. Afallamıştım. Unuttuklarımı hatırlamak için hücremde neden kıvrandığımı anlamamı sağlamıştı. Tıpkı romancılık gibi, polislik mesleği de görünürde birbiriyle alakasız olaylar arasına bağlantı kurmaktan oluşur. Onunla aramdaki ortak nokta buydu: İkimiz de tesadüf diye bir şey olmadığına inanıyorduk. Bu bilgiyi sindirdim, sonra kafamı toparlayıp devam ettim:

— Haklısınız, kokain hafızayı siliyor, insanı yoğun bir şimdide yaşatıyor ve ertesi gün kendinizi kötü hissetmenize neden oluyor. Ne hatırlamak ne de umut etmek isteyenlerin uyuşturucusu bu. Kokain mirasınızı yok ediyor; benim kokain üzerine yazmamın sebebi ise zamanımızı simgeliyor olması. Kitaplarımda çağımızı temsil ettiği için yer alıyor, *trendy* ya da *trash* bir hava yaratmak için değil (öyle olsa, daha "*in*" bir madde seçmem gerekirdi: ketamin, MDMA, GHB, 2CB, DMT, PCP, BZP gibi...). Kokain ne geçmişi ne de geleceği olan daimi bir şimdinin metaforu. Bana inanın, böyle bir madde ancak bugünkü dünyaya hâkim olabilirdi; dünya çapında bir zehirlenmenin başlangıcındayız henüz.

— Umarım, yanılıyorsunuzdur...

— Ben de öyle.

Sözlerimin samimiyetsiz kaçtığı duygusuna kapılıyorum, bu laf çorbasına ben bile inanmıyorum, sabahın sekizinde, soğuk kahve ve ılık koltukaltı kokan bir ofiste, bu keş asi karakterini savunmaya devam ettiğim için kendimi gülünç hissediyorum. Kendimi Octave falan mı sanıyorum? Polis ifade tutanağının yazıcıdan çıkan bir kopyasını bana uzatıyor.

— Okuyup altını imzalayın. Sorgu tamamlanmıştır, sizi hücrenize geri götürüp raporumu savcıya fakslayacağım.

— Ne zaman çıkarım?

— Faksı ne kadar çabuk gönderirsem, hâkim serbest bırakılıp bırakılmayacağınıza ve bunun ne zaman olacağına o kadar çabuk karar verir. Ama saat on birden önce çıkmayı beklemeyin: İşe ancak o saatte geliyor... Ve "tanınan" biri olduğunuzdan, dosyanızla bizzat ilgilenmek istiyor.

— Ama bir şey yapamaz mısınız... klostrofobim var, orada kafayı yiyorum, korkunç...

— Biliyorum: Amaçlanan d a bu zaten. Gözaltı hücreleri, kişinin dengesini bozmak, bize her şeyi anlatacak duruma gelmesini sağlamak üzere özel olarak tasarlanmıştır. Ama tasalanmayın, sıradan bir tutuklusunuz, normalde öğlene çıkmış olursunuz.

Bu doğru değildi, ama o bilmiyordu. Müfettiş gülümseyerek beni hücreme geri götürdü. Bana nahoş bir şey yaşattığına göre, en azından antipatik olma dürüstlüğünü gösterebilirdi. Ama Fransız polisi insana hep gayet insani bir biçimde zulmeder. Merdivenlerde isteksizce laflamaya devam ettik; sanki yıkanmama, yakınlarıma haber vermek için bir telefon etmeme bile izin vermeden, elime okuyacak bir şey, hiçbir şey vermeden, bir köpek leşi gibi, bir torba kirli çamaşır gibi, bir sıçan deliğine geri tıkmaya götüren o değildi... Ve işte, çöplüğümün "Polisini Sikerim" ve "Aynasızlara Ölüm" grafitileriyle süslü kapısını çok nazik bir şekilde üç kez üst üste kilitliyor.

Teşhircilikten ve market hırsızlığından tutuklanmış bir serseriyle yalnız başıma kaldım. Ona, elmaları cinsel organını bir kadın müşteriye göstermeden önce mi çaldığını, yoksa işe bir kutu konserve pilaki yürütmeden önce kendini kasiyere teşhir etmekle mi başladığını, yoksa bu iki eylemi eşanlı olarak mı gerçekleştirdiğini sormaya cesaret edemiyordum: Elli yaşın altında bir ev kadınının karşısında pantolonunu indirirken, bir yandan da hatunu cüzdanının ağırlığından kurtarmayı başarmak büyük ustalık gerektirirdi. Her durumda, şahıs sarhoş ve saldırgandı, hiç durmadan jandarmaya küfür ediyordu, beni tanır tanımaz tehditkârlaşarak ona 10.000 Euro vermemi istedi ve diğer tutuklular orada kim varmış öğrensinler diye ismimi haykırmaya başladı, bunun üzerine ötekiler de çalıştığım televizyon kanalının adını tekrarlamaya, beni fidye istemek için kaçırmakla ya da basına ihbar etmekle tehdit etmeye başladılar. "Siktiğimin" lafı, bir takıntı, bir saplantı, belki de itiraf edilmemiş bir arzu gibi ağızlarından düşmüyordu.

— Postanede çalışan bir arkadaşım var, internetten iki dakikada adresini bulur. Evine geleceğiz.

Renk vermiyor, gıkımı çıkarmadan oturuyordum. Toz topakları ve ölü hamamböcekleri arasında uyur gibi yapmak için, yere serili iğrenç bir sünger mindere uzanıp bacaklarımı karnıma çekerek kıvrıldım. Ama bir türlü uykuya dalamadım. Kişinin tüm bedensel ve ruhsal güçlerini kullanarak dış dünyadan soyutlamasını sağlayan, Sri Krişnamaşarya'nın *hatha yoga mantralarını* ezberlemediğime pişman oldum.

15
Duygusal boşluk

Çocukluğumda ikamet ediyorum, geçip içine yerleşiyorum, benim divanım zihinsel.

Çocukluğumdan hatırladığım özel isimler, âşık olduğum ve bunu asla bilmeyen kızların adlarıyla sınırlı: Marie-Aline Dehaussy, Mirailh kardeşler, Clarence Jacquard, Cécile Favreau, Claire Guionnet, Michèle Luthala, Béatrice Kahn, Agathe Olivier, Axelle Batonnier... Sanırım, çoğu ağabeyimle çıktı, ama tarihler ve yerler karışıyor... Teyzem Delphine, dudağından öptüğüm ilk kızın Marie-Aline olduğunu ve bu işi Guéthary plajında ahşap bir kulübede becerdiğimi söylüyor. Annem onunla kol kola çekilmiş bir fotoğrafımızı uzun süre sakladı; gururla gülümsüyoruz, mayolarımız ıslak, saçlarımız kumlu. Gülümsediğinde yanağında tıpkı benimki gibi bir gamze oluşuyor. Sekiz ya da dokuz yaşındaydık, dudaktan ilk öpücük benim için büyük bir olaydı, ya onun için? Bu konuda hiçbir şey bilmiyorum. Ağabeyimin ve teyzemin onun için kibarca Frédéric'in "sözlüsü" demeleri yü-

zümü kızartıyordu. O unutulmuş günden daha mutlu oldum mu hiç?

Açık ağızla, dilimi içeri sokmak suretiyle öpüştüğüm ilk kızı daha iyi hatırlıyorum. Çok daha sonraydı, on üç yaşındaydım, Buci Sokağı'nda bir öğleden sonra partisindeydik. Kız müthiş değildi, ama üzerinde Wrangler marka kot bir mont olan bir arkadaşım, benimle *slow* dansa kalkmaya tamam dediğini işaret etmişti. Yüzümün kızarması geçene kadar Kickers'larımın bağcıklarını sıkılamak için yere eğilirken, kızı bana doğru itmişti. Vera adında, benimle aynı yaşta Amerikalı bir sarışındı. Bana gülümsediğinde, diş tellerimden neden tiksinmediğini anladım: Onda da aynı metal tamponlardan vardı. Ellerimi omuzlarına koydum, ama o kalçalarının üzerine indirdi; iktidar ondaydı. Panjurlar kapalıydı, Vera ter kokuyordu, "Fruit of The Loom" marka tişörtümün altında benim de koltukaltlarımdan pis bir koku yükseliyordu. Dört adet renkli ampul (biri kırmızı, biri yeşil, biri mavi, biri sarı), Chicago'nun *If you leave me now*'ı (ayakta birinci yalaşma) ile 10CC'nin *I'm not in love*'ıyla (kanepede ikinci yalaşma) yaklaşık bir uyum içinde yanıp sönüyordu. Bu şarkıları her duyuşumda hâlâ ağlarım. Radyoda çalındıklarında, biri konuşmaya veya kanal değiştirmeye cüret eder ya da sesi kısmayı aklından geçirirse cinayet işleyebilirim. Sonradan öğrendiğime göre, beni Vera'yla tanıştıran çocuk ona benimle çıkmasını, yoksa ibne olacağımı söylemiş – başımı kâğıt bir tabaktaki kurumuş bir dilim Savane kekine eğmiş, ortodontik gülümsememi iyi kötü saklayarak ve elmalı-üzümlü Fruité'mi içerek, bir köşede yalnız başıma oturuyordum. On üç yaşında, sı-

nıfın hiç yalaşmamış son erkek öğrencisiydim. Vera benimle bu işi arkadaşlarını eğlendirmek için yapmıştı; ilk "*french kiss*"imi aşağılayıcı bir bahse borçluyum. Bunu öğrendiğimde kendimi bok gibi hissetmiştim, ama gene de, dilimi başka diş tellerinin içinde döndürerek bir merhaleyi geride bıraktığım için gururluydum. Montaigne Lisesi'nin avlusunda, en az bir hafta boyunca caka sattım. École Bossuet'de kız öğrenci yoktu, sonra birden, altıncı sınıftan itibaren kendimi bir devlet kolejinin karma sınıfında bulmuştum. Buci Sokağı'ndaki o partiye kadar ağız tarafından bakirdim. Montaigne'de ergenlik çağımın nasıl geçeceğini anladım: bir dilsiz aşklar manzumesi, abartılmış acı, savrulmuş arzu, maskelenmiş tatminsizlik, mutlak sıkılganlık terkibi, sessiz hüsranlar silsilesi, karşılıksız yıldırım aşkları, yanlış anlamalar, vakitsiz ve beyhude kızarmalar mecmuası. Gençliğim, esas olarak, *If you leave me now*'ı ve *I'm not in love*'ı dinleyerek odamın tavanını seyretmekle geçecekti.

Bir başka seferinde, ağabeyime muzaffer bir edayla, sınıfımdaki Claire isimli güzel bir kızın memelerini okşadığımı haber vermiştim. Bu, Fiorucci marka bir tişörtün içinden ve sutyen üzerinden, yeni yeni çıkmakta olan memeleri ilk okşayışımdı; o jölemsi dairevi kitleyi, ortası sert gergin yumuşaklığı, sivrilmiş ucun etrafındaki kadifemsi yuvarlağı elimle yoklamıştım... Charles bana salağın teki olduğumu, kendisinin de Claire'in memelerini okşadığını, ama bu işi tişörtün altından, kızın sutyenini çıkardıktan sonra yaptığını söylemişti: O, kızın çıplak tenine dokunmuştu, ulu tanrım... Bir kez daha açık arayla geçilmiştim. Ergenlik çağında, ağabeyim benden daha

çılgındı. On altı yaşındayken evimizin çatısında kızları düzüyordu. Bir defasında, odamızda bir kızın bekâretini bozmuştu, sabah gördüğünde annemi kaygılandıran, benim ise hayranlığımı on kat artıran kanlı çarşafları hâlâ hatırlıyorum. Ben annemin sıkılgan oğluydum, o haylaz olanı. Bir an geldi, o hizaya girmeyi, içindeki manyağı ehlileştirmeyi seçti... Ben de hiç vakit kaybetmeden ondan boşalan yere geçtim.

Coëtlogon Sokağı'nda karşı komşumuz olan Clarence Jacquard'ı da unutmadım. Onu seviyordum, ama bunu kendisine asla söylemedim. Kızarmaktan, onunla konuşmama imkân yoktu. Clarence'ı Montaigne Lisesi'nin ta öteki ucunda gördüğümde, ama o yokken biri ondan bahsettiğinde de pancar gibi kızarıyordum. Bütün arkadaşlarım benimle dalga geçiyordu. Akşamları kendimi banyoya kapatıp kızarmadan adını söyleme temrinleri yapıyor, gece sabahlara kadar uyumuyordum. Ama lisenin kapısından içeri adımımı atar atmaz, gene kızarıyordum. Onu düşünmem ya da birinin onu düşünüyor olabileceğimi varsayması veya birinin onu düşünüyor olabileceğimi aklından geçirebileceğini varsaymam şakayık gibi kızarmama yetiyordu. Akşamları odamın penceresinden, karşı binada annesiyle yalnız başına yemek yiyişini seyrediyordum. Uzun bir burnu ve kâkülleri olan, koyu kumral bir kızdı. O komşu kıza neden bu kadar tutulmuştum, bilmiyorum. Annesiyle burunları aynıydı: Bazen basit bir ayrıntı harikulade bir duygu uyandırmaya yeter. Clarence Jacquard bu tutku hakkında hiçbir şey bilmiyor. O benim için her şeydi, ben onun için bir hiç. Hayatımda ona yaklaşmaya cesaret

edemedim, nerede olduğuna, hayatta ne yaptığına dair hiçbir fikrim yok. Burada, artık yetişkin biri olduğuma inanarak, onun gerçek adını yazıyorum, ama bir gün, kırklı yaşlarında bir kadın bir Kitap Fuarı'na gelip de son kitabımda adını zikrettiğim için beni paylarsa, hiper çirkinleşmiş bile olsa (ki bu daha da büyük bir sıkıntı verirdi) gene kızaracağımdan neredeyse eminim.

Kadın dudaklarına bağımlılığımın geçmişi bu sayısız reddedilişe, dudaklarımdan kaçırılan bütün o yanaklara, o çocuksu kıskançlıklara ve ergen hüsranlarına uzanıyor. Bu kadar çok geri çevrilir ve cesaret edemeden bu kadar çok umut beslerseniz, hayatınızın kalan kısmını her öpüşmeyi bir zafer olarak görmeden geçirmeniz mümkün mü? Beni isteyen her kadının dünyanın en güzel hatunu olduğu düşüncesinden kendimi kurtarmayı asla başaramayacağım.

İnsan geçmişini unutabilir. Ama bu, geçmişinizin etkisinden kurtulabileceğiniz anlamına gelmez.

16
Neuilly'ye gömülü günler

Güneybatı Fransa kökenli bir çiftin, ne tecavüze uğramış, ne dayak yemiş, ne bir esirgeme kurumuna bırakılmış ikinci oğluyum, hepsi bu. Anne babamın boşanmasından sonra, ayda bir hafta sonunu ve tatillerin bir kısmını babamın evinde geçirsem de, annem tarafından büyütüldüm. Nüfus kaydım sarih: 21 Eylül 1965'te, Neuilly-sur-Seine'de, Château Bulvarı No. 2'de, saat 21:05'te doğmuşum. Sonra, hiçbir şey... Çocukluğum benden sabah rüyaları gibi kaçıyor: Ben hatırlamaya çalıştıkça, sislerin arasında benden biraz daha uzaklaşıyor.

Doğduğum dünyanın bugünün dünyasıyla hiçbir ortak noktası yok. Benim doğduğum ülke, hâlâ gri üniformalı bir generalin yönettiği, Mayıs 68 öncesinin Fransa'sıydı. Artık yeterince yaşlıyım; bir yaşam tarzının, bir konuşma biçiminin, bir giyim ve saç stilinin, en çok izlenen programın siyah-beyaz bir sirk gösterisi ("Yıldızlara Giden Yol") olduğu tek kanallı bir televizyonun yok olduğunu görecek kadar çok yaşadım. O zamanlar, polis-

lerin düdükleri ve beyaz sopaları vardı. Auschwitz ve Hiroşima, 62 milyon ölü, sürgün, Kurtuluş, açlık, yoksulluk ve soğuk yirmi yıl geride kalmıştı. Büyükler savaştan konuşurken çocuklar odaya girdiğinde seslerini alçaltırlardı. Her ayın ilk çarşambası öğle saatinde çalınan alarm sirenlerini duyduklarında yerlerinden sıçrarlardı. Benim gençlik yıllarımda tek bir takıntıları vardı, o da konfordu. Savaştan sonra herkes elli yıl süreyle doymak bilmez oldu. Babam, asıl ilgi ve yeteneği felsefeye olduğu halde, iş dünyasında çok yüksek gelirli bir kariyeri bu nedenle seçti.

Neuilly anaokuluna bir ipe tutunarak tek sıra halinde giderdik. İki yanında sokak lambaları ve çınarlar olan sakin bir sokakta, bir konağın giriş katında otururduk: ismi "Senjam" diye telaffuz edilen Saint-James Sokağı, 28 numarada. Dükkânların olmadığı, dadıların bile fısıldayarak konuştuğu çok sessiz bir sokaktı. Odamız, *ligustrum* denen çalıdan çitlerle ve gül ağaçlarıyla çevrili küçük bir bahçeye bakardı. Çimlerin üzerinde yan yatmış üç tekerlekli bir bisiklet dururdu. Anlaşıldığı kadarıyla, bir salkımsöğüt de vardı. Hatırlar mıyım diye bakmak için birkaç kez yürüyerek oraya gittim: Hiçbir şey hatırlamadım, ama söğüdün dalları hâlâ salkım salkım. Gözümün önüne yepyeni görüntülerin gelmesini umut ediyordum, ama üzerinde ilk adımlarımı attığım çimleri tanıyamadım. Zenginlerin oturduğu bu sokaktan çevreye yayılan dinginlik ve huzurdan müthiş etkilendim. Annem babam bu kadar sakin bir yerde kavga etmeyi nasıl başardılar? Paris banliyösünün göbeğinde, bir tür ideal köye öykünen, sadece konutların yer aldığı, iki

yanı ağaçlı bir yol. Kendinizi Londra'da, Grosvenor Square yakınlarında ya da çayırların yumuşak bir eğimle Atlas Okyanusu'na doğru indiği Hamptons'ta sanabilirsiniz (okyanusun yerine Sen Nehri'ni geçirerek). Annem bana, bizi bebekken, beyaz lastikli kocaman tekerlekleri olan, Bonnichon'dan satın alınmış tenteli, lacivert bir çocuk arabasında gezdirdiğini söyledi. Bir gün, yan tarafta oturan aktör Pierre Fresnay'le karşılaşmış, Fresnay "Ne güzel çocuklar" demiş. Şov dünyasıyla ilk temasım bu oldu. Annem uçuk pembe mini bir İskoç kilti giyiyordu; o döneme ait bazı fotoğraflarda, *Sugar Town*'ın* 1967'de çıkan Scopitone'undaki** Nancy Sinatra'ya benziyor. Ağabeyim ve ben bebekken Molli'den giyiniyorduk, ama daha sonraları, hoplayıp zıplarken, üzerimizde Harrods London'dan getirilmiş, kadife yakalı, küçük tüvit paltolar oluyordu. Ama ütopya kıyafetlerimiz kadar kusursuz değildi.

Annem, bir kutu "After Eight" getirmek için çat kapı eve damlayan Amerikalı kayınvalidesinin komşuluğuna tahammül etmek mecburiyetindeydi. O zamanlar, bir sokak üstte (Delabordère Sokağı) oturan kayınvalideniz torunlarının eğitimi konusunda ahkâm kesmek için ka-

* "I've got some troubles but they won't last / I'm gonna lay right down here in the grass / And pretty soon all my toubles will pass / Cause I'm in shoo-shoo-shoo-shoo-shoo sugar town." (Çevirisi: "Bazı sıkıntılarım var ama çok sürmeyecek / Gidip şuracıktaki çimlere uzanacağım / Ve birazdan sıkıntılarım geçecek / Çünkü şe-şe-şe-şe şeker kentteyim.") (yazarın notu)

** Video-klipin öncüsü filmli müzik kutusu ve bu aygıtta izlenen kayıtlar.

pıyı çaldığında, onu başınızdan savamıyordunuz. Anlaşıldığı kadarıyla, babaannem, vaktiyle Hitler Gençliği üyesi olan Alman dadımızı durmadan eleştiriyordu; Anne-Gret', Reich'ın yıkılışının disiplinden soğutmadığı, son derece otoriter, hoş bir hanımdı. Ondan aklımda kalan, kaşındıran yeşil bir görüntü: Üzerindeki her şey loden kumaştan. Hayatımda duyduğum ilk sözcükler Alman aksanıyla telaffuz edildi. Anne-Gret'in arada bir mendilini yalayıp yüzümüzü tükürüğüyle temizlemek gibi tuhaf bir huyu vardı. O zamanlar mendiller kâğıttan değildi. Boulogne Korusu o tarihten yirmi yıl önce Alman subayların gözde gezinti yeriydi, ama Anne Gret' bunu bilmiyor olabilirdi.

Neuilly-sur-Seine'de doğmak kuşkusuz hayatta bir kambur oluşturmaz, ama o muhit insana mücadele duygusu da aşılamaz. Sokaktan, bir tek serçe cıvıltılarının ve İngiliz arabalarının motor seslerinin böldüğü bir sessizlik içinde geçilirdi. Bebek arabam Bagatelle'deki ağaçların arasında dolaşmış olmalı; henüz yüzme bilmeyen ağabeyimin, bir gün annemin arkası dönükken atladığı Saint-James göletinde boğulmaktan zor kurtulduğunu biliyorum ve bugün bile bazen rüyamda o pembe yeşil gizemli ormanda kayıkla dolaştığımı görüyorum. Gökyüzü başımın üzerinden akıp gidiyor; kestane ağaçlarının birbirine dolanan dalları göğü kutulara bölüyor ve durgun suya daldırılmış küreklerden gelen şıpırtıların ninnisi eşliğinde Boulogne Korusu'ndaki gölde uykuya dalıyorum. Çocukluğumun dekorları hâlâ yerli yerinde duruyor; gene de, buraya geldiğimde bana hiçbir şey hatırlatmıyorlar. Yalnızca isimleri, başka bir çağa, terk edilmiş

ve yok olmuş uzak bir ülkeye, tuhaf biçimde tanıdık gelen bir yöreye ait gibi... Yapay kayalarıyla "La Grande Cascade" bana çavlanın arkasında saklı gizemli bir mağara, tılsımlı bir in bulunduğunu hayal ettirirdi. "Pré Catelan" ve kapı sundurmasının önünde lüks arabaların yaptığı rondo, belleğimde Pau'daki Villa Navarre'ın bahçe yoluna varışla birbirine karışıyor... "Jardin d'Acclimatation" rengârenk ampullerle süslü atlıkarıncaları, maymun çığlıkları, at pisliği ve gofre kokularıyla bizim cennetimiz, minyatür Disneyland'ımızdı. Bir gölün ortasındaki, İsviçre'den ithal ahşap bir dağ evi olan "Chalet des Iles", kuğuların ve nilüferlerin arasından kendilerine yolu açan beyaz kayıkların uydular gibi çevresinde döndüğü bir gezegendi... "L'Hippodrome de Longchamp" ve pazar kıyafetleri içindeki kalabalığı, kornalarını çalan arabalar, çalışmayan bir rüzgâr değirmeni, at yarışları için tahmin satıcıları, tartı yerinden geçen atlar, bir şapka ve şemsiye denizi... "Tir aux Pigeons" ve dev güneşlikleri, beyaz örtüleri ve bebek sandaletlerimin altında ezilmiş peksimetler gibi çıtırdayan mıcır kaplı yürüyüş yolları... Ben bunları yaşadım mı, yoksa kendimi tarihsel olarak yeniden mi kurmaktayım? İlk üç romanımda, annemin soyadıyla kelime oyunu yapmak amacıyla, ama aynı zamanda Boulogne Korusu'nun geniş yapraklı ağaçlarının, Çin işi gölgeler çizen yeşilliklerinin, Madrid Caddesi'nin çiçek açmış kestane ağaçlarının nefti gölgelerinin anısına da, kendime "Marronier"* soyadını vermeyi seçtim. Babamın 1969'da üye olduğu "Polo de Paris" kulübü... "Racing"i küçümsemek için "Tir"e,

* Fransızcada kestane ağacı.

"Tir"i kötülemek için "Polo"ya, son ikisine üye olunamadığında –yani çoğunlukla Yahudi olunduğunda– da "Racing"e gidilirdi. Şef garsonlar beyaz ceketler giyerdi, bu orada bir yüzme havuzunun açılmasından önceydi, ağabeyim bana büyük kum havuzunda kalıplardan şekiller çıkarmayı öğretirdi, fonda tenis toplarının ve bakır rengi sıkıştırılmış toprağa sürten Spring Court marka bez tenis pabuçlarının tok sesleri, annemin "pis zengin çocukları" dediği çocuklarla kestane savaşları yapardık... Gözümün önünde bir görüntü beliriyor: Attan düşen bir polo oyuncusu, karşılaşma durmuş, çimlerin üzerinden ilerleyen bir ambulans, araçtan inen ve sedyeyi yerden kaldıran hemşireler, ambulansın gidişi, ambulans steyşın vagon beyaz bir Citroen DS'ti, kemikleri kırılan oyuncunun ayaklarında kahverengi uzun çizmeler vardı... Long Island'daki küçük bir kır evine benzeyen *club-house* gibi beyaz ve kahverengi. Babamın dürbünüyle ambulansa bakıyorum, ama tersinden, öyle ki, tıpkı hatıralarım gibi araç da giderek küçülüp uzaklaşıyor benden. Buzların üzerinde servis edilen kavunlar ve kalın bir taze krema tabakasıyla kaplı çilekler yer (krem şanti modası daha sonra çıktı), babaannem İngilizce olarak servisin yavaşlığına verip veriştirdiğinde de biraz utanırdık. Polo'dan çıkarken, dönüp Bentley'in arka camından hayran hayran Trianon de Bagatelle'e bakar, bir cephesinde Vaugoubert Şatosu'nunki gibi mazgallı tuhaf bir kule bulunan, uzun süre evsizlerin mesken tuttuğu o şatoyu, gri yağmurun altında uzaklaşan o ortaçağ hayaletini seyrederdim... Şimdi, Bagatelle'de cep telefonları çalıyor, *cross* motosikletlerinin gümbürtüleri yeri göğü inletiyor, gençler çimlerin üzerinde bağırarak futbol oynuyor, aileler

mangallarda sucuk pişiriyor ve sesi sonuna kadar açılmış seyyar müzik setlerinde Britney Spears'in *Womanizer*'ı çalınıyor. Bugün, oraya eski İngiliz arabalarıyla gitmek gösterişçilik olarak görülüyor; bundan kırk yıl önce, Boulogne Korusu aynen Proust'un yüzyıl başında betimlediği gibiydi. O tarihten beri, danslı partilere ve tenis karşılaşmalarına katılmak, öğleden sonra havuza girmek ve kendimi transseksüellere emdirmek için oraya sık sık gittim. Koru artık altmışlı yıllardaki kadar büyüleyici değil: Babamın çok yüksek gri arabasının arkasında transseksüeller değil, bir marşpiye, akaju tabletler, Joan Baez ve eski deri kokusu vardı. Bir de, ağabeyinin yanında oturan, kavanozundaki kırmızı bir balık gibi fazla korunmalı bir çocuk.

1965-1970 arasında, hayatımda en ufak bir gürültü yoktu. Neuilly havanın fazla temiz olduğu, insanın kendini korunmuş hissetmek için can sıkıntısını kural olarak kabul ettiği aşırı temiz bir köy, bir tür Cenevre'ydi. Neuilly zamanın geçmekten başka bir şey yapmadığı bir yerdir. Hauts-de-Seine'in dilsiz ıstırabını müstehcenliğe kaçmadan nasıl anlatmalı... VIII. Bölge komiseri haklı: Benim yakınmamı anlamak mümkün değil. Paris'in en nezih mahallesinde oturuyorduk: Koru tarafında. İki tane Neuilly-sur-Seine vardır; Charles-de-Gaulle Caddesi'nden Défense'a doğru inerken sık Neuilly solunuzda, avamın yaşadığı Neuilly sağınızda, yani Belediye'den tarafta kalır. Boulogne Korusu'na doğru, konutlar bir kimlik, burjuvazi gizli bir cazibe kazanır, insan orada doğduğu için neden yakınır? Çünkü o dünya kayboldu, çünkü o hayat paramparça oldu, çünkü biz şansımızın

farkında değildik, çünkü o peri masalı devam edemezdi. Her şey geçip gittikten sonra bu lüksü yerden yere vuruyorsam, nedeni belki de silinip gidenlere üzülmek istememdir.

Ben kapalı bir dünyada, bir konfor gettosunda doğdum; orada bahçeler bahçıvan pantolonlu bahçıvanlar tarafından bahçıvan makasıyla biçilen çalılarla çevriliydi, orada konuşmanın da, dirsek dayamanın da yasak olduğu, beyaz çitlerle çevrili masalarda yemek yenirdi. İkindi kahvaltısı saat dörtte, iş gömleği ve önlüğüyle salona giren Anne-Gret' tarafından verilirdi: bir bardak süte batırıp yumuşak bir sünger parçasına dönüşene kadar beklettiğimiz "*chocolatine*"ler (Béarn dilinde çikolatalı keke böyle denir) ya da bir parça Viyana bagetinin içine koyarak, bazen de ekmeğin içinde bir dişimizi bırakarak kıtır kıtır kemirdiğimiz, Poulain marka birkaç parça siyah çikolata. Henüz İtalya'dan Nutella ithal edilmemişti, ama üzerine Benco marka çikolata tozu serpilmiş tereyağlı ekmekler yediğimiz de olurdu. Bu biraz da, Vittorio De Sica'nın *Finzi-Contini'lerin Bahçesi* filmindeki (1971) uyuşuk tenis partilerinin, yüksek duvarlarla çevrili bahçelerin ortamıydı. Film faşizmin yükselişini ve savaşın bir aileyi nasıl yıktığını anlatır. Bundan yirmi yıl sonra, bizi allak bullak eden Mayıs 1968 oldu; annem babam bu özgürlük rüzgârının onları önüne katıp ayrılığa doğru sürükleyeceğinden habersiz, gri Bentley'le Odéon'a, o muhalif kalabalıkları görmeye gitmekle övünürlerdi.

Burjuvalaşmaktan daha zor bir şey vardır: bir alt sınıfsal düşüş – ben bunu fazla gösterişçi olan "dekadans"

sözcüğüne tercih ediyorum. İnsan rafine bir eğitimden, gülünç özelliklerinden, önyargılarından, komplekslerinden, suçluluk duygusundan, beceriksizliğinden, yandaki saç ayrım çizgisinden, boynunu kaşındıran devrik yakalı kazaklarından, altın düğmeli spor ceketlerinden, bacaklarına batan ortadan plili gri flanel pantolonlarından, kendini beğenmişliğinden, biraz snop belagatinden ve yalanlarından nasıl kurtulur? Hafızasını kaybederek. Fransız devleti yurttaşların toplumsal olarak yükselebilmesi için elinden geleni yaptığını ileri sürer, ama düşüşlerine yardımcı olmak için öngörülmüş hiçbir şey yoktur. Hafıza kaybı, tuzu kuruların yıkım karşısında kaçabilecekleri tek sığınaktır. Babam çocuklarının Béarn Şifa Yurtları'nın 1970'lerin sonunda iflasından zarar görmemesi için fedakârca çalıştı. Bir zamanlar Pau'nun en zengin ailesi olan Beigbeder'lerin son kuşağının dara düşmesini engellemeyi başaramadı. Babaannemin ve dedemin ölümü ve ardından çıkan müşterek mülk kavgaları bütün çocukluğuma damgasını vurdu ve gençliğimi zehir etti. Annemin babaannesinin, Vaugoubert Şatosu'nda babam kendisine takdim edildiğinde sorduğu söylenen rezilce bir soruyu hatırlıyorum: "Asil midir?" Tanışma günü, Chasteigner kontesi babamı ünlü "kaz ciğeri ezmesi sınavı"ndan geçirmişti: Oda hizmetçisi bir tabakta birkaç dilim ezme getirir ve bunu ekmeğe sürmeden, doğrudan çatalla tatmak gerekirdi; aksi takdirde, sonsuza kadar avamdan biri olarak yaftalanırdınız. Annemim önceden uyardığı Jean-Michel Beigbeder sınavı kolayca geçmişti...

Bundan yaklaşık on beş yıl sonra, varımız yoğumuz elimizden çıkmıştı. Beigbeder'ler bir yaşam biçiminden

ötekine geçtiler; tıpkı Villa Navarre'ın bahçesindeki ağaçlar gibi, kökleri muhayyel bir geçmişe uzanan toprak sahibi küçük soyluların saflarından ayrılıp, modern, köksüz, kentli, fani ve aceleci, kırılgan olduklarını bildikleri için acele eden yeni burjuvaların saflarına katıldılar. Paris XVI. Bölge'ye taşınmak üzere Neuilly'den ayrılarak, kendimizi belleksiz bir hıza, artık kaybedecek zamanı olmayan insanların telaşına kaptırdık. Daha kesin söylemek gerekirse: Artık yitik zamanla ilgilenme lüksü olmayan yeni bir burjuva sınıfı yaratmaktaydık.

İnsanın mutsuz bir çocukluğun etkisinden kurtulabilmesi zordur, ama korunmalı bir çocukluğun etkisinden kurtulması imkânsız olabilir.

17
Klostrofobik bir bölüm

— Sizi uyarıyorum: Beni derhal serbest bırakmazsanız bir kitap yazacağım!

Sonunda ben de hücre komşularım kadar tehditkâr oldum. Bir polis arabasının önünde bir *scooter* deviren şu genç hariç, akşam gözaltına alınanların hepsi bu sabah çıktı. Çocuk ikide bir, "Seninki uzun sürebilir..." diyor. Moralimi yükselttiği için teşekkürler. Başını ellerinin arasına alıyor, mesaiye geç kalacağı, belki de bu yüzden işinden olacağı için çok dertli. Bu lağım çukurunda yüz yıldır yalnızmışım, sonsuza kadar unutulmuşum gibi hissediyorum. Üniformalı bir memur bize alüminyum folyo bir kapta, yanında bir parça pilav olan balık kokulu bir tavuk yahnisi getiriyor. Kuşkusuz, akvaryumda planktonlarla beslenmiş bir tavuk. Saatten haberim yok, on bir de olabilir on iki de, buruş buruş giysilerimden tiksiniyorum. Dua etmeye başlıyorum: Babamız'ı, Sizi Selamlıyorum Meryem'i okuyorum; dindar falan olduğumdan değil, dua okumanın bir zararı olmadığı ve düşünmemi engellediği için. En korkuncu sevdiklerimi düşünmem;

onları çok özledim, nasıl da meraklanmışlardır kim bilir, bu düşünce içimi kemiriyor. İnsanı bir düdüklü tencereye çeviren tutukluluk halinin dehşetini keşfediyordum. Dışarıda, herkesin dilediği yere gidip gelebildiği bir dünya olduğunu düşünmemek için insanüstü bir çaba sarf etmem gerekiyor. Yıkılmamak için mücadele ederken çözülüveriyorum. Birkaç dakika sonra, gözlerimden klostrofobi yaşlarının aktığını fark ediyorum. Titreyen çenem ve ıslanmış sakalımla Tony Montana'ya pek benzemiyorum. Ben kolay ağlayan biriyimdir: Örnek vermek gerekirse, kızım yanımdayken ne zaman gözyaşlarına boğulsa ben de ağlamaya başlarım – bu onu teselli etmenin en iyi yolu olmasa da. Televizyonda yayınlanan herhangi bir melodramın en saçma sapan barışma sahnesi beni hıçkırık tutmuş bir bebeğe çevirir – feci bir durum. Klostrofobim olduğunu bilmiyordum. Gene de, bu zorunlu hücre ikameti bundan önce geçirdiğim iki korkunç panik atağını hatırlatıyor bana: Biri, Sare mağaralarını gezerken (girişten uzaklaştıkça paniğim büyüyor, şakaklarım terden biraz daha ıslanıyordu – bildiğim kadarıyla, Mısır piramitlerinde de aynı şey hissediliyormuş), diğeri Paris katakomplarındaki Gotik bir konser sırasında (grafitilerle kaplı bir yeraltı salonuna ulaşmak için ıslak ve karanlık, dar bir geçitten sürünerek geçmeniz gerekiyordu ve birden, ağzımda kül tadıyla, korkunç bir diri diri gömülmüşlük hissine kapılmış, kendimi duvarların üzerine fırlatmak istemiştim; bunu düşünmemeliyim, yoksa bir taşikardi krizi geçirebilirim). Bu iki olay sırasında, aynen bugün olduğu gibi, hemen açık havaya çıkamayacağım düşüncesiyle nefes alamaz olmuştum. Klostrofobi susuz bir boğulma hadisesi, solunum daral-

ması ile histeri bileşimidir. Tıpkı kızaracağım diye korkmaktan kızarmanız gibi, soluksuz kalma korkusundan soluğunuz kesilir. Klostrofobun sinirlerini laçka eden, durmadan tekrarladığı şu sorudur: İRADEMDEN BAĞIMSIZ OLARAK burada bulunuşumu kabul etmek için ne yapabilirim? Kapatılmış kişi, kendinden habersiz bir göçebedir. Kendini ansızın kapatılmış halde bulunca, bundan önce bir gezgin hayatı sürdüğünü keşfeder. Gözaltındaki kişi intihar etmeyi düşünür ama hayatına nasıl son verebilir? Üzerinde kesici herhangi bir alet, kendisini boğabileceği bir ip, kemer ya da ayakkabı bağı bırakılmamıştır. Tavandaki floresanlar bile, elektrikle intihar girişimini engellemek için madeni ızgaralarla çevrilmiştir. Başını yere vurmayı deneyebilir, ama gözetim kameralarının uyardığı nöbetçi polisler mutlaka zamanında müdahale edecektir; sonuçta, burnunu kırdığı ve kaşını patlattığıyla kalacak, yara berelerinin tedavisi için revirde geçireceği süre gözaltını biraz daha uzatacaktır.

Hücremin dışında, bir kenarı koridorun duvarına menteşelenmiş, verevine iki metal çubuğun taşıdığı açılır kapanır bir masa olduğunu fark ediyorum. Başım çubuklarla duvar arasındaki boşluğa sığar. İşemek için çıkmak istediğimi söyleyebilir, kendimi bu boyunduruğun içine atabilirim. Başımı hızla kendi etrafında çevirince boynum kırılır, yerden elli santimetre yüksekte kendimi asmış olurum, birkaç saniyelik dikkatsizlik yeter, gardiyan yetişene kadar her şey biter. Ancak tam vücut felci geçirmeyeceğimin de bir garantisi yok. Belki de, 1997 yılında beni *Elle*'de işe alan gazeteci Jean-Dominique Bauby gibi hayatının geri kalanını tekerlekli sandalyede,

göz hareketleriyle kitaplar dikte ederek geçiririm. Bauby'nin çektiği çileyi betimleyişindeki zarafet, beni yeniden cesaretlendiriyor. Aklıma bir cümle geliyor: "Madem salyalarım akacak, bari kaşmire aksın." Ben kimim ki, bir gece gözaltında tutulduktan sonra intihar etmeyi düşünüyorum; nerden bakarsanız bakın, bir dalgıç kıyafetine dönüşen bedeninize hapsolmanız kadar vahim bir durum değil bu. Kaygıyı uzaklaştırmak için derin bir nefes alıyorum. Eskiden, yani Stilnox alma yaşına gelmeden önce, her akşam uyumak için nasıl koyun sayıyorsam öyle saniyeleri saymaya çalışıyorum. Bildiğim telefon numaralarını, bu yıl okuduğum kitapların adlarını, gün gün televizyon programlarını sayıyorum. Kapatılmışlık duygusu, Çinlilerin alna su damlatma işkencesini aratmayacak mutlak bir eziyet. Zaman genleşiyor, özgürlük bitmek bilmeyen bir tünelin ucundaki uzak bir ışığı, Hitchcock'un *Ölüm Korkusu* filminde bulduğu "*dolly zoom*" denen o kamera hareketindeki gibi giderek uzaklaşan zayıf bir ışıltıyı andırıyor. Filmde, James Stewart'ın canlandırdığı kahramanın ölüm korkusunu vermek için, kamera bir yandan hızla öne doğru *zoom* yaparken geriye doğru çekilir ve merdiven boşluğu uzar, görüntü deforme olur, James Stewart'ın başı fırıldak gibi döner: Ben James Stewart'ım. Bedenim yepyeni bir acı çekiyor: Tecrit edildim, terk edildim, kimse beni kurtarmaya gelmeyecek, beni burada, yerin altında unuttular, yüzyıllarca da hatırlamayacaklar. Beni dış dünyadan ayıran binlerce sürgü ve kilit var. Üstelik, sadece on iki saattir tutukluyum. Uzun süreli mahkûmiyet cezaları çekenlerin nelere katlandıklarını hayal etmeye bile cesaret edemiyorum. Paris ağır ceza mahkemesinde jüri üye-

liği yaptığım sırada, tecavüzcüleri ve katilleri gönül rahatlığıyla sekiz, on, on iki yıl yatmak üzere hapse yollamıştım. Bugün olsa çok daha hoşgörülü davranırdım. Jüri üyeliğine çağrılan tüm yurttaşların sanıklara neler çektireceklerini anlamaları için kısa bir süre demir parmaklıkların arkasında kalmaları lazım. Gözaltındayken, insan beyni hep aynı noktaya dönüyor, hayal kuruyor, kâbus görüyor, çıldırıncaya kadar aynı düşüncenin etrafında dolanıp duruyor. Bu durumda, kendini bir çırpıda bir keşişe dönüştürme gücünü bulmak gerekirdi. Dünyaya sırtını dönme, kendi içine dalma, nefsini her tür arzudan uzaklaştırma gücünü. Kaderini tevekkülle kabullenme gücünü. Bütün merakını yitirme, varoluş sorgulamalarından vazgeçme, bir bitkiye dönüşme gücünü. Bu maceranın ne kadar gülünç olduğunun, gelişmesi gecikmiş zengin çocuklarına özgü aşırılıklarından dolayı cezalandırılmak üzere konforundan mahrum edilmiş şımarık bir veletten başka bir şey olmadığımın farkındayım. Istırabımı küçümsemeyin, Kurtuluş'tan beri Fransızlar en büyük kavgayı konfor için verdiler. Adına özgürlük denen şey, en başta, önceki kuşakların yaşamından daha rahat ve korunaklı bir yaşam için verilen mücadeleydi. Dolayısıyla, benim acım o kadar da küçümsenecek bir şey değil; hatta, iyi düşünülecek olursa, konfor 20. yüzyılın kaydettiği tek ilerleme. Konfor, Knoll marka bir kanepeyle unutuş.

Bir gün, bütün hapishaneler torunlarımızın akıl sır erdiremeden ve kaygı içinde gezecekleri ıstırap müzelerine dönüştürülecek; on yaşımdayken, babam ve ağabeyimle birlikte gezdiğim San Francisco Körfezi'ndeki Alcatraz

hapishanesi gibi olacaklar. İşte, bir anım daha canlandı. 1975'te, dünyanın en ünlü hapishanesi köpekbalıklarıyla çevrili bir adaydı. Kapatıldığı tarihten beri, burayı Loire şatoları gibi ziyaret edilebiliyorsunuz. O gün gökyüzü, aynen pas tutmuş hücreler ve Golden Gate Köprüsü gibi bakır rengiydi. Adaya feribotla gidiliyordu. Mars çikolatalarının sahibi Forrest Mars, babam ve iki oğlu için bir Amerika gezisi ayarlamıştı. Turistik broşürde "The Alcatraz Tour" diyordu. Hücrelerin kalın parmaklıklarını, tutukluların havalandırmaya çıkarıldığı avluyu, Al Capone'nun hücresini, yola gelmeyenlerin kapatıldığı rutubetli ve ışıksız zindanları, duvarların kalınlığını göstere göstere korkunç hikâyeler anlatan, verilen cezalardan, sonu ya boğularak ya köpekbalıklarına yem olarak biten kaçma teşebbüslerinden bahseden, gardiyan kılığına girmiş bir rehberin peşi sıra yürüyorduk. Akşam, Fairmont otelindeki odamızda Charles ve ben kâbuslar görürken, babam kendi odasında horul horul uyuyordu.

Bir yazarın kafasına vurun, hiçbir şey çıkmaz. İçeri kapatın, hafızası yerine gelir.

18
Fransız usulü boşanma

Ben "boşanma" diye yazıyorum, ama bu sözcük annem babam tarafından ancak yıllar sonra telaffuz edilmeye başladı. Cezayir "olayları" gibiydi, Beşinci Cumhuriyet retoriği tefritte ifrata kaçıyordu, Georges Pompidou'nun kanseri bile tabuydu. Anne babamın ayrılığı halının altına süpürüldü, konudan kaçınıldı, olay yumuşatıldı, aşındırıldı; annem oğullarının sorularına Kusturica'nın filminden çok önce, "Babanız iş gezisinde" diye cevap veriyordu ve evliyken çekilmiş fotoğrafları hiçbir şey olmamış gibi XVI. Bölge'deki salonun başköşesinde duruyordu. Gerçeklik inkâr ediliyordu, annem bizi hayatın olağan akışını sürdürdüğüne ve babamın 70'li yılların başında neredeyse süreklilik kazanmış olan kayboluşunu kesinlikle dert etmememiz gerektiğine inandırmak istiyordu. O vakitler, kadın dergileri küçük yaştaki çocuklara hakikatin söylenmemesini tavsiye ediyordu herhalde. Françoise Dolto henüz *La cause des enfants*'ı yayımlamamıştı: Bebek henüz bir şahıs olarak kabul edilmiyordu. Neyse ki, annem bu mevzuda vakur ve sessiz

kalma sorumluluğunu üstlendi. Boşanma "konu" olmadı. Babam (o zamanlar bir televizyon dizisinde David McCallum'ın canlandırdığı) Görünmez Adam'a dönüştü. Sonunda biz de bundan, babamızın bizi işi için terk ettiği, gece gündüz çalıştığı ve yıl boyu seyahatte olduğu sonucunu çıkardık. Henri Martin Caddesi'ndeki duvarları Japon Nobilis kâğıtlarıyla kaplı koyu kahverengi dubleksi hatırlamıyorum; oysa 1969'dan 1972'ye kadar *Shadoks pomper*'ı orada seyrettim. Ne tuhaftır ki, o dönemden tek anım aynı yıl çıktığı kesin olan bir isyanla ilgili. Annemle babam ağabeyimle beni babamın yeşil Rover'ıyla bir yere götürüyorlardı. Araba otoyolda sessizce ilerliyordu. Babam çok gergindi, yağmur yağıyor, annem susuyor, cama sürtünen sileceklerin sessizliği bir caz bateristinin süpürge bagetleri gibi tartımlayan hışırtısından başka bir ses duyulmuyordu. Yağmur damlacıklarının yan camda bej deri koltukların iç kaldıran kokusundan kaçmak istercesine geriye doğru yuvarlanışını seyrediyordum. Eski İngiliz arabalarının bu deri kokusu, zihnimde, anne babamın boşanmasını izleyen o kayıp yıllarla ebediyen bütünleşmiş durumda. Koltukları sığır leşi kokan bir arabaya her binişimde mide bulantımı bastırmam gerekir. Babam sonunda koca arabasını, üzerinde "Passy Buzenwal" yazan, kırmızı tuğladan büyük bir binanın önüne park etti (anneme göre bu isim "Buchenwald"e benziyordu). Charles ve ben dehşet içindeydik: Burası gerçekten de bir hapishaneye benziyordu. Nitekim, onlardan biriydi: Babam bizi cezalandırmak için değil, ama belki de annemin sevgilisinden uzaklaştırmak, yeşillikler arasında büyümemizi sağlamak, boşanmanın sonuçlarından korumak için ya da kim bilir

hangi nedenle, Rueil-Malmaison'daki bu yatılı Katolik okuluna vermeyi düşünmüştü, ama arabadan iner inmez, düşüncesinin saçmalığının apaçık farkına vardı. Bundan kısa bir süre önce, annem beni yavrukurtlara yazdırmaya kalkışmış, ben de koşarak kaçmıştım. Babam mırıldandı:

— A, bakın... Tenis kortu ve yüzme havuzu da var...

Bunun üzerine, sekiz yaşındaki ağabeyim sözü aldı ve son derece sakin bir sesle şöyle dedi:

— Bizi buraya yazdırırsanız gece kaçarız, daha ilk geceden firar ederiz, burada asla kalmayacağız.

Sanırım, babamın siniri geçti ve duygusallaştı. Bugün, gözünün önünde yatılı olarak okuduğu Sorèze manastırında geçen kendi kâbus gibi çocukluğunun canlanmış olması gerektiğini biliyorum. Annemle birlikte rehber eşliğinde okulu gezip kendilerine anlatılanları dinlediler. Rover'ın çevresinde öğrenciler toplanmıştı; arabaya binmemiz için kenara çekildiler. Dönüş yolunda araba, giderken olduğu kadar sessiz değildi ve yolculuk daha neşeli geçti: Albert Simon'un "Europe Numéro Un"de hava durumunu okuyuşunu dinlerken hepimiz gülmekten kırıldık. Tiz ve titrek sesiyle, "r"leri yuvarlayarak konuşuyordu: "Akdeniz kıyılavında hava yağmuvlu ve pavçalı bulutlu." Sonra, babam arabanın teybine, tıpkı bizim ailemiz gibi kısa bir süre önce dağılmış olan Beatles'ın en güzel albümü *Rubber Soul*'un Stereo 8 bir kasetini koydu ve parçalanmamış bir aile gibi, başlarımızı öne arkaya sallaya sallaya Beatles'a eşlik ettik: *"Baby you can drive my car, and Baby I love you, beep beep yeah"*. Ağabeyim ve ben paçayı ucuz kurtarmıştık. Annem VI. Bölge'ye ta-

şındı ve bizi École Bossuet'ye yazdırdı. Ailede mutsuzluğu bir kuşaktan diğerine aktaran transmisyon kayışı, kurtarıcım Charles sayesinde o gün tutukluk yapmıştı.

Annem bana bunu anlattığı için, burun kanamalarının boşanmaları sırasında başladığını da biliyorum. "Epsitaksis" denen tehlikesiz bir hastalığa yakalanmıştım: Burnumdaki kılcal damarlar hemofili derecesinde hassastı. Bütün gömleklerimde kan lekeleri vardı, her gün yüzümden kırmızı bir dere akıyordu, çok fazla hemoglobin yutuyor, bir kısmını da kusuyordum ve bu oldukça çarpıcı bir görüntü oluşturuyordu, zira burnumun kanamasından rengim balmumuna dönmüştü. Kızım Chloë kandan korkuyor, ona kırmızı lekelerle kaplı pijamalar içinde büyüdüğümü ve sık sık kana batmış bir yastığın yapışkan ıslaklığına uyandığımı anlatmaya cesaret edemiyorum. Kendi kanını içen bir vampir olarak, her gün genzimden aşağı akan o tuzlu tada alışmıştım. Şarap olmayan kırmızı bir sıvıdan litrelerce yutuyordum. Burun kanamamı durdurmak ya da başlatmak için şaşmaz bir teknik geliştirmiştim: Durdurmak için başımı arkaya atıyor ve kan pıhtılaşana kadar, beş dakika boyunca burun deliklerimi sıkıyordum, başlatmak için de burun kemiğime sert bir darbe indiriyor ya da tırnağımla deliğin içindeki kabuğu kaldırıyordum; kanama başladığında mutfak karolarında ya da banyo lavabosunda kan gölleri, fayansların üzerinde kırmızı güneşler oluşuyordu: "Bu benim kanım, birçokları için dökülen ahdin kanıdır".* Devam etmekte olan boşanma sürecinden kor-

* Yeni Ahit, Markos'a göre İncil, 14:22.

kunç bir suçluluk duyan annem, belki oyun olsun diye, kapris yapmak için ya da dikkat çekme ihtiyacından başlattığım sık aralıklı kanamaların sekizinci gününde, bardaktan boşanırcasına yağan bir yağmur altında beni Çocuk Hastanesi'ne, çocuk hastalıkları uzmanı büyük bir doktor olan Profesör Vialette'e götürdü. Bu büyük otorite, anemi başlangıcından bahsederek annemi korkuttu ve lösemi ihtimalini de tamamen bir yana koymayı reddettikten sonra, küçük hastaya deniz kıyısında mutlak istirahat tavsiye etti.

İşte ilk anımın menşei: Guéthary 1972 karanlık çağlardan gelen zayıf bir ışık, ışıldamaya devam ederek bize evrenin sınırlarından ve zamanın öteki ucundan haberler getiren binlerce yıldır ölü yıldızlar misali, benim Rosetta taşım, Vaat Edilmiş Toprağım, Neverland'ım, çocukluğumun gizli şifresi, Atlantis'im oldu.

1972 yılında Guéthary'de henüz el değmemiştim. Bu metin bir DVD olsaydı, bu imgeyi sonsuza kadar dondurmak için burada "*pause*" tuşuna basardım. Benim Ütopyam önümde değil arkamda.

19
Van Vogt'un "Null-A"ları ve Fred'in "A"sı

Çocukluğumun yeniden kurgulanması gerekiyor: Çocukluk bir romandır.

Fransa hafızası silinmiş bir ülke olduğundan, hafıza kaybım uyruğumun inkâr edilemez bir kanıtı.

Hafıza kaybı susarak hakikati gizlemektir. Zaman bir kameradır; zaman fotoğraflara resmigeçit yaptırır. 21 Eylül 1965 ila 21 Eylül 1980 arasında hayatımda neler olduğunu bilmenin tek yolu bunları uydurmak. Aslında sadece hayal gücü kıt bir tembel olduğum halde, hafıza kaybına uğradığıma inanmış olmam da mümkün. Nabokov ve Borges, aşağı yukarı aynı şeyi söylerler: İmgelem bir hatırlama biçimidir.

Buradan çıktığımda, Annie Ernaux'nun *Bir Kadın* romanında yaptığı gibi annemin fotoğraf albümlerini karıştıracağım. O sararmış görüntüler ne de olsa hayatımın bir yerde başladığını kanıtlıyor. Guéthary'deki Villa Pat-

rakénéa'nın bahçesinde çekilmiş bir fotoğrafta ağabeyimle birörnek giyinmişiz: üzerimizde lacivert-beyaz çizgili devrik yaka tişörtler ve gri bermudalar, ayaklarımızda Canettes Sokağı'ndaki Western House'dan satın alınmış Kickers'lar. İnsan bütün çocukluğunu ağabeyiyle aynı giysileri giyerek geçirdiğinde, gençliği de ondan farklılaşmaya çalışmakla geçiyor. Bugünkü Fransız rock gruplarının gitaristleri gibi saçlarım yandan ayrıktı. Sarı perçemim otuz yıl önden gidiyordu. Plajdaki büyük büfeden tanesi on kuruşa sarı Malabar'lar satın aldım ve çıkartınalarını bileğime yapıştırmak için kolumu yaladım. Villa Navarre'ın ya da Quinsac'taki Vaugoubert Şatosu'nun bahçesindeki, Bien-Être Kolonyası kokan o dağınık saçlı, askılı kısa pantolonlu ufaklık bendim. New Man marka kırmızı fitilli kadife bir jean'le, Iraty ormanının gürgenleri arasında yamaçlara tırmandım, rengi gözlerimle uyumlu yumuşak vadilerde yuvarlandım ve Adam'da yediğim acıbadem kurabiyeleri ile Dodin'de içtiğim kakaoyu bizi oraya götüren Aston Martin'in içine kustum. Henüz 4x4'ler yoktu, çocuklar her virajda babalarının yeni arabasının arka koltuğunda oradan oraya savrulurdu. Devasa çamların altında, reçine kokusuna doymuş bir havada, bir nehrin soğuk sularına dalıp çıktım. Ağabeyimle birlikte, sütlerinden üretilecek peynirler gibi kokan bir koyun sürüsünün önünde poz verdim. Bir yağmur perdesi meraları perdahlıyordu, bulutlu gökyüzü uyku getiren kuştüyü bir yorgandı, zaman uzundu, çocuklar gezintilerden nefret ederler, sanırım biz de çamurlu lastik çizmelerimiz gibi suratsızdık ve Venta de Zugarramundi'nin çayırlarla kaplı yamaçlarında *pottok* denen midilliler otluyordu. Guéthary kilisesinde yazın

her pazar, günlük kokusundan sarhoş, Baskça ilahiler söyledim: "*Jainkoaren bildotcha zukenzen duzu mundunko bekatua emaguzu bakea*" ("Dünyanın günahını kaldıran Tanrı kuzusu, acı bize"). İmla hataları varsa Bask arkadaşlarımdan özür dilerim... Zindanımda hapis olduğumdan, bir dua kitabından kontrol edemedim, ezberden söylüyorum, nihayet bir şey hatırlıyorum. Biarritz'deki Hôtel du Palais'nin havuzunda tramplende ayağım kaymıştı: Annem, açılan yarayı uyuşturmadan dikmeleri gerektiğinde büyük metanet gösterdiğimi söylüyor. Çocuksu cesaretimden gurur duyuyorum, çenemin altındaki yara izi buna tanıklık edebilir. Il était une fois grubunun, Joe Dassin'in, Nino Ferrer'in ya da Mike Brant'ın 45'lik plaklarını çaldığım portakal rengi portatif bir pikabım oldu. Il était une fois'nın solisti *overdose*'dan öldü, Joe Dassin de öyle; Mike Brant ve Nino Ferrer ise intihar ettiler. O halde, çok erken bir tarihte *borderline* kültürel zevkler geliştirdiğim söylenebilir. Lastiklerle köpekdişlerine geçirilen, salyalı pembe bir diş aleti, ondan sonra da dişetlerimi kesen metal bir telle birbirine tutturulmuş destek parçalarından oluşan bir diş teli taktım. Pau'nun ve Guéthary'nin eski merdivenlerinde aynı cila kokusunu içime çektim, ama bu koku beni, dedemin başka bir ev satın almış olduğu Sare'a da götürüyor: İspanyol dağlarının bulutlu kırlarında uyuyan ineklere göz kulak oluyor, Rhune'e tırmanan küçük trene biniyordum. Hayatımın en güzel manzaralarını o zamanlar gördüm, halbuki o tarihten beri çok seyahat ettim. İnekler krem rengi ya da siyahtı ve mavi göğün altında yeşilin bütün tonlarını görmek mümkündü, beyaz lekeler koyun sürüleriydi, ne kadar bakınırsanız bakının gözünüze hiç-

bir çirkinlik çarpmıyordu, o tepeler dört bir yöne neşe saçıyordu. Babam ve ağabeyimle Amerika ve Asya'ya, Antiller'e, Endonezya'ya, St. Mauritz Adası'na ve Seyşeller'e gittim. Bu egzotik seyahatler sırasında başıma çok önemli bir şey geldi: Henüz doğru dürüst okuma bilmediğim halde yazmaya başladım. Yaptığımız her şeyi not ettiğim defterler vardı. Ne yazık ki bu önemli belgeleri kaybettim. İlk yazımı yazdığım Clairefontaine marka defter nereye gitti? Otobiyografi yazarlığım 1974'te Bali'de başladı. Babamız bizi bir aylığına Endonezya'ya götürmüştü: Bir deftere titizlikle not almış olmasam hatırlamayacağım büyük ve güzel bir yolculuktu. Bu tuhaf alışkanlığı da orada edindim: Gün içinde yaptığım her şeyi, yediğimiz yemekleri, gittiğimiz plajları, geleneksel kıyafetlerle yapılan halk danslarını (bükük parmaklar, eğik başlar, uzun tırnaklar, kemerli ayaklar, tapınaklar gibi sivri altın rengi başlıklar), ağabeyimle havuz güreşlerimizi, babamın birbirini izleyen kız arkadaşlarını, su kayağı yaparken bir türlü suyun üstüne çıkamayan Charles'ı, bir gece Tandjung Sari otelinde bizi uykumuzdan uyandıran depremi ve Charles'ın Kuba Beach'te denizde gördüğü, aslında şnorkelinin gölgesinden başka bir şey olmayan yılanı günbegün kaydediyordum. Babam denizin, üzerine basanı bir dakika içinde öldürdüğü için "çarpan yılan" adı verilmiş yaratıklarla dolu olduğunu söylüyordu. Sonra da, havuzdan başka bir yerde yüzmeye yanaşmamıza şaşırıyordu! O zamana kadar buna hiç gerek duymamışken, satırları çift aralıklı defterlere hayatımı kaydetmek bana ansızın neden zorunlu gelmişti? Kuşkusuz, yazmanın hatırlamayı sağladığını o zaman anlamıştım. Büyük bir titizlik ve özenle,

geçici olanın zabıt kâtibi, bir aylık tatili ebedileştirme gücüne sahip bir simyacı haline gelmiştim. Geçici anları dondurmak için yazıyordum. Bunun içindir ki, sadece babamla çıktığım tatillerde yazıyordum – ertesi yıl, Amerika turumuz sırasında da aynı saikle yazacaktım. Her şeyi unuttuysam, bunun nedeni belki de bütün belleğimin o kayıp çocuk defterlerinde saklı olmasıydı.

Sonra yıldızımın parladığı o ilk gün geldi: Televizyonda Bogdanoff kardeşlerin programına çıkacaktım. 1979 yılında, Fransız birinci kanalında canlı olarak yayınlanan "Temps X"te kız gibi ince sesiyle, "Bilimkurgu mümkün olanın gelecekte aranmasıdır" diyen sarışın bir çocuktum. Astronot kıyafetleri giyen Rus ikizler babamın verdiği kokteyllere gelirlerdi; babamın evinde beni hep uzayda geçen macera romanlarına dalmış ya da ayda bir çıkan siber-punk çizgi roman dergisi *Métal Hurlant*'ı yutarcasına okurken gördüklerinden, programlarına çıkıp atom çağı sonrası *"geek"* kültürümü paylaşmamı önermişlerdi. Cognacq-Jay Sokağı'ndaki TF1 stüdyosu, amyanttan yapılmış bir uçan daire şeklindeydi. Ertesi pazartesi École Bossuet'de sınıf arkadaşlarımın kıskançlığı kadar, okulu yöneten Peder di Falco'nun bana gösterdiği saygının da tadını çıkarmıştım. Bir kez televizyonda görünmekle, bana sözlerini kendisinin yazdığı "Söyle Noel Baba, gerçekten var mısın?" adlı bir 45'lik hediye eden okul müdürünün gözdesi olmuştum.

Bilimkurguya, "1000 Güneş" diye bir çocuk kitapları dizisi başlatan Gallimard Yayınevi sayesinde merak salmıştım; Ray Bradbury'nin *Mars Yıllıkları* ile *Fahrenheit*

451'i, Robert Louis Stevenson'ın Dr. Jekyll ve Mr. Hyde'ı bu diziden tekrar yayımlanıyordu. Bu kitaplar beni serüven romanlarından uzaklaştırıyordu. H.G. Wells klasikleri de vardı: Dünyalar Savaşı, Görünmez Adam ve Zaman Makinesi... Tam şu anda o makineye yeniden biniyorum. Kapakları Enki Bilal çiziyordu. Sonra, babam bana Barjavel'in *La Nuit des temps*'ını okumamı tavsiye etti ve bu benim için büyük bir erotik şok oldu. Güney Kutbu'nun buzları arasında donmuş halde bulunan sarışın Eléa, uzun süre idealimdeki kadın oldu; beni soğuk bir sarışını ısıtmaya çalışmaktan daha fazla uyaran bir şey yoktur. Barjavel'in tüm kitaplarını yutarcasına okudum: *Ravage, Le Voyageur imprudent* – daha o zaman kafayı takmış olduğum zamanda yolculuk konulu bir başka büyük roman. Sadece bilimkurgu okuyordum: "Présence du Futur"leri biriktiriyor, Asimov'un J'ai Lu'den çıkan Robot serisini, özellikle de, ağabeyimin benden önce keşfettiği A. E. Van Vogt'un "Null-A" romanlarını (aynı yayınevi) yalayıp yutuyordum. Bilimkurguyu Charles da seviyordu, astronomiye, gökadalara, uzak gezegenlere müthiş meraklı olduğundan fütürist çizgi roman koleksiyonu yapıyordu: Valérian, Yoko Tsuno, Blake ve Mortimer... Belki o da gerçeklikten kaçmak istiyordu? Fransızcaya Boris Vian'ın çevirdiği, 1948'de yayımlanmış bir roman olan "Aristotelesçi olmayan""Null-A"larla kendimi acayip özdeşleştiriyordum. Kural basitti: Romanın kahramanı Gilbert Gosseyn kendi köyünde oturmadığını, karısıyla evli olmadığını, hafızasının yapay olduğunu, olduğunu sandığı kişi olmadığını fark eder. Bu fikir o tarihten beri sık sık aşırılmıştır (yakınlarda *Matrix*, *Harry Potter* ve *Narnia Günlükleri*'nde).

Hayatının gerçek olmadığına, anne babasının öz olmadığına, ağabeyinin aslında bir uzaylı olduğuna, gerçek öğretmenlerinin başka yerde olduklarına, görünüşlerin aldatıcı olduğuna, hislerimizin hiçbir şeyi kanıtlamadığına inanmak bir çocuk için büyük bir fantezidir. Bu okumaların benim için ne kadar önemli bir sığınak olduğunu ancak şimdi anlıyorum. Çocukluğum boyunca, 1975'te babamla yaptığımız Kaliforniya seyahati sırasında Disneyland'deki Perili Köşk'te gördüğüm hologramlar gibi bir hologram olmayı hayal ettim. En sevdiğim çizgi roman Fred'in Philémon'uydu. Tüm ciltlerine sahiptim ve hepsini ezbere biliyordum. Atlas Okyanusu'nun "A"sında yaşayan küçük bir çocuğun hikâyesini anlatıyordu. Coğrafya atlaslarında yer alan harfler bir başka boyutta da var oluyordu, bunlar harf şeklinde adalardı; Philémon'un babası zor kanan bir adamdı, "A.T.L.A.S. O.K.Y.A.N.U.SU."nun harfleri üzerinde yaptığı yolculukları anlattığında oğluna inanmıyordu. Sanırım, pek çok boşanmış aile çocuğunda şizofreniye yakın bir yanılsama düşkünlüğü gelişiyor. İçinde yaşadıklarından daha dost bir paralel evrenin özlemini çekiyorlar. Ya da bilinçsizce, kendilerine hakikatin tümüyle söylenmediğinden şüphe ediyorlar. Benim yetişkin yaşta hafızamı kaybetmemin sebebi, belki de, çok genç yaşta gerçekliğe olan tüm güvenimi yitirmiş olmamdır. Kabahat Van Vogt'un "Null-A"larında ve Fred'in "A"sında. Fred'le geçen yıl, Gérard Lauzier'nin Saint-Germain-des-Prés'deki cenaze töreninde karşılaştım. Onu Fransa'nın Lewis Carroll'ı olarak gördüğümü yüzüne şahsen söyleyebildiğim için mutluyum.

Olay örgüsü çoğunlukla aynı olduğundan, bilimkurgu beni polisiyeye yöneltti: soruşturmalar, takipler, saptanan

kimlikler, ödenen kefaretler... Uzay kıyafetlerinin yerine gri yağmurlukları, Huxley'in soma hapının yerine Jack Daniel's'ı geçirin: Bilimkurguyu kara romana dönüştürmüş olursunuz. Casus romanları dizisi S.A.S.'ın kapakları başka nedenlerle ilgimi çekse de (!),* tercihim James Hadley Chase'di. En tuhaf yazar Carter Brown'dı: basit bir dil, hızlı diyaloglar, özlü tasvirler ve kaba sözcükler. Enişte̊m Denis Manuel, Carter Brown okuduğumu gördüğü bir gün, elinde bir kadeh viski, bana hayatımı değiştirecek bir tavsiyede bulundu: "San-Antonio oku, ben başka hiçbir şey okumuyorum, ötekilerin hepsi kafa ütülüyor. Çeviri okumayı bırak, senin dilini konuşan bir adamı oku: Hikâyeyi boş ver, önemli olan yazardır." Yılışık olmayan espri anlayışı ve JFK'in kopyası kambur sırtıyla ailemizin en *"smart"* erkeği olarak kabul ettiğim Denis'ye büyük saygım vardı. Dedem Charles Beigbeder edebiyata inanırdı, ama tutkusunu bana geçirecek kadar uzun yaşamamıştı; babama gelince, çağdaş roman okumayı kendine yasaklamıştı: Onun için edebiyat Dickens'ta ve Roger Martin du Gard'da durmuştu. Çıtayı fazla yükseğe yerleştiriyor, geri kalanını tarumayı ya da beğenmeyi kendisine yasaklıyordu. Tetiğe basan, teyzem ve vaftiz annem Nathalie de Chasteigner'nin ilk kocası Denis oldu. Guéthary'deki kitapçıya koştum ve döner bir stantta *Baise-ball à La Baule*'ü buldum. Gerçek bir şenlik ateşiydi! Serbestçe konudan uzaklaşmalar, rezilce cinaslar, Jean d'Ormesson, Robert Hossein ya da François Mitterrand tarzı aparlar, Bérurier'nin sözel hezeyanı, güldürücü, edepsiz, ikonoklast kişilikler, her şey abartılı ve ina-

* Kapaklarda, silahlı vamp kadın fotoğrafları kullanılır.

nulmazdı, ama insana gerçek, doğru ve insansı geliyordu. Denis haklıydı: Romanda hikâye bahanedir, kanvastır; önemli olan geride varlığı hissedilen insan, bize seslenen kişidir. Bugüne kadar, edebiyatın bize sunduğu şeyin daha iyi bir tanımını bulmadım: Edebiyat bize bir insan sesi duyurur. Amaç bir serüven anlatmak değildir, roman kişileri, belki de ağabeyimiz, yakınımız, dostumuz, atamız, tıpatıp benzerimiz olan bir başka insanı dinlememize yardımcı olurlar. 1979'da, San-Antonio beni Blondin'e yöneltti, Blondin Céline'e, Céline de Rabelais'ye, yani kâinatın tüm seslerine. Önümde bir dünyanın, odamdan erişebileceğim paralel bir gökadanın kapıları açılıyordu. Dedemle hiç konuşmadan, onun gibi bir sağ edebiyat okuru haline hangi tehlikeli ve dolambaçlı yollardan geçerek geldiğimi görüyor musunuz? Bunun tek nedeni, bu yazarların kitaplarının Sartre ve Camus'nünkilerden daha eğlenceli olmasıydı (bu arada, bunun yanlış olduğunu da belirteyim: bkz. *Sözcükler* ve *Düşüş*). Ne yazık ki Denis Manuel 45 yaşında akciğer kanserinden öldü; hayatımı değiştirdiği için ona teşekkür etmeye zaman bulamadım. Denis bütün kaygılarımın da müsebbibi: Bana, insanın bünyesinden asla atamadığı bir virüs aşıladı. Dünyadan soyutlanmanın mutluluğu, işte benim ilk bağımlılığım bu. Roman okumayı bırakmak büyük güç ister. Bunun için yaşamayı, koşmayı, büyümeyi istemek gerekir. Henüz akşamları sokağa çıkma iznim bile yokken keş olmuştum. Kitaplara hayattan daha fazla ilgi duyuyordum.

O gün bugündür, okumayı zamanı yok etmenin, yazmayı da zamanı alıkoymanın bir aracı olarak kullanıp duruyorum.

20
Madam Ratel resim yapıyor

Çocukluğumun en önemli delillerinden biri, hiç kuşkusuz, Madam Ratel'in dokuz yaşımdayken yaptığı portre resmim. 1974'te babam ona iki oğlunun birer suluboya resmini sipariş etmişti. Bizi artık eskisi kadar sık görmediğinden, biraz da olsa gözünün önünde olmaya devam etmemiz için bu yolu bulmuştu. Dolayısıyla, annem bizi uzunca bir süre, her perşembe öğleden sonra arabayla Nicole Ratel'in Jean-Mermoz Sokağı'ndaki evine, örümcek ağlarıyla bezeli karanlık ve büyük bir apartman dairesinde taburelere oturup ressamın şövalesi ve fırçaları karşısında poz vermeye götürdü. Madam Ratel bize dört köşe teneke bir kutunun içinde yumuşamış bisküviler ve gazı kaçmış kolalar ikram ederdi. Poz verme seansları uzun ve çok sıkıcıydı; ressam işe karakalem eskizlerle başladı, sonra yavaş yavaş renkleri ekledi ve bardaktaki su giderek soğuk kahve rengini aldı. Dik durmamız gerekiyordu, oyun oynamamıza, odadan çıkmamıza izin yoktu, ölümsüzleşmek için kendimizi sanatçının ellerine teslim etmek zorundaydık ve o zaman-

lar bugünkü kadar narsisist olmadığımdan, o taburenin üzerindeki kadar ender sıkıldığımı itiraf etmeliyim. Madam Ratel'in yüzünü tam hatırlamıyorum, ama onu düşündüğümde gözümün önüne *Sapık* filmindeki Norman Bates'in annesi gibi gri bir topuzla, kırışık ve kederli bir yüz geliyor. Belleğim ondan bir hortlak ve cadı kırması üretmiş. Dokuz yaşındaki yüzümün suluboya resmi bu kitabın Fransızca baskısının kapağında kullanıldı: Ben, o masum melek de oldum. Burnum ve çenem henüz yüzümü kamburlaştırmamıştı, gözlerimin altında bugünkü gibi morluklar oluşmamıştı, pelikan guatrımı saklamak için bıraktığım sakalım da yoktu. Değişmeyen tek şey gözlerim; gene de, bakışlarım, bugün Paris'teki küçük evimde merdivenlerin başında asılı duran o tablodaki kadar içten değil. Bazen, eve geç döndüğümde bana bakıyor ve yargılıyor sanki. Melek yüzlü oğlan mahvoluşunu ürkütüyle seyrediyor. İçkiyi gerçekten fazla kaçırdığımda, geleceğine ettiklerimden tiksinerek evimin duvarında caka satan, yaşıyla gururlu o uslu çocuğa küfrettiğim oluyor:

— Hey sen, Pireneler budalası! Beni öyle süzmeyi kes! Daha on yaşında bile değilsin, boşanmış annenle küçük bir apartman dairesinde yaşıyorsun, rahip mektebinde dördüncü sınıftasın, ağabeyinle aynı odada yatıyorsun, *Pif*'in verdiği ıvır zıvırları biriktiriyorsun, bugünkü halinle gurur duyman gerekirdi! Bütün düşlerini gerçekleştirdim, işte yazar oldun, seni küçük sümüklü, bu kınayıcı havaları takınacağına beni hayranlıkla seyredebilirdin!

Cevap yok: Suluboyaların küstah bir dilsizliği var.

— Lanet olsun, sen kendini kim sanıyorsun?

— Sen.

— Ve bu seni bu kadar hayal kırıklığına uğratıyor, öyle mi?

— Otuz yıl sonra ağzının berduşlar gibi kokacağını ve bir tabloyla konuşacağımı bilmek canımı sıkıyor.

— Beni yargılamayı kessene sen! Daha ne istiyorsun, ananı mı? Neye ihtiyacın var? Ben SENİN DAHA YAŞLI HALİNİM, hepsi bu! İkimiz aynı adamız, bok soyu!

— Aynı çocuk mu demek istiyorsun?

Oğlan gözünü kırpmıyor. Kendi sesimi duymuş, soruları kendim sorup kendim cevaplamış olmalıyım, bu kadar içkiliyken her şey birbirine karışıyor. Geçmişim bana gözünü dikmiş, büyük bir üzüntüyle bakıyor. Merdivenin basamaklarına oturuyorum. Madam Ratel'in portresi mahzun sessizliğini, mutlak olana tutkun tazeliğini koruyor; Dorian Gray'in anti-portresi o, hâlâ kusursuz, günahsız, tükenmişliğimin ebedi tanığı ve onun önünde sendeliyorum, yaşlanan, yüzünü buruşturan, korku uyandıran benim; kendime bir içki koymak için mutfağa dalıyorum ve yumruğumu sıkıp bir zamanlar olduğum ve hatırlamadığım ve asla değişmeyecek olan bu fazla güzel çocuğa doğru kaldırıyorum.

Madam Ratel bu tabloyu yaptıktan birkaç hafta sonra kocasına başka bir erkeği sevdiğini bildirdi ve ondan boşanmak istedi. Kocası babam kadar *"relax"* biri değildi: Lacq'ta Péchiney'in personel müdürü olan bu eski subay, arabayla Paris'e döndü, av tüfeğini aldı ve karısının başına dayayıp bir kurşun sıktıktan sonra namluyu kendi ağzına çevirdi. Katliamı ilk gören, eve dönüşünde oğulları oldu. Bugün aşağı yukarı benim yaşımda olan o adamı düşünüyorum. İçimden çocukluğumdan yakın-

mak geldiğinde, benimkiyle onunkini karşılaştırmak kendimi gülünç hissetmeme yetiyor.

Çocukluğumu betimlemeye belki de bu yüzden cesaret edemiyorum: Portremi çizen son kişi bir cinayet sonucu öldü.

21
Unutulan parmak

Bir akşam, tel örgülerin üzerinden dışarı kaçırdığım tenis topunu almak için Polo kulüpten dışarı çıktım. Üzerimde beyaz bir şort ile polo yaka bir tişört vardı ve raketimi elimde tutuyordum. Birden, bir ağaca yaslanmış duran genç bir adamın bana seslendiğini duydum:

— Hey küçük, gel de bebeğime bak, güzel, dimi?

Adam siyah paltosunun önünü açtı ve gözlerimi indirdiğimde, bacaklarının arasında, yanlarından iki tane buruşuk mürdümeriği sarkan, yumuşak ve pembe iri bir parmağa benzer bir şey gördüm.

— Hoşuna gitti, di mi? Gördün mü? İyi bak...

O an hiç renk vermedim, topumu aldım ve arkamı dönüp hızla oradan uzaklaştım. Sanırım, beni Donnay marka raketim kurtardı; adam bana yaklaşmadı, çünkü raketimi elimin tersiyle kamışına indirebileceğimi düşündü – halbuki korkudan kalakalırdım. Hiçbir şey olmamış gibi, tenis dersine kaldığım yerden devam ettim. Bugüne kadar da bu karşılaşmadan kimseye bahsetmedim. Bacaklarım ancak aradan birkaç dakika geçtikten

sonra titremeye başladı: Filenin yakınında smaçları karşılamakta biraz zorlanıyordum. On yaşındaydım, gene de bu gördüğüm ilk yabancı çükü değildi. Polo'nun soyunma odalarında büyükler çocukların önünde çıplak dolaşırlar, duşlara girip çıkarken her boydan ve renkten çük görüyorduk, mesela Jean-Luc Lagardère'inkinin çok heybetli olduğunu söyleyebilirim – o soyunma odalarında, Hıristiyan merhametimden sahiplerinin adını vermeyeceğim, daha kısa ama bir o kadar ünlü başka erkeklik organları da büzüşüyordu. Bu beni şoke etmiyordu, erkek soyunma odaları çocuklarda mutlaka travma yaratıyor olsa, sporu ya da temizliği yasaklamak gerekirdi. Bagatelle teşhircisi farklıydı: O, beni korumayı istemeyen ilk yetişkindi. Kuyruk göstermek bunu kullanmak kadar vahim bir eylem olmasa da, hiç kuşkusuz bir tecavüz biçimidir; şimdi bu olaya kayıtsızım, ama böyle bir şeyin olduğu doğru. Bu unutulmuş anının burada, anlatının ortasında canlanması tuhaf; nedeni belki de, bu defa da polisin benden pantolonumu indirmemi istemiş olmasıdır.

Hafıza kaybına dönersek, bu konuyu orijinal bir biçimde irdeleyen bir film var: Barry Sonnenfeld'in *Siyah Giyen Adamlar*'ı (1997). Bu bilimkurgu filminde, çok özel iki ajan, uzaydan gelen yaratıkları unutmalarını sağlamak için insanları "*flash*"larlar. Uzaylıların dünyayı her ziyaretinden sonra, tüm tanıkların gözlerini kamaştırarak hafızalarını silmek üzere "*neutralyzer*" denen krom bir tüpü kılıfından çıkarırlar. Kendime, bendeki hafıza kaybının kökeni de bu olabilir mi diye soruyorum: Unutmam gereken bir yaratık gördüm ve onu unutmak için

diğer her şeyi "*flash*"lamam gerekti. İngilizcede "*flash*" sözcüğünün aynı zamanda kendini teşhir etmek anlamına gelmesi daha da tuhaf. Geçmiş üst üste katmanlardan oluşur, belleğimiz bir milföydür... Psikiyatrım bunu önemli bir anı olduğu görüşünde, ama ben değilim, olayı adi ve tiksinç buluyorum, hepsi bu; burada bunu da diğer anılarım gibi sahneye çıkış sırasıyla aktarıyorum. Bunu yapmakla, kendimi, hayatımdan belki de on yıl silen Bagatelle "*flasher*"ıyla, o "Siyah Giymiş Adam"la aynı eylemden suçlu konumuna düşürdüğümün farkındayım.

22
Guéthary'ye dönüş

Madem zamanı genleştireceğiz, bir koltuğa oturur gibi şöyle rahatça deniz kıyısına yerleşelim. Daracık hücremin dibinden, Cénitz plajına dönüyorum. Yedi yaşımdayken büyükbabamla yalnız geçirdiğim o öğle sonrası benim sıklonumun gözü. Anne babamın işi başından aşkındı, fazla gençtiler, birbirlerini sevmekle, sevmemekle, hayatlarında başarılı olmakla, olmamakla fazla meşguldüler. Sadece büyükanne ve dedeler başkalarıyla ilgilenme lüksüne sahiptirler. Çayırlarla kaplı falez denize doğru iniyordu. Rhune'ün tepesindeki televizyon anteni bütün kıyı için paratoner işlevi görüyordu. Kırlık arazi Turner tablolarını andıran altın rengi bir göğün altında dalgalanıyordu. Ben kumların içinden, dalgaların yuvarlaya yuvarlaya şeffaf yeşil çakıl taşlarına dönüştürdüğü şişe kırıkları topluyordum. Teyzem Delphine bunları bir vazonun içinde biriktiriyordu: Topladıklarım hazinesini zenginleştirecekti. Deniz çekildiğinde, Cénitz martıların ve "yazlıkçılar"ın konduğu kayalık bir plaj olurdu, hâlâ da öyle. Kayalar kumsalın yakınında pürüzsüzdür, sonra, daha ilerde, denize doğru giderken, ayak-

larınızın altına batarlar ve kaygan yosunlarla kaplı yüzeyleri bunları tehlikeli birer paten pistine çevirir. O zaman ıslak espadrillerinizi ayağınıza geçirmeniz gerekir. Bu pahlanmış kayaların üzerinde çok diz yarılmıştır. Karides avcılığı bir çeşit mikroskobik boğa güreşidir: Karidesler kepçenin etrafında dans ederler. Akşam yemeğinden önce evde ailecek, deniz fıstıkları gibi ayıklanan o bir avuç hayvancığı yakalamak uğruna kaç ayak yarılmış, kaç kuyruksokumu kemiği çatlamıştır kim bilir? Gene İspanya açıklarındaki petrol sızıntılarının plaja taşıdığı, ayak parmaklarınıza yapışan katranları hiç saymayalım. 1972'de, İspanyollar henüz bugünkü gibi modern ve "Almodovar' laşmış" değillerdi; genellikle, aksanlı gündelikçi kadınlar, bıyıklı kadın kapıcılar ve el değmemiş plajlarımızı kirleten pis insanlar olarak görülürlerdi. Kızım, küçük sevgilim benim, buradan çıktığımda seni Cénitz'e götüreceğim. Seni ve muhtemelen meraktan ölmüş olan sevgilim Priscilla'yı fazla düşünmemem gerekiyor. Bu bana çok acı veriyor. Elli miligramlık bir Xanax için neler vermezdim. Duvarlar üzerime üzerime geliyor. Ceza Kanunu sadece uyuşturucu kullanımı için bile bir yıla kadar hapis cezası öngördüğünden, hapishaneyi boylamaktan korkmaya başlıyorum. Bir avukat çağırmayı reddettim, çünkü gözaltımın gün doğarken sona ereceğini düşünüyordum. Saf saf, güvende olduğuma inanıyordum, halbuki Taylor sisteminin insanlıktan çıkardığı memurların elinde bir oyuncaktan başka bir şey değilim – seni içeride tutan polis tutuklayan polis değildir, mahkûm eden yargıç da içeride tutan polisi tanımaz, ben masumum diye bağırırsan diğer tüm tutuklularla aynı şeyi söylemiş olursun ve antropometrik fişini damgalarken başını kibarca sallayacak olan bir dördüncü memurdur.

23
Maître-Albert Sokağı

Babam yeniden bekâr kalınca, V. Bölge'de, tavan kirişleri açıktan geçen, uzun tüylü beyaz halılarla kaplı dubleks bir eve taşındı. Ağabeyimin ve benim üst katta birer odamız vardı, ama ortalamaya vurulursa ayda sadece bir hafta sonunu orada geçiriyorduk. O tarihte babam 35 yaşındaydı, yani benim bu satırları yazarkenki yaşımdan sekiz yaş gençti. Tutukluluk altındaki kırklı yaşlarımdan, babamın fırtınalı otuzlu yaşlarını yargılamak bana mı düşecekti? Babamın zihnimdeki görüntüsü boşanmasından itibaren tamamen değişiyor: İşi başından aşkın şirket yöneticisi, düğün fotoğraflarında keyifsiz görünen ilkçağ felsefesi delisi üniversite öğrencisine artık kesinlikle benzemiyor. Amerikalılara ait bir "*headhunters*" şirketini yönetiyor (babam "beyin avcılığı" mesleğini Fransa'ya ilk getirenlerden biridir), yılda dört kez dünya turuna çıkıyor, Ted Lapidus marka kostüm-kravatlı, kendinden emin (belki de sadece mutsuz erkekler böyledir) bir jet sosyete mensubu oluyor. Babam göğsünü kapitalist dünyanın parçası olmak suretiyle kabartmayı seçti; *suc-*

cesful olmaya boyun eğdi. Zengin, yakışıklı ve yalnız bir adam olarak, evinde sık sık eşine dostuna kokteyller verirdi. "Kokteyl" sözcüğü tek başına bütün çocukluğumu özetliyor, 70'li yılların tamamını kokteyllerde geçirmişim gibi geliyor. Sehpaların üzerinde, *L'Expansion* ya da *Fortune* dergisinin iki sayısı arasında, çıplak kadınlarla dolu dergiler sürünürdü: *Absolu*, *Look*, *Lui* ("modern erkeğin dergisi"). Babam Bond çantası, Aston Martin DB6'sı ve Küba purolarıyla bir iş adamıydı, ama bu, her konuda kültürlü bir alaycılığı, ironik bir mesafeyi, mizahi bir bilgeliği, acımasız bir espri anlayışını korumasına engel değildi. Seneca ve *Thibault'lar* komodininin üzerinde, Bangkok Oriental'in, Singapur Hilton'un ya da Sheraton Sydney' in kibrit kutuları altında yatardı. Maître-Albert Sokağı neşeli ve kaygısız bir müdavim tayfasının geçit yeriydi; bunlar birinci petrol krizinden önceydi. O kuşak materyalizmin altın çağını yaşıyordu, dünya şimdiki kadar tehlikeli değildi, bu rüya bir otuz yıl kadar sürdü. Girişteki konsolun mermer tablasının üzerinde kulüplerin kartları sürünürdü: Le Privé, Élysées-Matignon, Griffin's Cenevre, Régine's New York, Castel, Diners Club International, Maxim's Business Club, Annabel's London, L'Apocalypse... Hiçbir işe yaramayan mobillerin ("tak-tak" diye birbirine çarpan, naylon iplere asılı çelik bilyeler) ya da New York'tan getirilmiş ıvır zıvır eşyanın (göstergeleri kırmızı likit kristalden ilk Timex saat, ilk elektronik satranç takımı, Texas Instruments'ın ilk hesap makineleri, beyaz plastikten katlanır bir telefon ya da daha ileride, ilk Sony "walkman") yanında, tüm ülkelerin bozuk paraları küllüklerin içinde birikirdi. Babam küçük aletleri severdi, gözümde bir çeşit James Bond'du:

Dünyayı Kurtaran Adam'daki James Coburn'e benziyordu. Otomatik camlı ilk Aston'u, üstü elektronik kumandayla açılan ilk arabayı (bu defa bir Peugeot 604), ilk Radiocom 2000 cep telefonunu ve ilk Betamax videoyu satın aldığında duyduğum hayranlığı hatırlıyorum. Ayrıca, Buda heykelleri ve her çeyrek saatte bir çın çın öten eski duvar saatleri koleksiyonu yapardı. Cumartesi akşamları, Pierre Cardin marka şampanya şişelerini ya da Cartier marka sigara kartonlarını almaya mutfağa giderken, arkadaşlarının ayakları çocuklarına takılırdı. Rose de Ganay adında çok uzun boylu bir kızı hatırlıyorum, ayrıca Éric Rohmer'in filmi *Claire'in Dizi*'nde başrolde oynayan Laurence de Monaghan (babama sürekli beni evlat edinmek istediğini söylerdi ve ben buna razıydım!) ve kendisine Kim denmesini tercih eden Chantal adında Belçikalı bir top model de vardı. Başka kim vardı, bakalım... İkiz Bogdanoff kardeşler, Karin Models ajansından Jean-Luc Brunel, son yerel seçimlerde VI. Bölge'de "bağımsız sağ"ın adayı olan Emmanuel de Mandat-Grancey, Prens Jean Poniatowski (o sırada *Vogue* dergisinin başındaydı), sosyete terzisi Michel Barnes, Top Étoile hostes ajansından Bertrand Mingard, galerici Bob Benamou, *Revenu Français*'nin patronu Robert Monteux ve Endonezya devlet başkanının eski karısı Dewi Sukarno – babamın evinde, bu hanımın kızı Karina'yla birlikte Champs Disques mağazasından satın alınmış 45'likler dinlediğimi hatırlıyorum; Karina neredeyse tüm mağazayı boşaltmıştı. Babam, mentollü sigara içen mankenler ve tavla oynayan neşeli arkadaşlardan oluşan karışık bir konuk grubuna ev sahipliği yapıyordu; bunlardan bazılarının adı olmayıp giyim kuşamlarındaki ayrıntılarla tarif edi-

lirlerdi: "Şapkalı ve küpeli sarışın adam" Rolls Royce'la dolaşırdı, çünkü büyük mağazaların girişlerindeki ıvır zıvır satan butiklerden büyük bir servet edinmişti, "Perfecto purolu ihtiyar" yanında hep tiyatro öğrencisi kızlarla dolaşan ak saçlı bir adamdı... Bu insanlar bir dinin müritleri olduklarını bilmiyorlardı. Bugün bana en demode gelen yanları iyimserlikleri. Büyükler sık sık, "JJSS"* diye anılan ilerleme timsali birinden ya da "Fransızların Kennedy'si" Jean Lecanuet'den bahsederlerdi. Pan Am uçaklarına binerlerdi – babamın banyosunda, üzerinde Pan Am yazan askılı omuz çantaları dururdu. 70'li yılların gülünç saç kesimleriyle, Renoma marka geniş yakalı kahverengi tüvit kostümlerle, iri düğümlü kravatlarla, oğlak derisinden ince botlarla ve Rochas'nın tıraş losyonu "Moustache" sürünmüş gocuklu erkeklerle dalga geçen insanlardan bugün dahi nefret ederim. Konukların arasında Apéricube marka peynirlerle dolu bir kâse gezdirirdim. Kızlar bossa nova çalınmasını isterlerdi. Pikaba, babamın New York'tan getirdiği bir 33'lük koyardım: Neil Diamond'ın *Jonathan Livingstone Seagull*'ının orijinal kaydını. Bossa nova'yla alakası yoktu, ama mankenler bu iç bayıltıcı müziğe bayılırlardı (hâlâ da bayılıyorlar), verdiğim bu tüyoyu sakın unutmayın. Sükse yapacağı garanti olan Al Stewart'ın *Year of The Cat*'ini duyduklarında ise el çırpmaya başlar ve "vaov" diye bağırırlardı. Benden yaşça epey büyük bu tanrıçalarla keyfim yerindeydi, Montaigne Lisesi'nde sınıf arkadaşım olan güzel kızların bu kadar beğenildiğimi gör-

* L'Express dergisinin kurucusu ve Radikal Parti'nin başkanı olan Fransız gazeteci ve siyaset adamı Jean-Jacques Servan-Schreiber.

melerini nasıl da isterdim! Babam söylenirdi, çünkü dostları izmaritlerini halıların üzerinde söndürürlerdi. Benden devamlı, mutfağa gidip küllük getirmemi isterdi. Konukları ona saygı göstermezdi, bazıları kimin evinde olduklarını bile bilmezdi, sahte fotoğrafçılar kızları oraya buraya sürüklerdi, çoğu Fransızca bile bilmezdi. Sık sık kendimi aralarında fazlalık hissederdim, büyükler yanımda rahat konuşamazlardı, salona girdiğimde kadınlar gülmelerini bastırır, "*Beedie*"lerin* ya da *joint*'ların şekerli dumanını dağıtmak için ellerini sallar, beyefendiler seslerini alçaltır veya "kaltak" ya da "anasını" dedikleri için özür diler, "Sence duymuş mudur?", "Şişt! O Jean-Michel'in oğlu...", "Hop, bunu babana anlatmayacaksın, söz mü?", "*Your Daddy is so crazy*, Freddy!" der ve babam sonunda hep saatine bakıp o kaçınılmaz soruyu sorardı: "Bakar mısın, senin bu saatte yatmış olman gerekmiyor muydu?" Bu, hayatımda en sık duyduğum cümlelerden biridir. Geceleri sık sık uyanık kalıyorsam, sebebi belki de söylenenin tersini yapmaya, ters gitmeye çalışıyor olmamdır.

Fonda Jose Feliciano'nun –Porto Rico'lu Ray Charles– iniltileri ve yabancı kadınların yüksek perdeden kahkahaları, şöminede çıtırdayarak yanan odun ateşinin dumanına karışan İskoç viskilerinin kokusu, sokağa bakan pencerelerden gelen klakson sesleri, sürekli bir şamata, kaju fıstığı kâseleri, izmaritlerin arasına bazen iştah kesici bir amfetamin kapsülünün de karıştığı ağzına kadar dolu

* Kıyılmış tütünün tütün yaprağına sarılarak ortasından bir iplikle bağlanmasıyla hazırlanan Hint sigarası.

küllüklerle, babamın evindeki disiplinsiz ortam, bu "modern" şenlik, Barbara, Serge Reggiani ya da Georges Moustaki'nin efkârlı şarkılarını dinleyen, sıkı okul saatlerine uyan annemin evinde geçirdiğimiz hafta içi günlerin şaşmaz düzeniyle tam bir tezat oluştururdu: iyiliğimizi isteyen dost Ricoré,* narin omuzlarımızı kesen ağır okul çantaları, her gün mideye indirilen salçalı kereviz ve sebze türlüleriyle iğrenç okul yemekhanesi ve mutfakta yenen akşam yemeğinden –kremalı biftek, spagetti ve Chambourcy marka vanilyalı yoğurt– sonra, Locatel'den kiralanmış renkli televizyonda her akşam Roger Gicquel'in kederli yüzüyle, kış günlerinin monotonluğu... Ve ertesi gün de aynı şekilde geçeceği için hep erken yatmak zorundaydık. Benim kendi boşanmam da kuşkusuz kızımın gözünde aynı şemanın bir tekrarı: Kızım, hep yanında olan, sevecen, sorumluluk sahibi bir anneyle birlikte yaşıyor ve on beş günde bir hafta sonunu, kaçak, ayartıcı ve sorumsuz bir babanın yanında geçiriyor. Onu hangisi daha çok eğlendiriyordur? İyileri oynamak o kadar kolay ki. Çocuğun bakımını üstlenmeniz, gözünde öneminizi azaltır: Sıradanlaşırsınız. Çocuklar nankördür. Birinin ilgisini çekmek istiyorsanız, onu terk etmeniz gerekir.

* Sabah kahvaltısında içilen hazır kahve ve bunun reklam sloganı.

24
Müzik kasetleri

Babamın evinde geçirdiğim hafta sonları, kasetlere kayıtlar yapmaya başladım. Havalimanına giderken, arabasında dinleyebilsin diye en sevdiğim şarkılardan potpuriler hazırlıyordum. Bu başlıca uğraşım haline gelmişti: Pikaba bir 33'lük koyuyor, diyotların kırmızıda fazla yükselmemesi ya da VU-metrenin ibresinin hi-fi kanalının amfisinde sağa sıkışmaması için kayıt ayarlarını yapıyordum. Bütün şarkıları BASF ya da Maxell Chrome marka kasetlere kaydediyordum; bugün dahi babamın iPod'unun *playlist*'lerini hâlâ ben oluştururum. Ekolayzerin ışıklarının ritmik bir şekilde yanıp sönüşünü, manyetik bandın kasetçaların içinde dönüşünü, *woofer*'ların komşuları uyandıracak kadar şişmesini seyretmekle geçirdiğim zamanın haddi hesabı yoktur... *2001: Uzay Yolu Macerası* kadar güzeldi bu. Ritmi yükselterek, duyguları değiştirerek, tarzları almaştırarak, iki *slow* parçanın (Barry Manilow'un *Could it be magic*'i ile Alessi Brothers'ın *Oh Lori*'sinin) arasına Petula Clark'ın *Don't sleep in the subway*'ini koyup onu şaşırtmaya çalışarak parça-

ları arka arkaya kaydediyordum. 45'likleri Saint-Germain-des-Prés'deki plak mağazası Raoul Vidal'den alıyordum. Ergen, ilahlaştırdığı şarkıcılarla kendisine yeni bir aile, onu içine kabul eden seçilmiş bir klan yaratır: Lisemdeki Bob Marley *groupie*'lerini ya da The Who'nun *Tommy*'sinin fanlarını kendime ağabeyimden daha yakın hissediyordum. 1975 ila 1980 arasında reggea, sonra punk, sonra ska, sonra da cold wave dönemlerim oldu. Müzik benim için hâlâ en iyi zaman makinesi, geçmişe dönmenin en hızlı yoludur: Cızırtılı 45'liklerden oluşan koleksiyonum, beynimin beni yoksun bıraktığı tarihi içinde barındırıyor, bundan eminim. Bugün, *Don't sleep in the subway*'i yeniden dinlediğimde, Beach Boys'un *God only knows*'ununki kadar güzel ve şaşırtıcı (ve kuşkusuz ondan esinlenilmiş) olan o muhteşem nakarat başladığında, Proust'un yazdığı gibi zamanın içine yuvarlanıyorum: "Sadece geçmişe ait bir an mı? Belki çok daha fazlası; hem geçmişe hem şimdiye ait olan, ikisinden de çok daha esasa dair bir şey." O bir şey, dört parçalık 45'liklerin etiketlerinin dönüşünü izleyen o küçük oğlan işte – bazen etiketlere annesi imzasını atmış olurdu: "Christine Beigbeder" tekrar "Christine de Chasteigner" olmuştu. Plaklar başımı döndürüyordu: Disc AZ, Flèche, Parlophone, Odeon, Stax, Atlantic, CBS, RCA, Arista, Reprise, Columbia, Vogue, A&M Records... Müzik, annemle babam arasındaki tek bağ haline gelmişti, kaydettiğim o kasetler onları birleştirmeye devam ediyordu. Tıpkı bir otoparkta ya da hangarda sabahlara kadar fraktal videoların karşısına yapışıp kalan 90'ların *raver*'ları gibi, ben de bütün öğleden sonralarımı vinil bir yuvarlağın karşısında, yalnız ve hareketsiz, hiç usanmadan hip-

notize olarak geçiriyordum. Bugün dahi, bir gece kulübünde vinil plaklar çaldığımda, safir iğnenin ucunu aletin ortasına doğru ilerleten o kesintisiz hareketin kösnüllüğünden büyülenirim. Eşmerkezli yivler, plastik bir sahile vuran bir petrol sızıntısının dalgacıkları gibi plağın ortasına doğru ilerler. Etiketin çevresine dolanan çemberler suya atılan bir çakıl taşının oluşturduğu halkaları çağrıştırır (görüntüyü *"reverse"* modda vermek koşuluyla: Çemberler ortadaki delikten uzaklaşmak yerine yaklaşır).

Fikir değiştiriyor, kaset müsveddeleri yapıyor, *Don't sleep in the subway*'i silip yerine Mamas and Papas'ın *Dream a little, dream of me*'sini kaydediyordum – bu seçimin masum olmadığını ancak şimdi, bunu yazarken fark ediyorum. Kutudaki yazıların üzerini yapışkan bantla ya da Tipp-Ex'le kapatarak, aynı manyetik banda defalarca üst üste kayıt yapıyordum; kasetin üzeri çok geçmeden alçımsı bir kabukla ve grafiti gibi karalamalarla kaplanıyordu. Aktörlerin, Grauman's Chinese Theatre'ın önünde Hollywood Bulvarı'nın çimento kaldırımına bastırdıkları elleri gibi, tükenmez kalemimin ucu beyaz boya katmanının içine gömülüyordu. Böylece ilk sesli müsveddelerimi şekillendiriyordum. Belleğimizde her anı bir öncekini nasıl bastırırsa öyle, her şarkı aynı kasete daha önce kaydedilmiş olan parçaları siliyordu.

25
İfşacı çocuk

Dokuz yaşındaki kızım, müzik merakında benimle aynı aşamalarından geçiyor, şu anda "Hannah Montana" ve "High School Musical" için deli oluyor, Disney Channel'ın çıkardığı Miley Cyrus ve Zac Efron posterlerini odasına yapıştırmasına yardım ettim. En sevdiğimiz şarkı *I just wanna be with you*: O melodisi nedeniyle, ben sözlerinden dolayı.

İnsan denen varlık bir kâşiftir, ama belki de, belli bir yaştan itibaren önüne bakmayı bırakıp arkasına döner. Çocuk yaparak çoğaldıysa, artık kendini yeniden ziyaret etmek için bir rehberi var demektir.

Chloë'nin üzerimdeki etkisi, Herbert George Wells'in *Zaman Makinesi*'ni andırıyor. Kızımın beni çocukluğuma geri götürüşünü izliyorum. Chloë'nin yaşadığı her şeyi ben yeniden yaşıyorum; onun keşifleri benim yeniden keşiflerim. Onu Jardin d'Acclimatation'a her götürüşümde, yitik cennete yeniden geliyorum, Sihirli Irmak ile

Ayna Labirenti arasında izlerimi buluyorum (diğer lunapark oyuncakları benim zamanımda yoktu galiba). Kızımın anorağını ve *tamagoçi*'sini kaybedişi, geçtiği her yere giysilerini saçışı bana eşyalarımı nasıl kaybettiğimi hatırlatıyor: kabanlar, kot montlar, Luxembourg Korusu'nda Parmak Çocuğun çakıl taşları gibi teker teker yola bırakılan misketler. Guignol kukla tiyatrosu değişmemiş: benim zamanımda olduğu kadar boş ve anlamsız! Chloë'nin oyunları benim DeLorean'larım (*Geleceğe Dönüş*'ün arabası). Boyama kitapları, çıkartmaları, kurşunkalemle üzerini karaladığında altından resimler çıkan esrarengiz defterleri... bu bana da mucizevi gelirdi, tıpkı rakamları tükenmezkalemle birleştirdiğinizde ortaya bir insan ya da eşya resmi çıkması gibi. Bu kitabı yazmak da aynı duyguyu veriyor: "Rakamları verilen sırayla birleştir, sır çocukluğun ortaya çıksın!" Kızım "*galette des rois*" turtası yerken içindeki sürpriz hediye ona çıktığında acayip mutlu oluyor, herkesin hilesini anladığı bir sihirbazlık gösterisi yapabildiğinde gururdan göğsü kabarıyor, sabahları bir Noel takviminin küçük karton pencerelerini açarken adeta kendinden geçiyor, başının bitlenmesinden müthiş tiksiniyor, ışıkları yanıp sönen Eiffel Kulesi'nin önünden geçerken heyecandan yerinde duramıyor... ben de geçtim bu aşamalardan, tam olarak hatırlamasam da biliyorum –70'li yıllarda Eiffel Kulesi'nin ışıkları yanıp sönmüyordu, ama metal bir brontozoru andıran o haliyle anılarımda bugünkünden çok daha etkileyiciydi. Dünya artık aynı dünya değil, gene de hayatın evreleri değişmiyor. Örneğin, internete, cep telefonuna, DVD'lere ve 300 adet televizyon kanalına rağmen, Noel'i bekleyiş hâlâ bir beklenti seli altında boğulmuyor. Olay

gizemini koruyor: İsa'nın doğuşu ile Noel Baba'nın bacadan yaptığı ziyaretin birleşmesinden oluşan mucizeyle değişmez bir randevu. Gene de kızımla aramda büyük bir fark olduğunu görüyorum: O Noel Baba'ya inandı, bense bu numaraya kandığımı hiç hatırlamıyorum. Altı yaşında, anne babasının ona yalan söylemiş olduğunu öğrendiğinde o kadar ağlaması beni şaşırtmıştı. Kendisini aldatılmış hissediyordu, düşleri yıkılmış, öğrendikleri içini kaldırmıştı.

— Küçük farede* de aynı şeyi yaptınız! Neyiniz var sizin, neden sürekli yalan söylüyorsunuz?

Chloë'yi kandırdığım için kendime kızmıştım. Kendi ana babanız bile size uyduruk hikâyeler anlatıyorsa, kime güveneceksiniz? Çözmeye çalıştığımız *puzzle*'da ileride tekrar karşımıza çıkacak iyi bir soru.

Annesinin genleri sayesinde, kızım benim o yaştaki halimden bin kat güzel. Benden aldıkları: çenesi, zayıflığı, dişlekliği (onun da babası gibi diş teli takması gerekecek, yerinde olsam bana dava açardım). Chloë ayaklarının altını ya da koltukaltlarını gıdıkladığınızda gülmüyor. Onu sadece "badi kara" gıdıklıyor. Elim göbeğinden yola çıkıyor, parmak uçlarında boynuna doğru tırmanıyor. Boynuna yaklaştığımda kızım çırpınmaya başlıyor, kafasını göğsüne yapıştırıyor, vücudunu sağa sola, öne arkaya büküyor, ama fazla direnmiyor, zira tam da korktuğu şeyi bekliyor, istemediği işkenceyi istiyor ve iki parmağımın

* Çocuklara, dökülen süt dişlerini uyumadan önce yastıklarının altına koyarlarsa, küçük farenin bunları alıp yerine para bırakacağı anlatılır. Gece olunca da yastıklarının altına gizlice para koyulur.

oluşturduğu badi kara kızımın uzun kuğu boynuna doğru tırmanmaya devam ediyor, birazdan gıdısına gelecek... işte o zaman erimemek imkânsız, kahkahaları ruhuma merhem oluyor, depresif akşamlarımda sürekli başa sarıp dinlemek için bu sesi kaydetsem iyi olur. Yaşama sevincini, var olma mutluluğunu tanımlamam gerekse işte bu kahkaha derdim; benim için bir ululama, kutsal bir armağan, ilahi bir teselli olan bu kahkaha.

Kızımın portakallı Chamonix bisküvilerini ilk kez kemirdiğinde hissettiği duyguyu tanıdım. Hiçbir şey yemediğinin, hiçbir zaman çok acıkmadığının farkındayım. Ben de onun gibiydim (nasıl da değiştim!). Anoreksik olmasam da hayatımda hep çok az yemek yedim: Onun yaşındayken, tabağımdakileri bitirmeye zorlandığımda, yiyecekleri ağzımda top yapıp sincaplar gibi yanağımın içinde sakladığımı, sonra da babaannemin deyişiyle "yüznumara"ya gidip tükürdüğümü ona anlatmaktan kaçınıyorum. Birinin adımlarınızı takip ettiğini izlemek tuhaf bir duygu. Burada, şurada ve orada senden önce bulunduğuma göre senden o kadar da uzak değilim ve dünyada ilk kez senin hayal ettiğini ya da hissettiğini sandığın şeyleri ben aynı yaşta, senden önce hayal edip hissettim. Kızımın daha yükseğe uçmak için ayağa kalkıp dizlerini kırması gereken salıncakların olduğu yerde dizlerimi sıyırdım; yürek hoplatan dönme dolapları, pamuk helvadan yapış yapış parmakları, rendelenmiş havuç nefretini, küçük Luco büfelerinde kavanozlar içinde sergilenen şekerleri ben de tattım: macun şekerler, ağaç tadında meyankökü dalları, tüpte sakızlar, deniz kabukları, ipe dizilmiş rengârenk yassı drajeler. Ve öğleden

sonraları sinema... İşte gene, mekânsal-zamansal bir bumerang gibi geri gelen bir anı. Aston Martin'de, arabanın radyo-teybinde Beatles'ın *I'm looking through you*'su çalıyordu: "*I'm looking through you / Where did you go? / I thought I knew you / What did I know?*"* Babam annemden boşandıktan sonra, ağabeyimi ve beni her pazar Hippopotamus diye yeni moda bir restorana öğle yemeğine götürür, sonra da seanslara bakmadan bir sinemaya sokar olmuştu. Büyük Bulvarlar'da "devamlı gösterim"in moda olduğu zamanlardı. Filmin ortasında salona girer, sıradaki herkesi yerinden kaldırmanın verdiği utançla koltuğunuza geçer ve beyazperdede olup bitenlerin sırrını çözmeye çalışırdınız. Çoğunlukla bir kovboy hikâyesinin, kahramanın omzuna bir ok yediği ya da yarası dağlanmadan önce okun çekip çıkarılmak üzere olduğu ana denk gelirdik – elbette, arkadaşı anestezi yerine yaralının eline bir bardak viski ve ısırması için bir odun parçası tutuştururdu. Dinozor filmleri (*Tanrıların Dehşeti*) ya da Alman torpillerinin saldırısına uğrayan İngiliz denizaltıları da olurdu. Ya da Motte-Picquet Caddesi'ndeki Kinopanorama'da, başrolde Charles Heston'ın oynadığı *Ben-Hur* (filmin ortasında antraktla). Babam bizimle ne konuşacağını pek bilmediğinden, önce Francis Lopez'nin Châtelet'deki bütün operetlerine (José Todaro'nun oynadığı *Gipsy*'yi hatırlıyorum), sonra Cirque Amar'a (bunun tıpkı "Miramar" gibi, "Circamar" diye tek bir sözcük olduğunu sanıyordum) götürmeye başlamıştı. Ondan sonra da, ağabeyimi ve beni bilgili birer sinefil yaptı: Mac-

* Çevirisi: "Seni göremiyorum / Nereye kayboldun? / Seni tanıdığımı sanıyordum / Ne biliyordum?" (yazarın notu)

Mahon'da Marx Biraderler dönemi, Champo'da Jacques Tati dönemi, onun da bizim de fanı olduğumuz Mel Brooks dönemi (Blazing Saddles, *Deli Dolu*, *Yapımcılar*, beni çok korkutan *Genç Frankenstein*), Müfettiş Clouseau dönemi, titreyen koltuklarla "Sensurround" filmler dönemi: *Deprem*, *Çığ*, *Midway Savaşı*... Işıklar yandığında, sonunu gördüğümüz filmin başını beklemek için koltuklarımızdan kalkmazdık. Genellikle önce bir çizgi film (Tom ve Jerry, Bugs Bunny ya da *Wile E. Coyote Road Runner*) gösterilir, bunu, Bee Gees'in *I started a joke*'u ya da Nilsson'ın *Without you*'su eşliğinde Paris Havalimanı'nın reklam filmleri ve artık olmayan (Wafers de Cadbury, Supercarambar, Topset, Picorette, Fruité) veya modası geçen ürünlerin (Chocoletti, Ovomaltine, Canada Dry – bu sonuncusunda, Eliott Ness'in daima Al Capone'u salıvermesi ve "rengi alkol rengi, tadı alkol tadı, ama alkol değil" sloganını tekrarlaması gerekirdi) reklam spotları izlerdi. Koltuk bloklarının arasından, boyunlarına sepetler asılı eskimo ve alaska satıcıları geçerdi. Babam üzerinde Victor Hugo resmi olan beş franklık bir banknotu elden ele geçirerek satıcı kadına yollar, o da bize babam için bir paket Mint'ho ile Gervais marka iki eskimo (benim için vanilyalı, Charles için çikolatalı) geçirirdi. Babam sık sık aynı esprileri tekrarlardı: mesela, "Bu benim görüşüm ve onu paylaşıyorum". Ya da bize "salak oğlu salak" der, bu da bizi çok güldürürdü. Sonra ışıklar söner ve sonunu bildiğimiz filmin başını nihayet öğrenebilirdik. Örneğin, Ben-Hur'un alçak Messala'yla ölümüne dövüştüğü araba yarışını seyrettikten sonra, ilk başta çok iyi arkadaş olduklarını öğrenirdik. Bu kitabın yapısının "devamlı gösterim"den güçlü bir şekilde etki-

lendiği dikkatinizi çekecektir: Sonu başa yerleştirdim ve bu hikâyenin bir başlangıçla (özgürlüğüme kavuşmamla?) sona ermesini umut ediyorum.

Babamın seçtiği filmlerden laf açılınca, yaşadığım korkunç bir travmayı hatırladım: Babam bizi bir gün *Kelebek* filmine götürmüştü, oysa henüz Cayenne zindanıyla ilgili bir film seyredecek yaşta değildik. Charles ve ben, atkılarımızla gözlerimizi kapatıp sırayla ağlıyorduk. Kürek mahkûmlarının haykırışlarını duymamak için kulaklarımızı tıkayıp şarkılar mırıldanıyorduk. Bütün o kanı, işkenceleri, korkunç bir şekilde cezalandırılan firar teşebbüslerini, bir delikte tespihböcekleri yiyen Dustin Hoffman'ı görmemek için nöbetleşe tuvalete gidiyorduk... Otuz sene sonra bile, bu filmi tekrar seyredemedim. Bunu düşünmeyi bırakmam lazım, yoksa hücremde kendimi Steve McQueen sanıp karafatmaları yemeye, yerde kuruyan kusmukları yalamaya başlayacağım. Tuhaf bir şekilde (bu o kadar şaşırtıcı mı?) beynim diğerlerinin arasından hapislikle ilgili pek çok anı seçiyor: Alcatraz ziyareti, *Kelebek* filmi ve diğerleri...

26
Bilimsel bir parantez

Zaman geçirmek için gardiyanlarının konuşmalarını dinliyorum. İçlerinden biri diğerine *Le Monde* gazetesinin "Bilim" sayfalarında çıkan bir yazıyı gösteriyor: "Beynin elektrikle uyarılması unutulmuş hatıraları canlandırabiliyor"muş. Anladığım kadarıyla, intraserebral elektrotlar yardımıyla obezite tedavisi gören bir adam, otuz sene önceki bir sahneyi tekrar yaşamış. Olayın geçtiği yer Kanada: Arkadaşlarıyla birlikte bir parktayken başından geçen bir olayın anısı, hastanın gözünün önünde renkli olarak canlanmış. Yürüdüklerini gördüğü ve söylediklerini tam olarak anlamadan konuştuklarını duyduğu insanların arasında o zamanki sevgilisini tanımış. Sahneyi, kendisini görmeden izliyormuş. Hipotalamusumu uyarmaları için ben de mutlaka Toronto'daki Western Hospital'a gitmeliyim. Ama önce, obez olmak için çok yemek yemem lazım. Açlıktan ölmek ve kafayı yemek üzereyim.

Kızım bana hafızamı iade ettiğine göre, bundan, insanın çocuğunun intraserebral bir elektrotu aktive ettiği sonucunu çıkarıyorum. Ona bakmak muhtemelen beynime elektrik akımları yolluyor. O halde, sevgi "hafızayı canlandıran bir elektroşok" olarak da tanımlanabilir.

27
Boydan boya Paris

Saat 14:00'te, savcının, bir bardağın içine işemem için Hôtel-Dieu'ye naklimi istediğini öğreniyorum. Büyük düş kırıklığı: Sabah ifademi alan müfettiş, içeride bir gece kalıp serbest bırakılacağımı söylüyordu; hiç de öyle olmadı. Dört polis ellerimi arkadan kelepçeleyip beni Paris'i boydan boya kat edecek bir emniyet aracına götürüyor. Paparazzilerin bizi takip etme olasılığına karşı başımı ceketimin altına saklıyorum. Olaya iyi tarafından bakmaya çalışıyorum: İdrar tahlili için hastaneye götürülmek bana taze bir soluk gibi geliyor. Bütün gece havasızlıktan boğulduğum o iğrenç delikten nihayet çıkarılıyorum... Hôtel-Dieu'de ayaklarım suya eriyor. Nöbetçi doktor öğle yemeği için çıkmış. Başka sanıklarla birlikte sabırla bekliyorum: yoksunluk krizi geçirmekte olan, çılgın gibi kollarını kaşıyan, yüzü kül rengine dönmüş, ter içinde bir *junkie*; sürekli masum olduğunu haykıran bir *dealer*; kelepçeleri çıkarılır çıkarılmaz ona "çak bir beşlik" diyen bir dolandırıcı; birbirlerini tanıyorlar, daha önce birlikte yatmışlar. Sonunda, doktor lütfedip

yemekten dönüyor ve bir polis bana beyaz bir plastik bardak uzatıyor:

— Alın şunu, içine idrarınızı yapmanız gerekiyor.

Bana tuvaletin kapısını gösteriyor. Sorun şu ki, hiç çişim yok: Bütün sabah işeyip durdum. Kafa dağıtmanın tek yolunun tuvalete gitmek olduğunu anladığım andan itibaren, bu imkândan sonuna kadar yararlandım. Gardiyanlar hücreyi açmak ve sizi koridorun başına götürmek zorundalar, bu da uyuşmuş bacaklarınızın açılmasını sağlıyor. Ve şu anda jandarmaya verecek bir damla idrarım yok. Elimde boş bardakla tuvaletten çıkıyorum. Karşımda on-on beş üniformalı polis var; bu durum hepsinin canını sıkıyor: Parti yaptığı için tutuklanmış olan, dünya dillerine en çok çevrilen Fransız yazarlarından biri, onların bardaklarına işeyemiyor. İçimizden hiçbiri bu noktaya gelmiş olmaktan dolayı zil takıp oynamıyor. Su istiyorum, üç bardak içiyorum ve dönüp uyuşturucu taciri yeni ahbaplarımın yanına oturuyorum. Demin polislere kesinlikle *dealer* olmadığını anlatan tip bana dönüyor:

— Burada ne işin var? Daha önce bir yerde gördüm seni, televizyona çıkıyorsun, değil mi?

Ses tellerimin hâlâ iş gördüğünü keşfetmek beni şaşırtıyor:

— Sokakta uyuşturucu kullanmaktan girdim.

— *Shit*?

— *Coke*.

— Ha ha ha! Manyak mısın ne! Çizgiyi nereye çektin? Eline mi çöp kutusunun üzerine mi?

— Bir arabanın kaputuna.

Gülmekten katılıyor.

— İlahımsın benim, önünde düğmelerimi ilikliyorum! (sesini alçaltarak) Aranıyorsan, senin için iyi bir planım var. Al, bu cep numaram.

— Iıı... Yani...

— Hiç çekinme, XVIII. Bölge bizden sorulur. Venezüella malı "balık pulu". Bitkisel.

— A, güzel, demek *dealer*'lar bile organik işine girdiler ha?

— Evet, öyle, kesinlikle GDO'suz.

Birlikte geyik yapıyoruz. Yoksunluk krizi geçirmekte olan eroinman gülümsemeyi deniyor. Gözaltında muhteşem bir toksikoman dayanışması. Kodes gerçekten süper bir tanışma kulübü. Nihayet idrar kesem uykusundan uyanıyor. Devlet başkanlarına yaraşır bir polis eskortuyla tuvalete dönüyorum. Elimde sıcak ve sarı bir bardakla dışarı çıkıyorum. Sonra, nöbetçi hekim beni kısa bir muayeneden geçiriyor; şu epik cümlesi aklımda kalıyor: "Tansiyonunuz anormal yüksek, ama yaşadıklarınız düşünülürse bu gayet normal." Ellerimde kelepçeler, bileklerim acıyarak, bir polis aracında sarsıla sarsıla Paris'i bir kez daha kat ediyorum. Korumalarımla şakalaşmaya çalışıyorum: "Beni burada indirin, güzel bir Bentley kaputu gördüm!" Kimisi benden imza istiyor, kimisi Elkabbach'ı* otobüslere ayrılmış şeritte araba sürerken yakaladıklarını ve onun benden çok daha az sempatik olduğunu anlatıyor (o, Élysée Sarayı'nı aramakla tehdit

* Fransız özel radyo kanalı Europe 1'in başkanı olduğu sırada, 2007 cumhurbaşkanlığı seçimleri öncesinde adı siyasi bir skandala karışan ünlü Fransız gazeteci. Sarkozy'nin seçilmesini sağlamak için düzmece haber yaptığı anlaşılmıştı.

etmiş!). Memurlar VIII. Bölge Emniyet Âmirliği'ndeki hücremin kapısını yeniden kapattıklarında saat 17:00. İyi haber: Şair karşımda! Nihayet ayılmış. Ağzında, dişlerini fırçalamadan geçirdiği önceki geceden kalma kesif bir votka kokusu var, "votkainli" diyeceğimiz bir koku. Hiçbir şey hatırlamıyor, tutuklanma olayını da, içler acısı kaçma teşebbüsümüzü de, yerin altında kapalı geçirdiğimiz kâbus geceyi de. Bana polisin *junkie* köpeklerle evinde arama yaptığını anlatıyor. Hiçbir şey bulamamışlar ama yoksunluk krizindeki zavallı hayvanlar, masada tozun her zaman döküldüğü köşeyi koklayıp durmuşlar! Suyun belleğinden sonra, mobilyaların belleği. Şair, kaçma-kovalamaca sırasında otomatik bir refleksle üzerinden atmadığı üç gram tozla yakalandı. Satıcı olmasından şüphelenirlerse diye korkuyor. Bu durumda yıllarca hapis yatma riski var... Gene de benim kadar kaygılı görünmüyor. Doğrusunu söylemek gerekirse, hiçbir şeye aldırmıyor gibi. Karamsarlığı onu bir zırh gibi koruyor: Kendini o kadar kötüsüne hazırlıyor ki, asla şaşırmıyor. Bense, tam tersine kuduruyorum. Böyle bir muameleyi hak etmiyoruz. Yakında 24 saattir uyumuyor olacağım. Saçlarım yağlı, koltukaltlarım leş gibi kokuyor, kendimden tiksiniyorum. Yasadışı bir maddeyle kendilerini eğlendiriyorlar diye, iki Fransız yazarını tutuklayıp geceyi gündüzden ayırmanın mümkün olmadığı, doğal ışık almayan hücrelere, kör edici bir floresanla aydınlatılmış minyatür kafeslere kapattılar; içeride haykırışlar, küfürler ve yer darlığından uyumak imkânsız, dünyadan kopmuş durumdasınız, sadece bir yere telefon etmeye hakkınız var, onu da kendiniz edemiyorsunuz: Sonunda kızımın annesini arayıp ona Sarij 8'de tutuklu olduğumu

ve günlerden çarşamba olmasına rağmen Chloë'yi alamayacağımı haber veren bir kadın polis oldu. Tahranlı rejim muhalifi öğrencilerin tutukluluk koşullarıyla ilgili bir röportaj okudum: Koşullar Paris VIII. Bölge'dekiyle aynı. Tek fark, onların her gün elektrik kablolarıyla dövülüyor olmaları. Şair'e bunu söylediğimde dalgasını geçiyor:

— Ooooh, şanslı olanlar var desene!

Eski moda espri anlayışı beni sakinleştiriyor, nihayet gülümsüyorum.

— Ah, evet! Ah, evet! Bizi kırbaçlayın lütfen!

— Hepimiz İranlı öğrencileriz!

— Hepimiz Bulgar hemşireleriz!*

— Bize Cécilia'yı gönderin!

— Hayır: Carla'yı!

— Cé-ci-lia, bu-ra-ya!

— Car-la, bu-ra-ya! Car-la! Car-la!

Komiser çıkageliyor.

— Bakıyorum keyifler yerinde!

— Komiser bey, Outreau davasında** olduğu gibi her türlü suçu itiraf etmeye hazırım, evet, çocuklara tecavüz ettim, evet, Hollandalı bir kızı yiyen Japon benim, evet,

* Beş Bulgar hemşire 1999 yılında, görev yaptıkları Libya'daki bir hastanede çocuklara HIV virüsü bulaştırdıkları gerekçesiyle tutuklanmış, sekiz yıl boyunca yargılanmış, 2007'de ölüm cezasına çarptırıldıktan sonra, uluslararası toplumun baskıları sonucu ülkeden sınır dışı edilerek özgürlüklerine kavuşmuşlardı.

** 2004 yılında Fransa'nın kuzeyindeki bir kasabada, çok sayıda yetişkinin çocuklarla ensest ilişki ve pedofili suçundan mahkemeye çıkarılmasıyla patlak veren skandal. Zanlılar sonunda aklanmıştı.

evet, evet, istediğiniz her şeyi söylemeye hazırım, uzatacağınız kâğıdı imzalarsam çıkabilir miyim?

Komiser böyle durumlara alışkın; yaptığım esprilerin arkasında, kafayı yemekte olduğumu gayet iyi görüyor.

— Dişinizi sıkın. Savcı idrar tahlillerinizin sonucunu aldığında çıkmanıza izin verecek. Dosyanızda hiçbir şey yok.

— Geri zekâlı bir *fiesta* yüzünden 24 saat içeri kapatılmak? Fransız toplumu aklını kaçırıyor!

— Şu anda kanunlar böyle. Uyuşturucu kaçakçılığı engellenemediğinden, acısı kullanıcılardan çıkarılıyor. Fuhuşta da aynı şey, müşterilere yükleniliyor. Müşteri kalmazsa sorun da kalmaz.

— Sapla samanı birbirine karıştırıyorsunuz...

— Pedofili için de aynı şey geçerli. Sapıkların çocuklara tecavüz etmesi engellenemediğinden, internetten pedofil filmleri indirenler tutuklanıyor.

— Bunun ne kadar büyük bir haksızlık olduğunu görüyorsunuz! Bir videoya bakarak mastürbasyon yapan adam, bir çizgi toz çeken bir başkası, Arnavut bir fahişeyi düzen bir üçüncüsü... Çok istiyorsanız buna canavarlık diyebilirsiniz, ama pedofil videoyu kaydeden adam, tonlarca coco'yu ithal eden tacir ve pazarladığı fahişeyi döven pezevenk KADAR VAHİM değil, bunu kabul edin!

— Ne yapalım: Talep olmazsa arz da olmaz!

— Ekonomist gibi konuşuyorsunuz! Ahlaken yoldan çıkanların tutuklanması diktatörlüğün başlangıcıdır. Bunun farkında bile değilsiniz, ama sonuna kadar faşist bir ahlaki düzene geri dönüşe kefil oluyorsunuz.

— Sizler Fransız sağlık sisteminin sırtında bir yüksünüz... Biz yurttaşların sağlığını korumak istiyoruz,

çünkü sağlık hizmetleri topluma çok pahalıya mal oluyor. Kokainde, 40 defadan sonra her an enfarktüs geçirme riski olduğunu biliyorsunuz.

— A, teşekkürler, Fransız polisi bugün sabahın kör ünden beri üzerime titriyor!

Bunun üzerine, Şair bir metin okumaya başlıyor:

— *"Tıpkı çocuklarının iyiliğini gözeten bir baba gibi halkın iyiliğini gözetme ilkesine dayanan vesayetçi bir hükümet (imperium paternale), uyruklarını kendileri için neyin gerçekten faydalı neyin gerçekten zararlı olduğunu ayırt etmekten âciz, reşit olmamış çocuklar durumuna sokar ve böylece onları tamamen edilgen biçimde hareket etmeye, nasıl mutlu olacakları konusunda kararı ve mutlu olup olmayacakları konusunda takdiri devlet başkanına bırakmaya mecbur eder: Böyle bir hükümet akla hayale gelebilecek en büyük despotizmdir."*

— Kimden bu?

— Kant'tan, "'Teoride Doğru Olabilir ama...' Deyişi Üzerine", 1793.

— Oscar Wilde aynı şeyi daha kısa yoldan söylemişti: "Parlamento kararlarıyla insanları iyileştirmek imkânsızdır."

Çok geçmeden, bir başka polis gene alüminyum folyo bir kap içinde, mikrodalga fırında ısıtılmış yeni bir havuçlu haşlama getiriyor. Burada mönü her gün aynı. Demek akşam yemeği saati geldi. Herhalde dışarıda akşam olmuştur. Önümdeki bulamaca dokunmayı reddediyorum, açlık grevi yapıyorum. Hâlâ akşam yemeğini Brasserie Lipp'te yiyeceğime inanıyorum. Henüz Jean-Claude Marin'le başım belaya girmedi.

JC için düşündüğüm iyiliklerin hepsini buraya yazmama imkân yok. Jean-Claude Marin Paris başsavcısıdır: Hakkında yazı yazarken süper dikkatli olmak gerekir, Jean-Claude Marin hakkında asla konuşulmamasının nedenlerinden biri de bu olabilir. O sabah, yani 29 Ocak 2008 günü, Jean-Claude Marin bürosuna geldi. Paltosunu kancalı bir portmantoya astı, yerine oturdu ve dosyamı eline aldı. Jean-Claude Marin ünlü kişilerle ilgili tüm dosyaların kendisine geçilmesini istemişti. Jean-Claude Marin'in fiziği Alban Ceray'ye (porno oyuncusu) benzer, ama hayatı onunki kadar eğlenceli değildir. Jean-Claude Marin Paris başsavcılığına Jacques Chirac tarafından atanmıştır. O gün bugündür, Jean-Claude Marin ek bilgiler ya da hazırlık soruşturmaları ister, mahkeme kararlarını temyiz eder, dosyalar hakkında takipsizlik kararları verir, sonuçta her savcının günlük hayatı aşırı hareketli değildir. Gene de, Jean-Claude Marin'in Fransız başkentinde yaşayan herhangi bir kişinin hayatını mahvedebileceğini bilmek gerekir. Jean-Claude Marin isterse, evime ya da yayıncım Grasset'ye derhal bir manga polis gönderebilir. Jean-Claude Marin ne kadar güçlü olduğunu kimsenin bilmemesi için, fotoğraflarda acıklı bir kravat ve çizgili bir gömlekle görünür (bu onun JCM tarzı kamuflaj kıyafetidir). Örneğin, 29 Ocak 2008 günü, Jean-Claude Marin, herkesin zaten bildiği şeyi doğrulayan idrar tahlillerimi alır (oh la la, bir arkadaşımla birlikte uyuşturucu kullandım, Fransa tehlikede!) ve beni hapiste bir gece daha çürütmeye karar verir. Polisler Jean-Claude Marin'e itiraz ederler. Jean-Claude Marin'e benim sadece kullanıcı olduğumu, olanları kabul ettiğimi ve gözaltı süresini uzatmanın hiçbir gereği olmadığını

söylerler. Ama Jean-Claude Marin *9.90 TL* başlıklı romanının kokain kullanımına övgüler düzdüğünü düşünmektedir, ki bu da kitabı okumadığını kanıtlar – kitabın kahramanı Octave, bağımlılığı nedeniyle karısını ve işini kaybeder, ardından bir *overdose* yapıp detoks tedavisine girer, sonra da bir cinayete ortak olma suçundan hapsi boylar. Bu, Jean-Claude Marin'in kurmaca ile gerçeklik arasında, bir roman kişisi ile yazarı arasında ayrım yapmadığını da kanıtlar. Bu onun suçu değildir: JC bir edebiyatçı değil, hukukçudur. Demek ki, Jean-Claude Marin o korkunç öğleden sonra, bütün gece gözünü yummamış olan "medyatik" bir tipe iyi bir klostrofobi dersi vermek istemektedir. İlk gece Frédéric'i cezalandırmıştır, artık Octave'ı cezalandırması gerekmektedir. Jean-Claude Marin kendisini babam sanmaktadır. Ağır ol, yabancı! Bu kitapta sana güç bela tahammül gösteriliyor, behey mütecaviz. Sen benim akrabam değilsin. Jean-Claude Marin, sana bildiriyorum, sonsuza dek bu anlatının içinde hapissin. Benim de bir iktidarım var: Seni kitabımın 27. bölümünde sürekli gözaltına alıyorum. Demek Jean-Claude'u oynamak istedin? Şimdi reklamını yapma sırası bende. Jean, Claude ve Marin sözcükleri gelecek kuşaklar için unutulmuş bir isim ve soyadı değil, Kör Biyopolitikanın ve Vesayetçi Yasakçılığın simgesi olacak. Madem Ronsard senin atalarına hiçbir methiye düzmedi, asgari bir nezaket gösterip izin ver de Jeanclaude'cuğum, seni sonsuza kadar ölümsüzleştireyim. Teşekkürler kime? Teşekkürler Monte Cristo Kontu Freddy'ye!

28
Öncekinin kardeşi

Ya Freud yanıldıysa? Ya önemli olan anne baba değil de, ağabeyse? Bana, kendimi bildim bileli tüm eylemlerimi ağabeyim dikte ediyormuş gibi geliyor. Tek yaptığım onu taklit etmek, sonra ona karşı gelmek, kendimi ağabeyime göre konumlandırmak, ona bakarak oluşturmak oldu. Bir buçuk yıllık yaş farkı yeterli değildi: Biz yalancı ikizlerdik. Sorun, Charles'ın yenilmez olması, o kusursuz bir erkek. Dolayısıyla bana tek bir seçenek bıraktı: kusurlu bir adam olma seçeneğini.

Kardeş nedir? Bir dost? Düşman? Oğul yerine konan biri? Bir intihalci? Köle? Rakip? Davetsiz bir misafir? Kendinin daha genç olanı? Kardeş, seni sinir eden kandaşın ve bir başkasında gördüğün sensindir. Yeni bir Sen. Jean-Bernard Pontalis, kardeş katli üzerine *Frère du précédent* başlıklı berrak bir metin yazmıştır. Kimliğimin en iyi tanımı kuşkusuz bu: Ben öncekinin kardeşiydim. Bilinçsizce, ağabeyimin kendisini birine tanıttığı her yerde, ona benim akrabam olup olmadığının sorulması

için ne gerekiyorsa yapmış olabilirim. Başlangıçta, gözleri benimkilerden çok daha mavi, inci gibi beyaz dişli Charles vardı. Ben lösemili iki numara, profili hilali andıran, yüzü içbükey, hastalıklı ve sıska ufaklıktım.

Örnek olması beklenen büyük çocuk olmak bundan daha kolay değildir. Deneme tahtası, tahtından olan kral, ikincinin taslağı, ikame bir baba? Kabil'in Habil'e yaptığı gibi, ağabeyim de çocukluğunu beni öldürmeye çalışmakla geçirdi. Bir defasında, Pau'da, Villa Navarre'ın bodrumdaki oyun odasında, elinde bir tornavida beni kovalarken bunu az kalsın başarıyordu da. Araya girerek hayatımı kurtaran kuzinim Géraldine olmuştu. Bir başka seferinde, yüzüme bowling topları fırlattı. Kromlu çelik mermilerden korunmak için raks ediyordum. Birkaç yaş küçüğüm olan kuzenim Édouard birbirimize uyguladığımız kudurgan şiddetten çok etkilendi. Édouard Beigbeder bugün UNICEF'in insani yardım projelerinde çalışıyor, Ruanda'ya, Bosna'ya, Osetya'ya, tsunamiden sonra da Sri Lanka'ya gitti; sanırım, tanıdığım insanların çoğundan daha fazla şiddete tanık oldu. Buna rağmen, Charles tarafından kovalanırken attığım dehşet çığlıklarını hâlâ hatırlıyor. Ağabeyim dünyanın bütün denizlerinde ve havuzlarında başımı suyun altında tutarak beni boğmaya da çalıştı, apne şampiyonu olduysam bu onun sayesindedir –bugün dahi, suyun altında hiç zorlanmadan iki dakika nefesimi tutabilirim. Kullandığı bir başka yöntem de, dizleriyle omuzlarımı hareketsizleştirerek, yüzüme bastırdığı yastığının altında beni boğmaya çalışmaktı. Bu yüzden ona hiç kızmadım, çünkü ister Lego'dan bir ev olsun, ister kumdan bir şato ya da bir uçak

maketi, yaptığı her şeyi yıkarak onu kışkırtan her zaman ben olurdum. Babamın da otoriter, kırıcı, aşağılayıcı bir ağabeyi vardı (Gérald Beigbeder); hayatı boyunca ondan içtenlikle nefret etti. Ağabeyin, sonradan gelenden nefret etmesi doğaldır (yeni gelen pastadaki payını çalar), ama bu nefretin karşılıklı olması zorunlu değildir. Çok erken bir yaşta, Gandivari müstehzi bir tavır benimsedim. Ağabey otoritesine sürekli nanik çekiyordum. Mahatma'yla aramdaki tek fark, benim sık sık sürpriz saldırılar düzenlememdi; bunların başında da, bağırarak, sivri dizlerimi Charles'ın kıçına geçirmek geliyordu ve bu, benim bildiğim kadarıyla modern Hindistan'ın kurucusunun asla kullanmadığı, hiç de barışçı olmayan bir yöntemdi. Kemikli dizlerim kardeşimin kaba etlerinde yeşil ve sarı çürükler oluşturuyordu. O halde, kardeş katli girişimleri meşru müdafaa eylemleri olarak görülebilir. Sonuçta, madalya yerine geçen yara berelerimizle iki normal kardeştik.

Ağabeyimi taciz ederek ailevi yazgımızı değiştirmeye çalışıyordum. Charles ve ben bir önceki nesli taklit etmek istemiyorduk: Babam ağabeyiyle kavgalıydı, miras yüzünden mahkemelik olmuşlardı ve Béarn Şifa Yurtları'nın yönetimi konusunda tamamen zıt görüşteydiler. Benim sürekli alaylarım, "Charles, seni seviyorum" demenin çarpık bir yoluydu, tamam, oldu, söyledim işte, bunu bir daha asla tekrarlamayacağım, hayatta bir defa söylemek yeter. Pontalis, iki erkek kardeş arasında sevgi, nefret ve dostluğun, bazen de bu üçünün karışımından oluşan yıkıcı bir tutkunun olabileceğini söyler. Erkek kardeşler arasında eşcinsel ensestten kardeş katline kadar uzanan bir duygu skalasında, bizi tam ortaya, karşılıklı büyülenme

ile sözde kayıtsızlık arasında salınan bir noktaya yerleştirirdim. Ben kavgayı çok çabuk kaybettim ve olayın bittiğini anladım: Onun düzenli bir hayatı olacaktı, benim kaotik. Ama husumet karşısında birleşiyorduk: Bir mütecaviz ikimizden birine saldıracak olsa, diğerimiz onu savunmak için canını vermeye hazır oluyordu. Charles otoriterdi, ama koruyucuydu. Kalpsiz, zalim, muzip espri anlayışımız, sürekli laf sokuşturmalarımız bizi birbirimize bağlıyordu ve ağabeyim bana "uşak" muamelesi çektiğinde ya da "yemeği" masaya getirmemi emrettiğinde kendimi gülmekten alıkoyamıyordum... Restoranda şef garsonu sorguya çektiğinde de: "Kamamber peyniriniz iyi mi?" sorusuna, beriki "Evet, sanırım öyle" diye cevap verdiğinde, Charles'ın "Sanırım mı? Lütfen kontrol ediniz" diyerek verdiği emir. Ah o "ediniz"ler! Bu beni ölene kadar, gözlerimden yaşlar gelene kadar güldürecek.

Ben bu şahane diktatörlüğün boyunduruğu altında büyüdüm, ama Tanrı'ya şükür, onun kendisiyle dalga geçme özelliği totaliterliğini yumuşatıyordu. Charles, Adolf Hitler'le aynı gün doğmuştu, bunu ona kaç defa hatırlattım! Bana göre bu, astrolojinin müspet bir bilim olduğunun kanıtıydı. Annemin sürekli araya girmesi gerekiyordu. Chloë tek çocuk olmaktan yakındığında, "Ne kadar şanslı olduğunun farkında değilsin!" diyorum. Bütün ailelerde böyledir, bu yüzden ağabeyime kızmıyorum. Ben arkadan gelendim, onun büyük Charles olarak kalmak için beni yenmesi, gaspçıyı, o fazla çocuğu ezmesi gerekiyordu. Ben de benzersizliğimi ve bağımsızlığımı dünyaya kabul ettirmek ve Frédéric olabilmek için ona direnmek zorundaydım. Charles kardeşine işte böyle güç verdi.

Evde bir baba olmayınca babayı nasıl öldüreceksiniz? Geriye erkek kardeş kalıyordu. Herkes bunun için kendince çaba harcadı.

Annemizin duygusal iniş çıkışlarının yan hasarları oldu: 0-6 yaş arası zenginlik, 6-8 yaş arası yoksulluk, 8-14 yaş arası lüks, 14-18 yaş arası darlık. Annem bizi beyaz Fiat 127'siyle büyük apartman dairelerinden küçücük evlere taşıyordu. Kimse onu paragözlükle suçlamaya kalkışmasın: İki kez muhteşem evleri gözünü bile kırpmadan terk ederek iki oğluyla birlikte daracık evlere taşınmasının, kirayı ödemek için kendisini Harlequin koleksiyonunun salak kitaplarının düşük ücretli çevirilerinin peşinden koşmaya mecbur etmesinin nedeni romantizmdi. Bir gün hepimizin ayrı birer odası oluyordu, ertesi gün ranzalara dönüyorduk. Yaşadığımız sefalet değildi, dirsekleri yamalı kazaklardan ibaretti. On yedi yaşımda, Coëtlogon Sokağı'nda otururken, ağabeyimle duvarları mavi kumaş kaplı aynı odada yatıyorduk. Tek kişilik yataklarımıza sevgililerimizi aldığımız bile oluyordu; Charles bazen elini sevgilisinin ağzına bastırarak gizlice sevişir, ben de uyur gibi yapardım. Gece Charles benden öksürmeyi ya da mastürbasyon yapmayı kesmemi istediğinde, ben de ona dişlerini gıcırdatmayı ve horlamayı kesmesini söylerdim. O yüksek matematik çalışırken, ben Blue Oyster Cult'ın sesini açardım. Birlikte yaşamak kolay değildir. Herkes reşit olur olmaz kendi yoluna gitti ve o günden sonra birbirimizden uzaklaştık. O rahatlamış olmalı; bense bir daha asla iflah olmadım.

Birbirimizden farklı olduğumuz için mi uzaklaştık yoksa tam tersi mi geçerli, bilemiyorum: Belki de ben hayat bizi zaten ayıracağı ve onun antitezi olmak bu yeni ayrılığa katlanabilmemin tek yolu olduğu için, mahsus farklıymışım gibi yaptım. Yaşayacağımız iki hayatımız vardı ve bunları birlikte yaşayamayacağımızı biliyordum. Yalancı ikizime ne kadar bağlı olduğumu birbirimizi terk ettiğimizde anladım. Gidişinden sonra, kendime hep onun yerini tutacak ağabeyler aradım. Bana nereye gidileceğini, ne yapılması gerektiğini söyleyecek yaşça büyük arkadaşlar (Amerikalılar buna "rol modeli" diyorlar). Çok erken bir tarihte, iki kişinin sorumluluğunu üstlenecek birinin peşinden gitme alışkanlığını edindim.

Beni anlayın: Hayatıma anlamını gerçekten de Charles veriyor. Ben kendimi onun karşıtı olarak inşa ettim. Var olma yöntemim onun tersi olmaktı. Bu salakçaydı belki, ama on yaşımda, kendimi tanımlamak için bulabildiğim tek yol farklı olmaktı. Onun *yang*'ı, turası, gölgesi, biçimsiz yansısı, kel kâhyası, baş aşağı duran ruh ikizi (Almanca "*Doppelgänger*"), dekorunun arka yüzü, *Shadow Cabinet*'i, (egosunu değiştiren) alter egosu, Mister Hyde'ı olmak... O inşa etmekten mi hoşlanıyor? Ben eleştirmekten hoşlanacaktım. Onun matematiği mi güçlü? Ben Fransızca çalışacaktım. O birlikte oynanan oyunlardan mı zevk alıyor? Ben köşeme çekilip okuyacaktım. O bir sürü kızla mı çıkıyor? Ben arkadaşlarımla langırt oynayacaktım. O dindar bir Katolik mi? Ben alaycı bir imansız olacaktım. Anasonlu ve meyanköklü şekerleri seviyordum ÇÜNKÜ Charles sevmiyordu. Atari salonlarındaki video oyunlarını ağabeyimin birlikte

oynanan oyunlara tercih ediyordum; makineye iki frank atıp hareket eden her şeyin üstüne histerik bir şekilde nişan alıyordum: tuğla duvarlara, "Space Invaders"da Marslılara, "Asteroids"de göktaşlarına, "Defender"da hem Marslılara hem göktaşlarına... Her şey çok erken belli oldu: Charles dokuz yaşındayken *Picsou Magazine* okuyor ve elektrikli tren koleksiyonu yapıyordu; bugün, elektrik sektöründe muazzam yatırımları yönetiyor ve Fransız devlet demiryolları şirketi SNFC'yle rekabete girmek istediğini duyuruyor. Evrim göstermiyoruz, toplum bizi hayat boyu çocuklaştırdığından, çocukluk bizi sonuna kadar tanımlıyor. Aynı yaşta, ben *Pif Gadget* (komünist dergi) okuyor ve Patrakénéa'nın bahçesinde, sürekli geri sekerek bana kafa tutan, lastik bir ipin ucuna bağlı bir topa umutsuz bir şiddetle vurarak Jokari oynuyordum. Jokari hiç kuşkusuz dünyanın en salak oyunudur: Bask *pelota*'sı ile bumerang melezi bu oyun, tıpkı edebiyat gibi, ASLA KAZANAMAYACAĞINIZDAN emin olduğunuz tek spordur. Charles'sız, artık kim olduğumu bilmiyorum, şaşkınım, o adam benim tek dayanağım ve kendisi bunu bilmiyor, onu umursamadığımı sanıyor. Bugüne kadar başlıca nirengi noktam o oldu. Bu soytarılıkların ergin yaşta sona erdiğini mi sanıyorsunuz? Şaka ediyorsunuz: O on iki yıldır evli, ben iki kez boşandım. O MEDEF* üyesi, ben Fransız Komünist Partisi'ne danışmanlık yaptım. O *Légion d'honneur*'ü alır almaz, ben hapse girdim. Élysée ile Zindan arasındaki mesafe çok kısa. Bir kardeş servet yapacak ve yakasına

* Fransa'nın en büyük işveren kuruluşu.

madalya takıldığını görecek; neredeyse aynısı olan, onunla birlikte büyüyen, aynı kişi tarafından yetiştirilen diğeri, polislerin ortasında çırılçıplak soyulacak ve bir kalas parçasının üzerinde soğuktan titreyecek. Umarım, bu edepsiz bölüm onu incitmez. Geçen yıl yayımladığı bir kitapta, onun ilişkimize yaklaşımı farklıydı: "Aramızda hiçbir zaman en ufak bir rekabet olmadı"; elbette, çünkü kazanan hep o oldu.

Tekeşli ağabeyim benden daha mutlu olabilir mi? Görebildiğim kadarıyla, erdem ve iman ona benim hazcılığımdan ve materyalizmimden daha fazla mutluluk veriyor; ailenin gerçek asisi, tek delisi, büyük isyankârı o, bu hep böyleydi ve ben göremiyordum, benim geri zekâlı ergenlere özgü uyuşturucu partilerim ise dünyanın gidişatına uysalca bir itaatten başka bir şey değil. Kapitalizmin buyruğu (hoşa giden her şey zorunludur), Hıristiyan suçluluk duygusu (hoşa giden her şey yasaktır) kadar budalaca. O hayatını sağlam bir evlilik, yanında yaşayan çocukları, ölümsüz bir din, bahçesi çiçekli bir ev üzerinde kurarken, ben büyüme aczi içinde beynimi uyuşturuyorum. Geceleri, ikimizden daha burjuva olanın ben olduğumu görmeden, üstünlük taslayarak haz peşinde koşuyorum. Ailemden kaçarken, çok daha beter bir yabancılaşma olan hafızasız bireyciliğe teslim olduğumun farkında değildim. Aile bağlarından yoksun kaldığımızda, Facebook "arkadaşları", iş bulma kurumuna başvuranlar ya da Dépôt'da yatan tutuklular gibi birbirinin yerine geçebilen numaralar oluyoruz.

Babamı yedi yaşımda, ağabeyimi on sekiz yaşımda kaybettim. Oysa onlar hayatımın iki erkeğiydi.

29
Daha iyi yaşanabilir

Ben küçükken, arabayla giderken asla kemer takılmazdı. Herkes her yerde sigara içerdi. Direksiyondayken şişeden içki içilirdi. Vespa'yla kasksız slalom yapılırdı. Formula 1 yarışçısı Jacques Laffitte'in Biarritz ile San Sebastian arasındaki yeni otoyolun açılışını yapmak için babamın Aston Martin'ini saatte 270 km hızla sürdüğünü hatırlıyorum. İnsanlar kaputsuz düzüşürdü. Bir kadını, sapık yerine konma tehlikesi olmadan incelemek, yanına yaklaşmak, ayartmaya çalışmak, hatta okşamak mümkündü. Anne babamla aramdaki en büyük fark: Onların gençliğinde özgürlükler çoğalıyordu; benimkinde ise her yıl biraz daha azaldılar.

Gelgeç Zevk Arayışı'nın yazarlarda ortalama ömrü kısalttığı kesin. Jacques Vaché 23 yaşında aşırı dozda afyondan, Jean de Tinan 24 yaşında saf olmayan alkol tüketiminin ağırlaştırdığı romatizmadan, Georg Trakl 27 yaşında aşırı dozda kokainden, Hervé Guibert 36 yaşında AIDS'ten, Roger Nimier 36 yaşında bir Aston Mar-

tin kazasında, Boris Vian 39 yaşında zayıf kalbine rağmen aşırı sefahatten, Guillaume Dustan 40 yaşında bir ilaç zehirlenmesinden, Guy de Maupassant 43 yaşında frengiden, Scott Fitzgerald 44 yaşında alkolizmden, Charles Baudelaire 46 yaşında frengiden, Alfred de Musset 46 yaşında alkolizmden, Albert Camus 46 yaşında bir Facel Vega kazasında, Jack Kerouac 47 yaşında sirozdan, Malcolm Lowry 47 yaşında aşırı dozda uyku ilacından, Frédéric Berthet 49 yaşında alkolizmden, Jean Lorrain 50 yaşında aşırı eter kullanımını izleyen bir peritonitten, Hans Fallada 53 yaşında aşırı dozda morfinden, Paul-Jean Toulet 53 yaşında aşırı dozda afyonruhundan öldü... Ulu Tanrım, ustalarının yeteneğine sahip olmayan ben, onlar gibi kısa ömürlü olmamayı da umut edebilir miyim? Çocuk sahibi olduktan beri, genç yaşta ölmek istemiyorum.

Beni sorgulamış olan polis saat 19:00'a doğru, solgun bir yüzle hücreme gelip haber verdi:

— İnanılır gibi değil, hiç böyle bir şey görmedim. Dépôt'ya sevk edildiniz. Anlamıyorum.

İçini çekiyor, ama benim kadar değil. Yirmi dört saatten beri hayal kırıklıkları ile boş sevinçler arasında gidip geliyorum. Sadece kapatılmış olmaktan dolayı değil, sürekli umut kırıklığı yaşamaktan da acı çekiyorum. Kapalı kaldığı dairemde açlıktan ölüyor olması gereken kedimi düşünüyorum. Dünya tersine döndü: Evine uyumaya giden polisi teselli etmeye mecbur oluyorum neredeyse.

— Sizi hapishane arabasıyla İle de la Cité'ye naklede-

ceğiz, orada bir gece daha hücrede kalacaksınız, savcı sizi yarın sabah görecek. Üzgünüm, gene kelepçelenmeniz gerekecek.

— Ama bu ne demek oluyor? Bizi hapis cezasına mı çarptıracaklar?

— Hiçbir şey bilmiyorum, savcılığa boş bir dosya gönderildi, basit bir kullanıcının gözaltı süresini uzatma âdeti yoktur, ama işte... Belki de o kaput hikâyesi tepesini attırdı. Ya da ibret olsun, ceremeyi ünlü biri çeksin istiyorlar.

Yasa esrar ya da kokain çeken, hap atan, iğne yapan uyuşturucu kullanıcıları için azami bir yıl hapis cezası öngörüyor. Şair bile afallamış vaziyette; daha ağır bir suçla itham edilmekten korkuyor (Beigbeder'nin *dealer*'ı? Büyük risk altında...). Bin bir özür diliyor:

— Benim suçum, lanet olsun, üzgünüm.

— Sus, yapabileceğin bir şey yok.

— Hayatında bir bunu yaşamamıştın, sayemde o da oldu: Aşağılanıyorsun. "Bahtsızlığın esirgediklerinin bahtı kararsın..."

— Senin mi?

— Evet.

— Kitabıma koyabilir miyim?

— OK.

İşte, kondu.

Bana en çok neyin azap çektirdiğine karar veremiyorum: yorgunluk, öfke, klostrofobi, konforsuzluk, utanç ve şimdi de korku? Yuvalarından fırlamış, altları morarmış, feri sönmüş gözleri, leş gibi kokan ağzı, ürkmüş ifadesiyle, sakallı bostan korkuluğu kafama üst üste inen beklenmedik darbeler. Bu başlayan, hayatımın en uzun

gecesi. Kâbusun bittiğini sanıyordum: Daha yeni başlıyor. Ağır madeni kapının düğümlenen midemin üzerine kapandığı şu andan itibaren, elleri bağlı olarak bir noktadan ötekine sürüklenecek itaatkâr, dilsiz, sersemlemiş, morarmış bir yaşayan ölüden, ürkmüş bir köleden, bir gölgeden başka bir şey değilim. O gece, hiçbir kötülük yapmadığım insanların insanlığımı parantez içine almaya karar verdiklerini ve amaçlarına ulaştıklarını resmen ilan ediyorum. Bir çocuğu beyaz kamyonetlerinin içinde hapishaneye sevk ettiler; bir kuzuyu mezbahaya sürüklediler.

30
Besiye çekilen çocuklar

Boşanma her şeyi ikiyle çarpar: iki ev, iki Noel, iki oda, ikiye bölünmüş bir hayat. Oysa olay beni parçalara böldü, kendimi uzuvları kesilmiş gibi hissettim: yarım pansiyoner, yarım hisse, yarım porsiyon, yarım insan oldum. Anne babamın ayrılması onları kendi âlemlerine geri döndürdü: babamı eksantrik burjuvalarının, annemi züğürt aristokratlarının dünyasına. 1972'de ORTF'nin ikinci kanalında yayınlanmaya başlayan *Kaygısızlar* dizisinin jeneriği anne babamı güzel özetliyor bence. Bir "*split-screen*" – boylamasına ikiye bölünmüş bir ekran. Sağ tarafta, boynuna bağlı bir fularla snop ve rafine İngiliz aristokratı Lord Brett Sinclair (Roger Moore tarafından canlandırılan annem); sol tarafta, rahat, kaygısız ve dalgacı büyük kumarbaz, sonradan görme Amerikalı Danny Wilde (Tony Curtis'in oynadığı babam). Babamın evi daha lükstü, bir şoför-aşçı, gelgeç kızlar, neşeli bir yalnızlık, gene de bir yalnızlık vardı. Annemin evinde kendinizi daha sıkışık hissederdiniz, gerçekliğin mekânı o kadar geniş değildi, ama daha sıcaktı, çünkü her işe

koşan erkek rolündeki müşfik bir anneyle her günkü sahici hayattı. Boşanma bana bölünmeyi, ikili bir hayat sürmeyi, aynı anda birden çok yerde bulunma ve ikiyüzlü olma yeteneğini geliştirmeyi öğretti. Annemdeyken babamdan, babamdayken annemden söz etmemeyi. Hele ikisini karşılaştırmaya asla kalkışmamayı. Annemin evindeki televizyon kiralıktı, babamın evindeki satın alınmış. Babam annemle karşılaşmamak için bizi Monsieur-le-Prince Sokağı 22 numaradaki binanın önünde bırakırdı. Merdivenleri dörder dörder çıkmamız, annemizin kapısını çalmamız, içeri girmemiz, salona koşmamız, sokağa bakan pencereyi açmamız ve babamıza eve sağ salim vardığımızı işaret etmemiz gerekirdi. Elli metrekarede, beş kat büyük bir tripleksteki kadar mutlu olmamız. Annemizin dediği gibi "küçük Etiyopyalılara kıyasla şanslı" olduğumuza göre, her şey normalmiş gibi davranmaya devam etmemiz. Bizim karınlarımızı şişiren beslenme yetersizliği değil, çikolatalı ekler pastalardı. Gözlerimiz sineklerle kaplı değil, gözlüklerle çevriliydi. École Bossuet'de yapılan ayinde Etiyopyalılar için, en çok onlara benzemeyeyim diye dua ederdim.

Kendim de çocuğuma aynı şeyi yaşattığım için, anne babamın boşanması hakkında hiçbir ahlaki yargıda bulunmuyorum. Ama bu yeni yaşam biçiminin çocukları biçimlendirdiğini inkâr etmeyi bırakalım lütfen. Yeni norm: iki eve, (asgari) dört anne babaya sahip olmak, artık birbirlerini sevmeyen insanları sevmek, sürekli bir ayrılık korkusu yaşamak, bazen anne babasını teselli etmek zorunda kalmak ve bir davadaki yargıç gibi her olayı iki farklı ağızdan dinlemek.

1972'de boşanan anne babaların çocukları, modern Epikurosçuluk rüzgârına aşırı maruz kaldılar: Birinci Kurtuluş (1945) konfor dinini çoktan hazırlamıştı, ikincisi (1968) açgözlü ve doymak bilmez zevk düşkünleri yarattı. Bu iki kez özgürleşmiş yetişkinlerin çocukları, tepki olarak, otomatik bir özgürlük kaygısı geliştirdiler. O halde, 70'li yıllarda boşananların çocuklarının hepsi:

— hiçbir şeyi umursamaz gibi yapan muhtaçlar
— gece kuşlarını oynayan sıkı kuralcılar
— bıkkın olduklarını iddia eden romantikler
— kayıtsız bir havaları olsun diye dağıtan aşırı duyarlılar
— kendilerini isyankâr gibi gösteren kaygılılar
— çalkantılar içinde insanlardır.

Anne babamın boşanması hakkında bildiğim ne varsa, daha sonraki çapraz sorgulamalarım sonucunda öğrendim. Babam çok sık seyahate çıkıyordu, yerini bir başkası aldı. Anneme onu başka kadınlarla aldattığını anlattı, o da öcünü aldı. Anlatılanlar her zaman birbirinden uzaklaşıyor: Çocukların gözünde masumiyetlerini korumak için ikisi de suçu öbürünün üzerine atıyor. Boşanma sırasında hiçbir şey söze dökülmemişti, dokunulmaz mutluluğun sessizliği içinde gülümseyerek hiçbir şey sormadan tahmin etmemiz, kelimelerin arasını okumayı öğrenmemiz gerekiyordu. Kimse asla bağırmadı, yaşama sevinci benim dünyaya geldiğim yıl doğum kontrol hapının piyasaya çıkmasıyla yok oldu – ben kıl payı farkla doğdum.

Herkes haklıydı, herkes istemeye istemeye yalan söylüyordu, çünkü kimse hakikati tam olarak hatırlamak istemiyordu, halbuki neler olduğunu öğrensek, bu bize algıladığımız hakikatten daha az acı verirdi. Bize göre, anne babamız bizden sıkılmışlardı. Bu hayat onlara göre değildi. Ailemiz onlara yetmiyordu. Yeşil çimlerin üzerindeki iki sarışın çocuk onları mutlu etmeye yetmiyordu, oyun çok erken bitmişti. Macera başka yerdeydi, çağ norm değiştiriyordu, bundan böyle burjuvazi hazla bağdaşacaktı, Katoliklik zevk almayı yasaklamıyordu artık. Cinsel mutluluğun öncelik kazandığı bir dünyada, nihayet her şey daha az ciddiye alınacak, böyle yaşanacaktı. Ya oğlanlar? Atlatırlardı. Hayatta kalırlardı. Boşanma dünya savaşı kadar vahim bir şey değildi. Bu yüzden kimse ölmezdi, yakınmayacaklardı. Oğlanlar şımartıldılar, öpücüklere ve hediyelere boğuldular: Mako kalıplar, Mako mumlar, Chimie 2000,* Legolar, Meccano'lar, Airfix'in küçük askerleri ve Märklin'in elektrikli trenleri. Madem ördek sesli başbakanın (Jacques Chaban-Delmas) sözünü ettiği o yeni topluma, Amerikan tarzı sınırsız lüks tüketim toplumuna, yalnızlığın oyuncaklarla ve dondurma külâhlarıyla telafi edildiği bir dünyaya girilmişti, kendini affettirmek için artık her hafta sonu bir No-

* Monsieur-le-Prince Sokağı'nda, potasyum permanganatı suyla karıştırdım: Karışım mor bir çökelti oluşturdu, okul çantamın içine devrildi, giysilerimi lekeledi ve ellerimin üzerinde bir ay geçmeyen kahverengi lekeler oluşturdu. Bugün bu tip oyuncaklar kesinlikle yasaklanmış olup potasyum permanganat yüksek zehirli bir madde ve bir patlayıcı olarak sınıflandırılmıştır. Yasadışı ürünleri birbiriyle karıştırmaya çok genç yaşta başladığım görülüyor. (Anlatısının sonuna yaklaştıkça hafıza kaybı hafifleyen yazarın notu).

el'di. Çocuklar o kadar besiye çekildiler ki, sonunda ortalarından yarıldılar. Kızının alkolik annesine acı ahlak dersleri verdiği *Absolutely Fabulous* dizisinde olduğu gibi, boşanmış ana babalar, kafa ütüleyici çocuklarından daha genç görünüyorlardı. Kuşaklar birbirleriyle çatışmayı 1972'de bıraktılar: Herkes çocuksu bireyler, yaşsız arkadaşlar gibi yaşayacaktı. Ana babalar ebediyen çocuk kalacaklardı. Çocuklar ise o sıralarda çevrilen *Bugsy Malone* veya *Güzel Bebek*'te olduğu gibi sekiz yaşında yetişkin olacaklardı. Bu durumu ağabeyim ve ben seçmedik. Ama olan oldu: 1972'de, anne ve babamızın doğduklarını gördük.

31
Adli depo

Dépôt'yla karşılaştırıldığında VIII. Bölge Emniyet Âmirliği adeta Fouquet's Barrière oteli. İlk gece tatsız bir şaka, bir hırsız polis oyunu, bir liseli gag'ı, *Bienvenue chez les Ch'tis*'teki postacıların içki âlemi gibi bir şeydi. İkinci gece bir yıl, on yıl sürüyor, hâlâ devam ediyor. Hiçbir şey bilmiyordum, bütün hayatım cehalet içinde geçmiş. O gece hayatımda hiç acı çekmediğimi fark ettim. Dépôt ülkemin yüzkarası, Santé hapishanesi gibi bir cehennem. Santé'ye bundan birkaç yıl önce, Véronique Vasseur'ün hapishanenin korkunç koşullarını gözler önüne sermek için yazdığı kitabın yayımlanmasından hemen sonra, mahkûmlarla görüşmek üzere gitmiştim. Kitap Vasseur'ü başhekimlik görevinden etti, ama Paris'teki bu cezaevinin infial uyandırıcı koşullarında hiçbir değişikliğe yol açmadı. Dépôt da Santé gibi ıslak, yapış yapış ve buz gibi. İsmi kulağa pek şirin geliyor: Burası bir depo değil, bir zindan. Dépôt cehennemliklerin kadavraya dönmüş cesetlerinin atıldığı bir toplu mezar. Bu yeraltı hapishanesi ortaçağdan kalma ve siz de kendinizi her an orada

tutuklu olarak bulabilirsiniz. Burası kalın duvarlı, tavanları tonozlu büyük bir yeraltı dehlizi; sağda ve solda, yukarıda ve aşağıda, birbirinden tel örgülerle ve sürme kilitli ağır demir kapılarla ayrılmış sıra sıra hücreler uzanıyor; hücrelerde insanlar imdat çığlıkları atıyor, dışarı çıkmak için yalvarıyor, masum olduklarını haykırıyor ve demir parmakların arkasında suratları dağıtılıyor. Dépôt "sevk edilenler"in, yani bir yargıcın lütfedip uyanmasını beklerken Adalet Sarayı'nın altına gönderilmesi gerekli görülen ağır ve hafif suçluların üst üste yığıldığı kırk kadar hücreden oluşan minyatür bir hapishane. Üç kadeh şarap içip direksiyona geçmeniz, elinize uzatılan bir *joint*'tan bir nefes çekmeniz, vurdulu kırdılı bir kavgada ya da bir gösteri sırasında polis tarafından enselenmeniz yeterli; yargıç ya da polis sol tarafından kalkmışsa, ünlüyseniz ve her şeyin acısını sizden çıkarmak istiyorlarsa ya da sırf canları öyle istiyor diye, gece karıları iyi vermedi diye, sadistçe bir zevk almak için ışık kenti Paris'in orta yerindeki Île de la Cité'de, Sainte-Chapelle'e iki adım mesafede, Adalet Sarayı'nın arkasında, Emniyet Âmirliği'nin içinde, bir avlunun dibinde, yerin altında bulunan Dépôt'ya postalanacaksınız demektir; sonra ellerinizde kelepçelerle kara bir deliğe tıkılacak, kıçınızın içine bakmak için tekrar çırılçıplak soyulacak, camı penceresi olmayan, yatağın bir kalas parçasından oluştuğu, helaların yer hizasında olduğu, rutubetli ve buz gibi bir deliğe, zindancıların bile gözlerini yere eğerek sıkıntıyla özür diledikleri, ısıtılmayan bir zombi kafesine kapatılacaksınızdır. Geldiğimde beni tanıyan iyi kalpli bir kadın polis, cenin pozisyonunda büzüşmüş tir tir titrediğimi görünce bana pis kokulu iki battaniye getirdi. "Emniyet

Âmirliği'nin iç iletişim dergisi *Liaisons*"u –yalvarıp yakarmalarım sonucunda okumam için elime verilen tek malzeme– ezberlemekten bunalınca, servis görevlisi memurun, bana bir yatıştırıcı yazması için nöbetçi doktordan sabahın dördüne bir randevu almasını sağlayana kadar böğürdüm; devlet de bedava uyuşturucu *dealer*'lığı yapıyor, ısrar etmek yeterli. Bazı okurların ne düşüneceğini biliyorum: Marie-Chantal, Marie Antoinette'i gözaltında tutuyor!* Böyle düşünüyorsanız, nedeni hiç dört duvar arasına kapatılmamış olmanızdır. Daha önce gözaltında tutulmuş herkes neden bahsettiğimi bilir: itaatkâr ve endişeli hayvan haline dönüş. Gene de, "VIP" muamelesi görmeye hak kazanmış olmalıyım ki, beni Şair'den ayırdılar ve tek kişilik bir hücreye kapatarak klostrofobik kaygımla baş başa bıraktılar. Dépôt'daki boğuk çığlıkların ve ayak seslerinin yankısı kulaklarımdan hiç silinmeyecek. Hıçkırık, kelepçe, anahtar ve zincir sesleri. Yeraltında don. "Bizim suçumuz değil, bütçe yetersiz." Gaddarlık olağan kabul edildiğinde asla kimsenin suçu olmaz. Fransa 2008'de bankalarını kurtarmak için milyarlarca Avro buldu, ama Paris'in ortasında bir İNSAN ÇÜRÜTME MERKEZİ'nin bulunmasına göz yumuyor. Avrupa Konseyi'nin insan hakları komiseri burayı boşuna ihbar etti. Bu ezici mekânın Cité'mizin kalbinde varlığını sürdürmesi yönünde bir hükümet iradesi var. Biri Fransa'da insanlara işkence etmek gibi rasyonel bir karar almış. Fransa, Paris I. Bölge'de, Samaritaine mağazasının tam karşısında işkence yapılan bir ülke. Burada anlat-

* Kraliçe Marie-Antoinette 1793'te Adalet Sarayı'nın içinde bulunan Conciergerie'ye kapatılmıştı. (yazarın notu) Kraliçe hapisteyken, Marie-Chantal adlı bir yosmadan ona nezaret etmesi istenmişti.

masaydım ben de bu musibetin suç ortağı olurdum. Kendi şehrimde yaşanan bu canavarlıkla ilgilenmeden nasıl oldu da 42 yıl yaşayabildim? Fransa'nın kendine bile saygısı yokken, nasıl oluyor da Çin'e, İran'a ya da Libya'ya ders vermeye cüret edebiliyoruz? Zamanını yabancı ülkelerde tutukluları özgürlüğüne kavuşturmakla, kendi ülkesinde ise insanları unutup kaderine terk etmekle geçiren bir cumhurbaşkanı seçtik. Sevgili Fransız okurlar, İNSAN HAKLARI ÜLKESİNDE, masum oldukları varsayılan insanlar HER GÜN bu dondurucu ve kokuşmuş lağım çukuruna sevk ediliyor. Size Saint-Michel Meydanı'nın ve çevredeki müzikli barların yanı başında, ekabirlerin üç yüz yıldır özel salonlarda kendilerini emdirdikleri Sen kıyısındaki Lapérouse'a birkaç metre mesafede, filmlerin çevrildiği ve resepsiyonların verildiği Conciergerie'nin yakınında (orada verilen sosyete partilerinde, bir zamanlar ben de Cor de Chasse'tan kiralanmış bir smokinle dans etmiştim), boşanmak için iki kez gittiğim Adalet Sarayı'nın arkasında, vaktiyle Yves Montand ve Simone Signoret'nin yaşadığı büyüleyici Dauphine Meydanı'na iki adım uzaklıkta, evet, hayatları boyunca bu tür muameleye karşı mücadele eden bu iki büyük aktörün evlerine beş adım mesafede, Sen Nehri'nin orta yerinde yaşanan mutlak bir zilletten bahsediyorum; orada, Sen'deki gezinti teknelerinin her akşam aydınlattığı bir ıstırap mekânı, pislik içinde bir zindan, iğrenç bir leke, rutubetli ve dipsiz bir uçurum, bahtsızların çığlıklarının her gece boş yere yankılandığı, evet, ağlama seslerinin Tanrı'nın yarattığı her gece göğe yükseldiği frigorifik bir mağara var, BUGÜN, ŞİMDİ, ŞU ANDA, FRANSA'NIN BAŞKENTİNDE.

32
Düşler ve yalanlar

Çok şanslıydım, anne babamın tek bir hedefi vardı: çocuklarına travma yaşatmamak. Bu onların takıntısı, tek yol haritasıydı. Oğullarını korumak. Anne babalarından, onların kendi ana babalarından nefret ettikleri gibi nefret edememelerini sağlamak; züğürt aristokratlar ve eksantrik burjuvalar olan gerici büyükanne ve dedelerimiz, şefkatten yoksun prensipleri ya da fazla iffetli ve mesafeli beden dilleriyle onları sıkı bir disiplin içinde yetiştirmiş, yatılı okullara kapatmışlardı. Babamla boşandıklarında, annem çocuklarını korumak için hakikati onlardan saklamayı seçti. Onca hasar yaratan ama affedilen, gereksiz bir yalan söyledi. Bize, "Babanızı terk ediyorum, çünkü başka bir erkeğe âşık oldum" demek yerine, "Babanız çok çalışıyor, şu an New York'ta" demeyi tercih etti.

Annemi bize hakikati söylemediği için değil, aslı kadar güzel olmayan bir hikâye uydurduğu için kınıyorum. Bize başka birini sevdiğini söylemesi yeterdi... "Babam iş gezisinde", "Anna Karenina" kadar güzel değildir. Ama annem, babamdan başka birine âşık olduğu

için kendini suçlu hissediyordu. Bu suçluluk duygusunu tetiklediğim için kendime kızgınım. Artık sevmemekte, hele birine âşık olmakta hiçbir kötülük yoktur. Anneme utanç verdiğim için utanç duyuyorum. Çocuklar imkânsız bir şey isterler: asla hiçbir şeyin değişmemesini. Anne babalarına egoist muamelesi çekerler, halbuki, anne babalarının onlar için sürekli fedakârlık yapmasını isteyen asıl egoistler kendileridir. Ona sürekli babamın nerede olduğunu ve neden o kadar çok çalıştığını sorduğumda, annem her şeyin yolunda olduğunu tekrarlıyordu.

— Peki ne zaman dönecek?

— Bilmiyorum, minuş.

Müzmin mutluluk şüphe uyandırır. Henri-Martin Caddesi'ndeki büyük bir apartman dairesinden ayrılıp Monsieur-le-Prince Sokağı'nda iki odalı küçük bir daireye yeni taşınmıştık. New Man marka jean'ler giyen altı yaşındaki bir çocuk bile evinin küçüldüğünü anlayabilir ve babasının eve hiç gelmediğini saptayabilir. Monsieur-le-Prince Sokağı'nda, annem bize dişlerimizi fırçalamayı öğretti, yaralarımıza tentürdiyot sürdü, sarı saçlarımızı kuruttu ve kakaolu Blédine'ler hazırladı. Televizyonun karşısında çok zaman geçirdiğimden, "New York'ta çalışmakta olan" babamı görmek için Amerikan dizilerini seyretmeye başladım. Onu bir binanın köşesinde yakalayıvereceğimi, bir restorandan çıkarken, iki iş randevusu arasında kravatını sıkılayarak bir limuzine binerken göreceğimi hayal ediyordum. New York bana işi başından aşkın babamdan haberler veriyordu. Kaldırımlardan çıkan beyaz duman, paslanmış sokak merdivenleri, otellerin yanıp sönen neonları, polis sirenleri, asma köprü-

ler... babamın evi orasıydı. O Detektif Mannix'ti, *Görevimiz Tehlike* dizisinin, teyp bandı "beş saniye içinde kendi kendini yok edecek" kahramanıydı. Hiç ayak basmadığım bu Amerika'da babama zihnen refakat ediyordum. Onun gibi ben de New York'luydum, geceleri rüyamda gerçekdışı dev gökdelenler, babamın beni elimden tutup sinemaya götürdüğü, patlamış mısır yediğimiz, sarı bir taksiye el ettiğimiz sahneler görüyordum ve büyük bir otelin lobisinde ya da klimalı bir binanın koridorunda iki toplantı arasında babamı beklemekten rahatsız olmuyordum. Sadece kafamın içinde var olan bu Amerikan filminde, Monsieur-le-Prince Sokağı'ndan uzaklardaydım. Babaannem Carthew-Yorstoun'un ülkesinde bir rüyadaydım; orada olsam babamı kaybetmezdim. Mickey veya Snoopy desenli çarşaflarımın içinde güzel kararlar alıyordum: Bir dahaki sefere babam eve geldiğinde onu rahatsız etmemenin bir yolunu bulacak, kendimi minimin-nacık yapacaktım, söz, değil mi Charles, babamız New York'tan döndüğünde uslu olmamız gerekecek, yoksa gene gidebilir. Zavallı Charles babasını özlemekle kalmıyor, benim yüzümden sabahlara kadar uyuyamıyordu.

— Hey, Charles, uyuyor musun?

— Hayır, engelliyorsun.

(Sessizlik)

— Hey, Charles, uyuyor musun?

— Hayır, uyandırdın.

(Daha uzun bir sessizlik)

— Ya şimdi, uyuyor musun?

— UYUYORDUM desem daha doğru olur.

— Charles? Sence babam geri gelecek mi?

— Horrrrrrrr.

Annem babam sevgileri nedeniyle çocuklarını esirgemek isterken, onlara bağlanmama sanatını öğrettiler. Acının ve üzüntünün nasıl belli edilmeyeceğini. Bana her tür acıyı içimde saklamayı öğrettiler: Sevgilerinden, bana sevmemeyi öğrettiler; bizi korumak isterken sertleştirdiler. İkisi de eşzamanlı olarak, tedavi edilmeyen depresyonlar geçirmiş olabilir. Biz hiç kavga etmemiş bir aileyiz. Annem ve babam inanılmaz bir şey başardılar: Seslerini asla yükseltmeden boşandılar. Annem, babam hakkında asla kötü konuşmadı, aksine sık sık şöyle derdi:

— Babanız hayatımda karşılaştığım en zeki adamdır.

Babam da annem hakkında kötü konuşmuyordu ve bu, ayrılmalarını daha da esrarengizleştiriyordu. Biz Aristotelesçi olmayan dünyalarda, Dépôt'daki tutuklular gibi insan dışı varlıklar olarak büyüdük. Küçücük yaşımızdan itibaren duygularımıza hâkim olmak, yüreklerimizin "*control freak*"i olmak zorunda kaldık. Bu da demek oluyor ki büyümedik, çünkü hiçbir zaman kendimizi ifade etmedik. Benim çocukluğum sessizlik, eksiklik, ilgisizlik kelimeleriyle kafiyeli. O gün bugündür, kabından taşamayan bir duygu seliyim sadece. Artık, olanlar apaçık. Hayatımda ne bir isyan oldu, ne ergenlik dönemi; ağabeyim de ben de 16 yaşında bakalorya sınavını veren, disiplinli, itaatkâr, uslu ve mutsuz örnek çocuklardık. Kendimize dövme ve *piercing* yaptırmak yerine, Maritie ve Gilbert Carpentier'nin Roger Pierre ve Jean-Marc Thibault'yla birlikte sunduğu, Thierry Le Luron ve Jacques Chazot'lu TV şovların izlemekle yetindik. Ben ergenlik krizimi asıl şimdi yaşıyorum: Açılmayı hiç bilemedim, "Seni seviyorum" demekten âciz bir özürlüyüm. Bu aile neden o kadar uzun süre sustu? Edep

saygı duyulacak bir şeydir, ama ilelebet susmak öyle değil. 1942'de, çocuklar ana babalarının Villa Navarre'ın ikinci katında sakladıkları Yahudiler hakkında hiçbir şey bilmiyorlardı; ondan otuz yıl sonra, çocuklar kendi ana babalarının boşanması hakkında hiçbir şey bilmiyorlardı.

Çocuklar cahildir, ama kör değildir. İnsan çocuklarına travma yaşatmak istemediğinde de travma yaşatır, çünkü onlar ailenin tekrar birleşmesini umut ederler ve bu asla gerçekleşmez. Onları aşkın ölümünün geri dönüşsüz olduğu konusunda hemen uyarırsanız daha iyi edersiniz.

33
Asılsız hakikat

Annemin kendinde bizimle konuşacak cesareti bulamamasını anlıyorum. Kızımın annesini terk ettiğimde ben de aynı korkaklığı gösterdim. İnsanın taparcasına sevdiği çocuğuna romantik bir egoist olduğunu itiraf etmesi çok zor. Kızımın masum gözlerine, olabildiğince uzun süre öyle kalmalarını umut ederek bakıyordum. Sonra, Chloë'nin bana, bütün boşanmışların korkuyla beklediği soruyu sorduğu o kader günü geldi:

— Baba, neden artık annemle birlikte değilsin?

Cevap verdim:

— Ihımm... Çünkü hayat böyle... Seni hep seveceğim, ama onunla, biraz karışıktı...

— Diyor ki, her gece çıkıyormuşsun, çok kötüymüşsün, bu yüzden sana gitmeni söylemiş.

— Hayır, hayır... Aslında, evet... Başka biri yüzünden çok kavga ediyorduk...

— Sen... Amélie'yle mi gittin?

— Evet...

— Sonra da Laura için Amélie'yi, Priscilla için de Laura'yı terk ettin?

— Ihumm... O kadar basit değil...

— O zaman sen Mavi Sakal gibisin!

— Hayır! Mavi Sakal karılarının gırtlaklarını kesiyordu!

— Sen Mavi Sakalsın! Benim babam Mavi Sakal!

Sonuçta, çocuklarla konuşmamak daha iyi bir çözüm olabilir. Bu konuşmayı izleyen aylarda, babasının karılarının cesetlerini dolapların içine asan bir canavar olduğu düşüncesini kabul ettirmek için, kızımı defalarca bir çocuk psikiyatrına götürmek zorunda kaldım. Rengârenk oyuncaklarla dolu bir odada, kızım içinde büyük bir annenin, dışında da küçük bir babanın olduğu bir ev resmi çizdi ve ben ağlamamak için kendimi zor tuttum: Annesini terk etmemin cezası bu oldu. Benim annemin böyle girişimlerde bulunması gerekmedi: Ağabeyim ve ben, onun kendisini suçlu hissetmemesi için gülümsemeye devam ettik ve ben ancak kırk yıl sonra bir psikiyatra görünmeye karar verdim. Son görüşmemizde, monoloğumun sonunda doktorumun kalçasına kramp girdi. Yere düştü. Masası ile kitaplığı arasında inleyerek süründü. Panik içinde sordum:

— Doktor hanım, neler oluyor, size söylediklerim yüzünden mi?

— Asistanımı çağırın, lütfenmm.

Umarım bu kitap bütün okurlarımda aynı etkiyi yaratmaz. Yaptığımız her hareketin, söylenen her sözün sonuçları oluyor. Annemin, babamın aniden yok oluşu konusundaki sessizliği bütün çocukluğumu bir kurmaca âleminde yaşamama neden oldu: iş gezisinde olan bir

baba ile sonunda teselliyi bir başkasının kollarında bulan terk edilmiş bir anne masalı. Hakikatin tam tersi! Gençliğim boyunca babamın annemi terk ettiğine inandım, halbuki durum bunun tam tersiydi. Yavaş yavaş, hikâyenin resmi versiyonu değişti:

— Babanız ortalarda yoktu, ayrılığı mahkeme kararıyla resmileştirmeye karar verdik. Sizi Pierre'le tanıştırayım.

Annem bize babasıyla aynı adı taşıyan aristokrat bir üvey baba seçmişti. Baronun gözleri Jean d'Ormesson'unkileri, kırışıklıkları ise Robert Redford'unkileri andırıyordu. Bir defa daha, Planche Sokağı'nda çok geniş bir apartman dairesine taşındık; evin her odasında, beyaz bir ceket giyen çam yarması Moritanyalı Siyah kâhya Saidou'yu çağırmaya yarayan çıngıraklar vardı. Komiser Colombo'yu aratmayacak çapraz sorgulamalar ve zahmetlerle geçen onlarca yıldan sonra, bugün size hikâyenin gerçek versiyonunun şu olduğunu söyleyebilirim: Babam tarafından ihmal edilen annem onun arkadaşlarından birine âşık oldu, o adamla birlikte gitti ve bu olay babamı o kadar mutsuz etti ki, her şeyi unutmak için kendini işe, tıkınmaya ve kadınlara verdi; personel alımı konusunda danışmanlık hizmetleri veren uluslararası şirketinin başına geçti ve normal kilosunun üzerine elli kilo daha aldı. Belki bütün çocukluklar bir roman değildir, ama benimki öyle. Hazin bir roman, ağabeyimin ve benim meyvesi olduğumuz başarısız bir aşk hikâyesi. Biz Canada Dry* bir mutluluk yaşadık. Neuilly, Paris'in

* Bira renginde, bira tadında, bira gibi köpüklü, alkolsüz bir içecek markası.

güzel mahalleleri, Pau'da büyük villalar, Guéthary ya da Bali plajı... mutluluğa benziyor, insanın mutluluk diyesi geliyor, ama mutluluk değil. Mutlu olmalıydık, ama değiliz; o zaman biz de -mış gibi yapıyoruz.

Gene de, dünyada en kötü şey, mutlu olmanız için her şeyi yapan ve bunu sağlayamayan tapılası anne babalardır. Bu yüzden kendilerine kızarlar, bunun için çırpınırlar ve siz, kucağınız hediyelerle dolu, onları hoşnut edemediğiniz için utanırsınız, Sarij 8'deki polisin dediği gibi "Yakınacak bir durumunuz olmadığı" halde somurttuğunuz için utanç duyarsınız. Benim çocukluğum biraz da eğlenmeniz gereken ama bir türlü eğlenemediğiniz o tatsız geceler gibi: Her şey gayet iyi organize edilmiştir (her tür yiyecek ve içecek vardır, iyi müzikler çalınır ve insanların hepsi güzel ve naziktir), gene de *maya tutmaz.* Chloë'nin sabun köpüklerine üfleyerek güldüğünü duyduğumda içimi bir korkudur alıyor. Ya o da beni hayal kırıklığına uğratmamak için mutluymuş gibi yapıyorsa?

Hiçbir sorun yokmuş gibi yapa yapa, geriye hiçbir hatıra kalmıyor.

34
İkinci baba

Planche Sokağı'nda, 1974'ten itibaren mutlu ve unutulan günler yaşadık. İnsanın yeni bir babası olması gariptir; bağlanmak kesinlikle yasaktır. Babam ondan nefret ediyordu, gofre kumaştan çizgili ceketler giyen, bana hediyeler alan, İrlanda'da uskumru avlamaya götüren, akordu bozuk piyanosunda caz parçaları çalan, büyük beyaz salonunda Castel kulübün bütün müdavimlerini ağırlayan, her pazar Mabillon Sokağı'ndaki Chez Guy restoranın Brezilya *brunch*'larında annemle Jorge Ben sambaları yapan bu sevimli ve nazik baronu sevmeye hakkım olmadığını biliyordum. Yeni bir ayrılık ihtimaline karşı (haklı olduğu anlaşılacak bir korku), kendimi tutup onu sevmemeye çalışmam gerekiyordu. Gene de, Charles ve ben ilk partilerimizi beş yıl sonra onun evinde verdik; Charles'ın Patti Smith'in *Because the night*'ını yüz defa çaldığı, benim de Madness'ın *One step beyond*'unu yüz defa pikaba koyduğum bu partilerde, yemek salonunda o kadar çok ska yapardık ki, ayakkabılarımızın pençeleri beyaz parkede siyah siyah izler bı-

rakırdı. Bütün arkadaşlarımız evlerine koltukaltlarında geniş ter lekeleriyle dönerlerdi. Yeni babam, babamın olmaya çalıştığı adamdı. *Playboy* –şarkıcı Jeane Manson'la çıkmıştı– ve *businessman*'di – BSN Gervais Danon'un *CEO*'su Antoine Riboud'nun yanında çalışıyordu. Büyük patronun, cepleri Carambar'larla dolu olarak eve geldiğini ve bir akşam bize son icadı olan Evian yüz spreyini denettiğini hatırlıyorum. Baronun arkadaşlarının adları Pierre Bouteiller, Mort Shuman, Thierry Nicolas, Pierre de Plas, Olivier de Kersauson ve Jean-Pierre Ramsay'di. Eğlenceli, yakışıklı, her ortamda rahat, centilmen ve hafif bir adamdı. Annemin etrafı zarif kadınlarla doluydu: Sabine Imbert, Petitjean kardeşler (Lancôme'un kurucusunun torunları), Prenses Marie-Christine de Kent, Guillemette de Sairigné, Béatrice Pepper... Annem evliyken olduğundan daha neşeliydi. Aslında, baron annemin 1968'den önce hor gördüğü her şeyin somut timsaliydi (monden, uçarı, eğlence düşkünüydü); gene de benim ikinci babam oldu. Babamdan daha yaşlıydı, bana kendi babam kadar uzun süre baktı, ama ben onun evinde yaşadığım için kendimi hep hain gibi hissediyor, annemi okşayıp sevişini görmekle, birinci babama acı çektiren bu aşka tanık olmakla ikili bir oyun oynadığım duygusuna kapılıyordum. Onun oğlu değildim, beni bana hayat veren kişiden daha çok şımartan bu adamın evinde ne arıyordum? Babamın yerini alan bu adamı sevmeye hakkım var mıydı? Her halükârda, hayatımın epeyce bir kısmını onu taklit etmekle geçirdiğim açık. Beni Castel'e ilk o götürdü; orada, henüz on üç yaşında olmama rağmen üstünde adımın yazılı olduğu bir şişe vardı – dumandan bir mücevher kutusuna yerleştirilmiş kıymetli taşları an-

dıran ışıl ışıl kadınlar hatırlıyorum. Her şey yapay ve peri masalı gibi olduğu için geceye âşık olmuştum. Bu hayal ülkesinin yapmacık güzelliğine hayrandım. Annemin âşığı bana, insanların kahkahalarla güldüğü, kadınların gün ışığından da güzel olduğu, müziğin daha güzel duyulduğu o harikulade kurmaca âleminin kapılarını araladı. Programını dikkatle dinlediğimi gören Castel'in disk-cokeyi bana bir kaset hediye etmişti: Pink Floyd'un *Speak to me/Breathe*'i ile Krafterk'in *Radioactivity*'sinin bir miksi. Artık kaset çalabildiğim tek alet olan, babamın eski BMW'sinin radyo-teybinde hâlâ ara sıra dinlediğim bu parçalar bana göre hâlâ bütün zamanların en iyi miksi.

Yeni babam hiçbir zaman üvey babam olmadı (annemle evlenmedi), ama bir çeşit "anti-baba" oldu. Dragon Sokağı'ndaki Claude Sainlouis restoranındaki bir öğle yemeğinde kâğıt masa örtüsüne çizdiği bir bulmacayı hatırlıyorum: Pierre/2. Bu formül soyadını temsil ediyordu (deux sous le trait = de Soltrait).* Benim bütün gördüğüm ise bir ikiye bölme işlemiydi. Bugün, bunun sıradan bir durum olduğunu biliyorum: Bütün çocuklar kendilerini bölünmüş hissederler. Hayat böyle başlar: Hücreler hücre bölünmesi sonucunda doğar (*"omnis cellula ex cellula"*); organizmaları hayatta tutan hücrelerin çoğalmasıdır. İkinci babam 1980'de hayatımdan silindiğinde, birincisi daha sık gelmeye başladı ve ondan sonra baronla sadece iki ya da üç defa, Bidart ya da Varenne

* Soultrait ismi Fransızcada "sous le trait" (bölü iki anlamında) olarak da okunabilir.

Sokağı'ndaki restoranlarda tesadüfen karşılaştım. Aileler ancak geçici olarak yeniden birleşir, çok erken bir tarihte yakınlarının akşamdan sabaha ortadan kaybolmalarına kendimi alıştırmam gerekti. Birbirini izleyen üvey babalarım ve birbirinin yerine geçebilen üvey annelerim bireyciliği etimde yaşamamı sağladılar. Bir yeteneği geliştirir gibi, insanüstü bir unutma kapasitesi geliştirdim: erken gelişen bir yetenek ve hayatta kalma stratejisi olarak hafıza kaybı.

Babam, karısını ondan çaldığı için barona hep diş biledi. Yetişkin bir adam olduktan sonra, bir gün ona can alıcı soruyu sordum:

— Madem annemi aldatıyordun, onun da aynı şeyi yapmaya neden hakkı olmayacaktı?

— İkisi aynı şey değil, onunki ihanetti, bir arkadaşımla. Hem sonra... sadakatsizlik eden erkekse bu öteki kadar vahim değildir.

Bu argüman, erkekler tarafından erkek zinasını mazur göstermek için sık sık kullanılır. Buna en başta Schopenhauer'de rastlanır: "*Kadının zina yapması, sonuçlarından ötürü ve doğaya aykırı olması nedeniyle erkeğin zina yapmasından çok daha affedilmez bir eylemdir.*" *İstem ve Tasarım Olarak Dünya*'nın bu meşhur aforizması, göründüğü kadarıyla 1972'de annemi ikna etmemişti. Sonradan, evliliklerimde yaşadığım sıkıntılar sırasında sık sık bu argümanı kullanmaya yeltendim:

— Sevgilim, seni aldatıyorsam, bu senin beni aldatman kadar vahim bir şey değil, zira ben bir erkeğim. Bunu söyleyen ben değilim: Arthur Schopenhauer.

İki boşanmadan sonra, bugün tecrübeme dayanarak şunu söyleyebilirim: Bu BBA (Boktan Bir Argüman).

Bana öyle geliyor ki, bir noktada (Passy Buzenval olayı), babam absürt bir korkuya kapıldı: halefi tarafından gölgede bırakılma, unutturulma korkusuna. Hafta sonu için bizi almak üzere annemin evine geldiğinde, onu öpmek yerine elimi uzattığım o akşamı hatırlıyorum. Bu, izah edilmemiş kayboluşuna bilinçsiz bir başkaldırı jestiydi: Ona yumuşacık yanağımı uzatacak yerde, karşımdaki bir yabancıymış gibi, yaramaz küçük elimi uzatmıştım. On yaşındaydım, gene de o akşam yaptığım haksızlık içime derttir hâlâ. Doğal olarak, babam buna çok kötü bir tepki göstermişti; kırılmış, beni zorla öpmüştü. Bu adama hayatım boyunca haksızlık ettim gibime geliyor. Bizi terk ettiğine gerçekten inanmıştım. Sık sık onun hakkında bir şeyler yazmaya çalıştım: *Kuzey Kulesi 108. Kat*'ın kahramanı, iki oğluna bakmakta zorlanmaktadır ve Amerikalı babaannemin soyadını taşır... Bir an gelir, oğullarına şöyle der: "Olmayan bir babadan daha kötüsü, olan bir babadır. Sizi boğmadığım için bir gün bana teşekkür edeceksiniz. Sizi uzaktan el üstünde tutarak, kanatlanmanıza yardım ettiğimi anlayacaksınız." Kitaplar, konuşamadığınız kişilerle konuşmanın bir aracıdır.

Babama ne hissettiğimi anlatmak için, gene bir Amerikan filmine gönderme yapsam belki daha iyi ederim: Alexander Payne'in *Schmidt Hakkında*'sına (2002). Filmde Jack Nicholson 66 yaşında, acı alaycı, katılaşmış ve hayatta yapayalnız kalmış dul bir emekli olan, koca göbekli

ve tüvit kasketli Warren Schmidt'i canlandırır. Bay Schmidt, Ndugu adında Tanzanyalı bir çocukla mektuplaşmaktadır. Eğitimine destek olmak için çocuğa her ay 22 dolar yollar ve onu sırdaşı yapar. Schmidt'in hiç görmeden vaftiz babalığı ettiği uzaklardaki çocuğa yazdığı –filmde *off* sesle okunan– mektuplar, anlatıda ipucu işlevini görür. Filmin sonunda, Ndugu'nun Afrika'daki okulunun başrahibesi çocuğun bu uzak mektup arkadaşını gözünde neyi temsil ettiğini anlatmak için yaptığı bir resmi Bay Schmidt'e gönderir. Jack Nicholson zarftan çıkardığı naif resimde, pırıl pırıl parlayan koca bir güneşin altında, gülümseyen bir çocuğu elinden tutan gülümseyen bir adam görülmektedir. Bay Schmidt bunun üzerine hıçkıra hıçkıra ağlamaya başlar.

35
Hafıza kaybının sonu

Ben bir yalanın içinde hapistim. Hafıza kaybının söylenmemiş basit bir hakikatten kaynaklandığını anlayınca, kapatıldığım fare deliğinin duvarında her şey yeniden gözüme göründü, gün doğuyormuş, nihayet serbest kalan bir çocukluğun üzerinden bir perde kalkıyormuş gibi oldu. Her şeyi görüyordum, her şeyi: Neuilly'deki kare antrede üç tekerlekli bisiklete bindiğim günleri; De Gaulle'ün öldüğünü duyduğum ve ilk kirazlarımı tattığım XVI. Bölge'deki dubleks evi; mavi yumurtalığı ve uzun saplı bıçağı kapmak için ağabeyimle yaptığım savaşları; odamın duvar kâğıtlarına ağaçlar çizdiğim Caran d'Ache marka renkli keçeli kalemlerin büyük kutusunu; Gérald Philipe'in sesinden *Küçük Prens* plaklarını dinlerken oturduğumuz sokağa adını verenin Prens olduğunu düşündüğümü; Monsieur-le-Prince Sokağı ile Saint-Germain Bulvarı'nın köşesindeki ilk McDonald's'ı (lisans anlaşmaları iptal edilince yerinde bir O'Kitch mağazası açıldı); alt kattaki komşuları sinir eden oyuncak Matchbox arabaların koridorda çıkardıkları sesi; Bay Rimbo-

urd'un bize "Biz ördeğiz, tatlı ördekler, gözleri üşümeyen neşeli ördekler"i söylettiği büyük Guéthary plajındaki Mickey Kulübü ve Mathieu Cocteau'yu; do re mi, do re mi diye kafiye yapan Küçük Ayı Jeremy'yi; École de Bossuet'nin beden eğitimi öğretmeninin bizi her hafta yüzmeye götürdüğü Lutetia otelinin yüzme havuzunu (orası da bir giyim mağazası oldu); "Denizler âleminde ona Oum le Dauphin derler"i; Patrakénéa'da yağmur yağdığında yaptığımız Mille Bornes partilerini, panjurları beyaz duvarlara çarpan rüzgârı ve fırtınada çarşafların altında, Temel Reis'in başını geriye bastırdığımda içinden tatsız bir şeker çıkan, mavi plastikten Pez şeker adamımı; başucu lambamın ampulünün üzerinde kömüre dönen, Yosemite Ulusal Parkı'ndan getirilmiş pelüş kunduzumu; Charles'la sihir kutularını açma telaşından cama gidip eve vardığımızı işaret etmeyi unuttuğumuz için babamın müthiş öfkelendiği günü; Henri de La Celle'in Elyas Şatosu'ndaki evinde çalan Gilbert O'Sullivan'ın 45'liği *Get down*'ı; koltukların ve lambaların balonlara benzediği zamanları; Carambar marka nugatları; Sartre'ı Balzar'da tek başına yemek yerken gördüğüm günü; Playtex'in "18 saat" reklamını ("Korsem nereye kayboldu? A, üzerimdeymiş!"); şaşı aslan Clarence'la *Daktari* dizisini; "Kıyafet mi değiştiriyorsunuz? Kelton'unuzu da değiştirin!" diyen saat reklamını; Verdier'deki frigo büfesinde satılan Nestlé marka şekerli konsantre sütlerin kutularını; beni "Fruidulés Kréma" marka şeker yalamaya, Planche Sokağı'ndaki evin en üst katındaki hizmetçi odasına çağıran şişman pedofil komşuyu... Ha? Ne? Ne dedim?

Planche Sokağı'nda hizmetçi odaları kötü bir fikirdi. Düşerken çıkardıkları sesi dinlemek için içine kesmeşeker ve ceviz attığım çöp boşluğunu ne kadar seviyorsam, son kattaki stüdyo dairelerimiz de bize o kadar uğursuzluk getirdi. Yedinci kattaki çatı arasına servis merdivenlerinden çıkılırdı. O ufacık iki oda oyun mekânımız, biz natamam küçük adamların gizli tavan arasıydı. Charles orada bir arkadaşıyla bilimsel bir deney yaparken alev alan alkolle kolunu yaktı (deney yakıt olarak kullanılan alkolün gerçekten yaktığı sonucuna varmalarını sağladı). Ben ise orada ipeksi saçlarıma iltifat ederek kuyruğunu okşayan o şişkoyla karşılaşıyordum. İhtiyar zamparanın sarkıntılıklarına asla teslim olmadım. Bereket versin ki, ondan hoşlanmıyordum... Yoksa bugün bir Marc Dutroux* olabilirdim.

* Belçikalı çocuk tecavüzcüsü seri katil.

36
Annemin kalbini kırdığım gün

— Öpüyorum, mimuş.

— Anne, 42 yaşımdayım, belki de bana mimuş demeyi bırakabilirsin artık ha!

— Oh, pardon, Frédéric, saçmalık işte, bana neler oluyor, özür dilerim...

— Anne, sorun değil, öylesine söylemiştim...

Bir anne, hele kendisi de büyümeyi reddediyorsa, oğlunun yaşlandığını görmez. Boyna kondurulan öpücüklerin tadına daha bir aylıkken varmıştım. On üç yaşımdayken, annem bana, üvey babamın yatağında onu mıncıklamayı bırakmamı söyledi. Beni kendisinden uzaklaştırarak sarkıntılıklarını engellediği günü hâlâ hatırlarım: Televizyonda, Louis Malle'in *Le Souffle au coeur*'ünü seyretmiştik. Film annesiyle yatan bir oğlanın hikâyesini anlatıyordu. Annemin yanında pijamayla oturuyordum; film ekranın sağ alt köşesinde beyaz bir üçgenle yayınlanmıştı; karşılıklı ve sessiz bir utanç içindeydik. Annemin de diğerleri gibi bir kadın olmasının, yani benim tarafımdan öpülmeyi reddeden bir kadın olması-

nın zamanı gelmişti. Planche Sokağı'ndaki yatakta bana artık onu boynundan öpemeyecek kadar büyüdüğümü anlattığı o sabaha kadar, sırnaşmalarımı asla geri çevirmemiş tek kadın oydu. Hayatımda kimseyi o kadar çok öpmedim. Kesintisiz mırıldanmalarla geçen on üç yıl: Ondan sonra gelen hiçbir kadın bu rekoru kırmayı başaramadı. Bugün dahi, kadınların parfüm kokulu yumuşak ve uzun boyunlarında çok zaman geçiririm. Orası, oldum olası dünyada kendimi en iyi hissettiğim yerdir.

Annemden yediğim bu silleden birkaç ay sonra, annem ağabeyime ve bana gene taşınacağımızı haber verdi. Üvey babam onunla evlenmek istemiyordu. Artık anlaşamıyorlardı, tartışmayı kesmek için birbirlerini terk ediyorlardı. Tutkulu bir aşk yaşamışlardı: Aynı evde otururarak bu tutkunun ateşini söndürmüşlerdi. Her zamanki gibi uysalca boyun eğip karton kutularımızı hazırladık. Ayrılıklar birbirini izliyor ve birbirine benziyordu: VI. Bölge'deki Coëtlogon Sokağı'nda üç odalı küçük bir eve yerleştik, sonra Giscard, Mitterand karşısında seçimleri kaybetti. Aradan birkaç hafta geçti. Eski üvey babamın Reno'da (Nevada) ani bir kararla başka bir kadınla evlendiğini nasıl öğrendim, hatırlamıyorum. Bir akşam mutfakta akşam yemeğini yerken anneme soruverdim:

— Pierre evlenmiş, biliyor musun? Bir kadınla Amerika'ya gitmiş ve onunla evlenmiş.

Bir insanın bu kadar çabuk dağıldığını hiç görmedim. Annem bembeyaz oldu, masadan kalktı, kapıyı çarpıp çıktı. Charles beni kırdığım pottan dolayı tebrik etti.

— Gerçekten bravo, büyük incelik.

— Ama bilmediğini bilmiyordum!

Dayım Bernard, baronun suratını dağıtmak istedi, bunu yaptı mı bilmiyorum. Bu gülünç vodviller, belki de sadece onları yaşayanlar için önemlidir. O çocukların hepsi birbiriyle çoktan barıştı, ama istemeden de olsa anne kalbi kırmayı kimseye dilemem. Coëtlogon Sokağı'nda otururken, hayatında ne zaman bir dram olsa, annem telefonda sesini alçaltır ve sevgilisinin bir başka kadınla evleneceğini ya da kendisini camdan attığını veya kanserli karısını terk edemediğini anlamayalım diye İngilizce konuşmaya başlardı. Telefonun kablosunu çekerek salondan çıktığı an, Charles ve ben o gün bütün gece burnunu çekip silme seslerini duyacağımızı bilirdik. Annem buzdolabı dolu olsun ve hiçbir şeyimiz eksik kalmasın diye, üç kuruşa çevirdiği pembe romanları bitirmek için gece gündüz kendini paralardı. Özgür kadının şahane yaşamı: Sabah saat 7'de uyan, çocukların kahvaltısını hazırla, çantalarını kontrol et, kirayı, mutfak, giyim ve tatil masraflarını ve vergileri ödemek için saat 18'e kadar sevimsiz bir patronun yanında çalış ya da evde yeniden yazılması gereken boktan bir kitap dosyası üzerinde ter dök, saat 19'da çocukları etütten almaya git, dana bifteklerini ve kestaneli krem-muslarını hazırla, ödevlerini yaptılar mı kontrol et, kavga etmelerini engelle, çok geç yatmamalarını sağla. Babamın ödediği yemek parasına ve annemin düşük ücretine rağmen, bolluk içinde yüzmüyorduk. Monsieur-le-Prince Sokağı'na taşınmamız sırasındaki tezadın aynısını yaşıyorduk; o sırada onuncu yaş günüm için bir ansiklopedi istemiştim. *Universalis*'i değil! Çocuklar için hazırlanmış, resimli küçük bir ansiklopedi. Çok pahalı olduğundan, 21 Eylül 1973'te A'dan F'ye kadarki ciltler satın alındı, sonra F'den

M'ye kadarki ciltler için Noel'i beklemem gerekti. Ertesi yıl da M'den Z'ye kadar olan ciltler tamamlandı. Kuşkusuz gülüncüm, ama bana ansiklopedinin tamamını bir defada hediye edecek imkânlara sahip olmadığı için özür dileyen annemin üzgün yüzünü hatırlamak hâlâ yüreğimi sızlatıyor.

İki çocuk büyüten yalnız bir kadın bir kürek mahkûmudur. Bekâr bir annenin ne olduğunu o zamandan beri bilirim: O kendi hayatını feda edebilmek için size hayat vermiş biridir. Annem önce babamızı, sonra üvey babamızı terk etti ve o andan itibaren, tek yaptığı bizim başına kakmadığımız suçlarının kefaretini ödemeye çalışmak oldu. Bağımsız bir kadın olmaya, yani 1914 savaşında kendini öldüren dedesi gibi bir azize olmaya karar verdi. Pek çok yazarın annelerinden yana dertli olduklarını bilirim. Ben ise ona sadece şükran duyuyorum. Annemin sevgisi sonsuzdu. En azından bizim onu asla terk etmeyeceğimizin farkına varmış olmalıydı, ama bunda yanılıyordu. ABD'den onu çok güldüren bir tişört getirdiğimi hatırlıyorum: "I survived a catholic mother". Annemizin sevgisi o kadar sahiplenmeciydi ki, acı veriyordu. Sevgisi, sevmekten dolayı sürekli özür diliyordu. Bazen bir boşluğu telafi ettiği izlenimini vererek iç karartıcı olabilen bir sevgiydi. Ağabeyim ve ben annemizin duygusal yenilgisinden ve feminizmin yarattığı kölelikten yararlandık – daha önce kadınlar çocuk yetiştiriyorlardı, bugün hem çocuk yetiştiriyorlar, hem de FAZLADAN bir de çalışmak zorundalar. Evliliğin ve karıkoca hayatının zincirlerinden kurtulmuş olan annem yayın sektöründe çalışıyor, çocuklarını tek başına yetiştiriyordu ve mutlu olduğunu sanmıyorum. Ben, yeni bir anaerkine

tabi, annesine tapan, ama tüm kadınlardan alınacak bir rövanşı olan bir çocuk oldum. Çocukluğum beni kadın bedenlerine aç bir varlık, rövanşçı bir kadın düşmanı haline getirdi. Onun bizden başka kimsesi yoktu ve biz bunu gayet iyi kullandık: Bizim *özgür bir ev kadınımız* vardı. Diğer bütün erkekler karşısında aşk savaşını kazanmıştık. Gençliğimiz sona erdiğinde annemiz artık kölemizdi. Yeni bir sendrom yaşadık: iki erkek çocuğun tek bir anneyi istismar etmek için yırtındıkları rekabetçi bir Oedipus kompleksi. Kendime hep annemin bugün bizim yüzümüzden mi yalnız yaşadığını soruyorum.

37
Aile envanteri

Annemden aldıklarım:

— Elton John'un, dünya pop müziğinin şahikası olan 1969'dan 1975'e kadarki baladları

— Woody Allen filmlerini hep gösterime girdiği gün seyretmek

— en iyi kırmızı şarap en pahalı olan değildir

— hoşnutsuzluk, durmadan yakınmak, hiçbir şeyden asla memnun olmamak

— miyopluk

— romantizm

— ince el ve ayak bilekleri

— iyi eğitim

— kızarmak

— snopluk

— giyinmeyi bilmek

— yalnızlığı sevmek

— bozuşmaktan korkmamak

— Rus yazarları

— kaz ciğerini çatalla yemek

— bağımsızlık
— herkesin içinde ağlamaktan utanmamak ve televizyon karşısında ağlamamak için kendini tutmamak
— aşağılık kompleksi
— fırında sarımsaklı kuzu kol
— boyundan alınan öpücükler
— keskin eleştirel zekâ
— başkalarına karşı nazik, kendine karşı acımasız olmak
— dedikodudan hoşlanmak
— Stanley Donen ve Gene Kelly'nin *Sing'in the rain*'i
— sabah keyfi, yatakta kahvaltı, sabahları kızarmış ekmek kokusu
— kısa sürmesi pahasına da olsa aşk tutkulu, koşulsuz, iki insanı eritip birleştirici ve kıskanç olmalıdır
— hayatta her şeyin başında aşk gelir
— "bu öğlen" dememek
— okuma arzusu

Babamdan aldıklarım:
— fantezi
— megalomani
— iri burun
— sık sık tekrarlayan boğaz ağrıları
— büyük çene
— yağmur rengi gözler
— çok gürültülü bir şekilde üst üste iki kez aksırarak evdeki herkesi korkutmak
— Bourgogne ya da Savoie fondüsünü sevmek
— zihin berraklığı
— erkek giyim markası Brooks Brothers

— istihza
— egoizm
— cinsel saplantı
— "ayakkabı" yerine "pabuç", "kazak" yerine "hırka", "çizgi roman" yerine "resimli roman" demek
— eğlence duygusu
— şömine ateşini sevmek
— genç kadınlardan zevk almak
— güzel arabalar
— Marx Kardeşler
— Monteverdi'den *Bakire Meryem'in Akşam Duası*
— insanların ne düşündüğünü umursamamak
— *American Graffiti*'nin orijinal film müziği
— üstünlük kompleksi
— tropik adalar
— *duty-free*'lerden alışveriş etmek
— bir kangal sucuğu beş dakika dolmadan mideye indirmek mümkündür
— sürekli aşırı *cool* olmak, ama ara sıra bir ayrıntı yüzünden sinirlenmek
— gece horlamak
— Plotinus'un tekbenciliği
— gamsızlık olumlu bir özelliktir
— yazma arzusu.

38
Fransız rüyası

Babam hiçbir zaman doğum günlerini kutlamak istemedi, oğullarınınkileri de sık sık unuttu. Tarihleri aklında tutamıyordu, çünkü haklı olarak, bize daha baştan en büyük hediyeyi verdiğini düşünüyordu: O bize hayat vermişti. İlkçağ felsefesine tutkun bu adama göre gerçeklik göreli bir şeydi: Öyle olunca da, biyolojik olarak yaşlanmamızı simgeleyen, takvim yaprağındaki bir tarihe fazla önem vermenin bir anlamı kalmıyordu. Büyümeyi reddetmek, gerçekliğin gereğinden fazla önemsenen bir değer olduğu düşüncesiyle birlikte aile mirasının parçasını oluşturuyor.

Babam boşandıktan sonra, kuzeni Jean-Yves Beigbeder'nin şahsında kendine bir ağabey, büyüğü olarak kabul ettiği bir şahsiyet bulmuştu. Onu babama çok benzeyen, ama ondan daha yapılı ve büyük gözlüklü bir adam olarak hatırlıyorum; ileride babamın da olacağı gibi komik, fantastik, özgür ve orijinal bir tipti. Babam onu kendine en iyi dost olarak seçmişti. Birlikte İngiliz

Antilleri'ne, Nevis adında küçük bir adaya tatile gittik, ama coco sütünü keşfetmem dışında o seyahatten hiçbir şey hatırlamıyorum. Sonra, herhalde Nervis nostaljisinden, gençliğim boyunca sürekli Bounty yiyip Malibu içtim. Bir gün babamız bize hüzünlü bir sesle Jean-Yves Beigbeder'nin mercan resifinin açıklarında boğularak ya da köpekbalıkları tarafından parçalanarak öldüğünü haber verdi. Ben de Jean-Yves adında bir arkadaşımı kaybettim, ama o burada adının anılmasını istemiyordu... tüh, artık çok geç, andım bile.

Babam kapitalist rüyayı sınadı, annem feminist ütopyayı: Özgür olmak istedikleri için haşin bir şekilde cezalandırıldılar. Seneca, "*Calamitosus est animus futuri anxius*" der. ("Gelecek için endişelenen ruhun vay haline.") Gene de, onların bir rüyası oldu ve kimse bunu onların elinden geri alamayacak.

39
Mitomanlar

Anladım: Guéthary plajı Paris'i hatırlamamak için açtığım bir soluklanma parantezi. Geceleri yaptığım çılgınlıklar ve aşırılıklar ise bu kitabı yazmamak için kendime yarattığım eğlenceler. Hayatım boyunca bu kitabı yazmaktan kaçındım.

Bu, boşanması sırasında bir önceki kuşağın iki savaşın yıkımları konusundaki suskunluğunu tekrarlayan, yetmişli yıllardaki bir Emma Bovary'nin hikâyesi.

Bu, terk edilmesinin öcünü almak için hazırlaşan bir adamın, kalbi kırık olduğu için sinikleşen bir babanın hikâyesi.

Bu, anne babasına benzememek için her şeyi yapan bir ağabeyin, ağabeyine benzememek için her şeyi yapan bir erkek kardeşin hikâyesi.

Bu, aşkta uğradıkları hayal kırıklığının öcünü almak için sonunda anne babalarının rüyalarını gerçekleştiren iki çocuğun hikâyesi.

Bu, intihar etmiş bir ülkede büyüdüğü, evliliklerinin başarısızlığından dolayı depresif bir ana baba tarafından yetiştirildiği için melankolik olan bir erkek çocuğun hikâyesi.

Bu, kültürlü büyük taşra burjuvazisinin ölümünün ve şövalye ruhlu eski soyluluğun değerlerinin yok oluşunun hikâyesi.

Bu, insanları kazandığına inandırarak iki savaş kaybetmeyi, sonra da, bu öneminde hiçbir değişikliğe neden olmuyormuş gibi yaparak sömürge imparatorluğunu yitirmeyi başaran bir ülkenin hikâyesi.

Bu, yeni bir insanlığın ya da monarşist Katoliklerin nasıl küresel kapitalistlere dönüştüklerinin hikâyesi.

Benim yaşadığım hayat bu işte: bir Fransız romanı.

40
Kurtuluş

Polis tutuklanışımdan iki gün sonra ellerimi yeniden kelepçelemek üzere yanıma geldiğinde, saçı sakalı birbirine karışmış, ağzı leş gibi kokan, bacakları keçeleşmiş, ceketi buruş buruş olmuş bir yaşayan ölüydüm. Bir yarı uyku halinden çekilip çıkarıldım; nöbetçi doktorun ve mahkeme tarafından atanan avukatın verdiği valyumun ve beta blokörlerin etkisiyle uyuşmuş, soğuktan buz kesmiştim, hapşırıyordum, burnum akıyordu. Blondin'in *Monsieur Jadis ou l'École du Soir*'da (1970) yazdığı gibi, yüzümde "kafes ertesi günlerin kırışık ifadesi" vardı. Madeni buzluğumdan çıkınca, tavanından kanalizasyon borularının ve elektrik kablolarının geçtiği, kimisi kırık çıplak ampullerin aydınlattığı, duvarlarından sular sızan yeraltı koridorlarında, siyah üniformaların arasında, dilsiz bir robotu takip ettim ve yerin altında zincire vurulu halde sendeledim. Birbirlerini teskin etmeye çalışan iki tutukluyla birlikte bir başka kafese tıkıldım; çömelerek, oturarak, yere serilerek, görmezden gelinerek bir iki dakika daha uyumuş olmalıyım; sonra, kalemimin eksikli-

ğini hiç olmadığı kadar çok çektiğim, hayatımın en uzun saniyeleri geldi. Dépot'da kurşunkalem ya da tükenmezkalem yasaktır, çünkü bunları göze, yanağa ya da karna saplanma tehlikesi vardır: Fazla kışkırtıcıdırlar. Otuz altı saattir ezici kudretini test etme imkânını bulduğum savcılığın vereceği karardan korkmamaya çalışıyordum. Tutuklandığıma tanık olan birinin imdada çağırdığı büyük ceza avukatı Caroline Toby gelip beni hücremden çıkardı ve durumu gayet açık bir şekilde izah etti: Başsavcı yardımcısının hoşuna gitmeyecek en ufak bir hareket, kaş kaldırma, boğaz temizleme, hafif bir ironi yeterdi, kimselerin tanımadığı bu kadın, hiçbir müzakere ya da başvuru imkânı tanımaksızın beni canının istediği gibi ezmeye devam edebilir, iyi bir dersi hak eden pis bir süprüntü, (halk sağlığı yasasının L. 3421-1 maddesi uyarınca) bir yıl hapis cezasına çarptırılması gereken küstah ve keş bir yazar bozuntusu muamelesi çekecek bir sulh ceza mahkemesinin karşısına çıkarabilirdi. Kendimi duvarlar ve yerler kadar pis hissediyordum. Annemi, kızımı, nişanlımı, olay gazetelere yansıdığında onlara nasıl yalan söyleyeceğimi, nasıl bir söylem tutturacağımı düşünüyordum. "Kırmızı ışıkta geçtim, ters yöne girdim mi desem?.." Avukat hanım bana savcının basını olaydan haberdar edeceğini söyledi, nitekim aynen dediği gibi oldu: Ertesi gün *Le Parisien*'in birinci sayfasındaydım: Adı sanı bilinmeyen biri olma şansına sahip olmayan suçlulara reva görülen katmerli ceza buydu. Fransız adaleti kamuoyunu bu davadan haberdar ederek oyunbozanlık yapmasaydı, kuşkusuz bu kitabı yazmazdım. Sonunda dosyalarla kaplı küçük bir ofiste karşılaştığım soğuk kadın yargıç bana tuhaf bir soru sordu:

— Neden burada olduğunuzu biliyor musunuz?

Sorusuna tir tir titreyen bir zombi karşılığı verdiğime nasıl da pişmanım, anlatamam! Ona "Sprouzo" (Ege kıyılarında tüketilen bir Sprite ve Uzo kokteyli) nedir, biliyor musunuz diye sormam gerekirdi. Bilmediğini söyler, ben de ona şöyle derdim:

— Görüyorsunuz işte, birbirimizi anlayamıyoruz. İki gündür ağzıma lokma koymadım, Madam. Üç kilo verdim. Ne terörist, ne cani, ne tecavüzcü, ne hırsız olduğum halde, sadece kendime zarar verdiğim halde bana işkence ettiniz. Sizi bana bu şiddeti uygulamaya sevk eden ahlaki ilkeler iki geceden beri ayaklar altına aldığınız ilkelerin yanında bin kat önemsiz. (sesimi alçaltarak) Size bir sır vermem gerekiyor. Kimliğimde kırk iki yaşımda olduğum yazıyor, ama aslında sekiz yaşındayım ben. Anlıyor musunuz? Beni salıvermeniz gerekiyor, zira sekiz yaşındaki çocukların gözaltına alınması yasalara aykırıdır. Ben kimliğimde yazan yaşta değilim. Acaba hayatım gözümden mi kaçtı? Ben geçtiğini görmedim. Bende olgunluk diye bir şey aramayın. Çocuksu, saf, âciz ve etkilenmeye açığım: Yeni doğmuş bir bebek olduğum halde, bana sorumluluklarını üstlenmesi gereken bir yetişkin olduğum anlatılıyor. Durun, şahıslarda hata yapılıyor! Biri bu yanlış anlamayı düzeltmeli!

Bacaklarım soğuktan ve korkudan yaprak gibi titriyordu: Belagat yeteneğimi tamamen kaybetmiştim. Kekeleyerek, "Üzgünüm, Madam" dedim. İki gündür hüsran üzerine hüsran yaşamıştım, kızıma salı akşamı onu okuldan almaya gidemediğimi anlatmak, onu teskin etmek istiyordum, boş umutlara ve geçmek bilmeyen zamana katlanamaz olmuştum. Fransa çocuklarından bi-

riyle girdiği savaşı kazanmıştı. Kadın yargıç uyuşturucu tedavisi görmem için kesin mahkeme emri çıkardı, başımı gevşekçe eğerek uzun bir oh çektim. Bodrum katındaki bir kutuda sarılı duran eşyalarımı geri almak için birkaç belge imzaladım. Ardında, yanakları çökük iki Marilyn Manson ikizi arasında bir psikiyatrla görüştüm. Şair ortadan kaybolmuştu, ama sonradan Avukat Toby'den ona da aynı müeyyidenin uygulandığını öğrendim: Olay adli siciline işlenmeyecekti, Saint-Lazare Sokağı'nda, kreol bir psikologla altı kez ücretsiz görüşme sözü karşılığında, hakkında takipsizlik kararı verilmişti. Nihayet, soğuk bir kış güneşinin altında ortaçağ hapishanemden çıktım. Sen Nehri boyunca yürüdüm, Pont Neuf'ten karşı kıyıya geçtim ve sevdiğim birine telefon ettim.

— Alo, endişelenme, her şeyi anlatacağım, Şair'le birlikte tutuklandım ve 36 saattir içerdeydim, hiç uyumadım, leş gibiyim, klostrofbi ve soğuktan bütün gece titredim, hemen gidip kediye bir şeyler vermem lazım, hayvan açlıktan ölmek üzeredir. Hayır, seni daha önce arayamadım, telefonuma el koymuşlardı, sadece bir kişiyi aramama izin verdiler, ben de dün okul çıkışında Chloë'yi alamayacağımı haber vermek için Delphine'i aradım, hadi ama sevgilim, dert etme, her şey geçti, hayatında yaşanmamış bir parantezi kapatıyorum. Beni teselli etmeni isterdim. Bana mı geliyorsun? İki kolunu getirmeyi unutma, aralarında uyumayı düşünüyorum. Bu arada, seni seviyorum. Hem biliyor musun? Belki de artık sahici bir erkek olmuşumdur.

41
New York, 1981 ya da 1982

Guéthary'den önce, bir haftalığına New York'a gittim. Bir sabah telefonda, Jay McInerey sabahın altısında 9. Sokak'ta yürürken kaldırımda tökezleyip ayağını kırdığını haber verdi ve önceki gece onu Beatrice Inn'e sürükleyip nahoş tiplerle yalnız bıraktığıma göre bunun benim yüzümden olduğunu ekledi. Vur abalıya: Dünyadaki bütün felaketlerin müsebbibi benim, buna alışkınım, ben Katoliğim. Bu arada, hapishanede otuz altı saat geçirmemin nedeni, *Ay Parkı*'ndaki Jay'i taklit etmekti. O halde, onun kırık ayağını, transatlantik edebiyatın kısasa kısas yasasının bir çeşit tecellisi olarak kabul edelim. Jay'le evlerimizi değiştiğimiz olur (o Paris'e bana gelir, ben New York'a ona giderim), pekâlâ başımıza gelen felaketleri de değişebiliriz. Telefonu kapattım ve birden farkına vardım: Yetişkinlik yıllarıma ait ilk anılarımın mekânı New York. Birden, bir sürü anı yüzeye çıkıyor, üst üste biniyor, çarpışıyor ve birbirine karışıyor. New York benim ikinci kentim, Paris'ten sonra en uzun süre orada yaşa-

dım. Baba tarafından akrabam olan George Harben ilkgençlik yıllarımdan itibaren beni Riverside Drive'daki dairesinde ağırladı. Bende evinin anahtarları vardı, eve istediğim saate dönerdim, henüz bekâretini bile kaybetmemiş on altı yaşında bir delikanlı için olağanüstü bir özgürlüğe sahiptim. Ondan önce, Amerikan "*summer camp*"lerinde pek çok yaz geçirmiş, Nick Bolletieri'den tenis oynamayı ve Kansas grubunun *Dust in the wind*'inin sözlerini öğrenmiştim. George bu yıl öldü, cenazesine gitmedim, vefasızın tekiyim. Bir müddet sonra, babam 53. Sokak'ta, MOMA'nın üzerindeki Museum Tower'da, duvarları boydan boya camla kaplı bir *loft* satın aldı. Area'dan, Limelight'tan ya da Nell's'ten çıkışta, orada Alban de Clermont-Tonnerre'le birlikte *after*'lar düzenlerdim. Ağabeyi aile şirketinin iflasını isteyince, babam daireyi satmak zorunda kaldı. Anılarım, sanki bir Long Island Iced Tea'nin içinde birbirine karışıyor. Tek başına takıldığım, bir çatı katındaki açık hava kulübünün adı Danceteria'ydı. Lounge Lizards'ın saksafoncusu John Lurie'ye benzemeye çalışıyordum. Burlington marka çoraplar ve Sebago marka kahverengi ayakkabılar giyiyordum. "*Roof*"lardaki gecelerde bunun moda olduğunu hatırlıyorum. Her çarşamba Windows on the World'un latino gecelerine giderdik: ilk caipirinha'larım. Bir filmdeki bindirmeleri andıran New York görüntüleri. Bulutlar, akıp giden zamanı simgelemek için hızlı çekimde ilerliyor. New York'u en başta orada yalnız olduğum için sevmeye başlamıştım. Hayatımda ilk kez canımın istediği yere gidebiliyor, kendimi olduğumdan farklı biri gibi gösterebiliyor, başka türlü giyinebiliyor, tanınmadı-

ğım insanlara yalan söyleyebiliyor, gündüzleri uyuyabiliyor, geceleri sürtebiliyordum. New York dünyanın tüm ergenlerinde Holden Caulfield gibi itaatsizlik etme arzusu uyandırır: Eve dönmemek bir ütopya biçimidir. Adınızı sorduklarında sahte bir isim söylemek de öyle. Kendinizinkinden farklı bir hayat hikâyesi anlatmak romancı olmanın asgari şartıdır. İnsanları reşit olduğuma inandırmak için 42. Sokak'ta sahte bir kimlik bile ürettirmiştim. New York ileride yazar olacağımı, yani nihayet kendimi kendimden kurtarmayı başaracağımı (en azından o vakitler buna inanıyordum), kendimi başkalarına olduğumdan farklı biri gibi göstermeyi başaracağımı, Marc Maronnier ya da Octave Parango'ya dönüşeceğimi, bir kurmaca kahramanı olacağımı anlamamı sağlayan kenttir. İlk öykümü orada yazdım ("Demode bir metin"). Yirmi yıldır ben sanılan kişiyi orada var ettim. Boş apartman dairelerinde ilk özgür yazımızı yaşayan birkaç gençtik. Sarhoş ergenler olarak birbirimizi evlerimize davet ediyor, kızlarla yalaşmaktan çok caka satıyor, sabahın beşinde üst üste doluştuğumuz taksilerle dut gibi sarhoş eve dönüyor, Pyramid'den çıkışta A Caddesi'nde korkudan ürperiyorduk. O vakitler New York hâlâ fahişelerden, travestilerden ve *dealer*'lardan geçilmeyen tehlikeli bir şehirdi. Tüylerimizi diken diken ediyor, kendimizi adam yerine koyuyor, ama Poppers haricinde uyuşturucu kullanmıyorduk. Hesaplarıma göre, 1981 ya da 1982 yılı olmalıydı. Broadway üzerindeki Tower Records'dan plaklar satın alıyordum. Bu mağaza, internetten müzik indirme olayı başladıktan sonra iflas ederek kısa bir süre önce kapılarını kapattı. Her cumartesi gece yarısı *Rocky*

Horror Picture Show'u gösteren Greenwich Village'daki Waverly Theater'a pirinç atmaya gidiyorduk.* Bu sinema salonu da artık yok. New York'ta o kadar çok şey yok oldu ki... Ağzıma *hot-dog*, *bretzel*, Bubble Yum ve *guacamole* sosuna batırıp yediğim Doritos'lardan başka hiçbir şey koymuyordum. Yolunu kaybetmiş mutlu yumurcak... gönüllü yetim. Çok iyi hatırlıyorum, bir sabah büyüdüğümün, akşam için alışveriş yaptığımın, henüz reşit olmadan ergin olduğumun farkına varmıştım. Çocukluğum o sabah noktalanmıştı. Çocuk bedeninde yaşayan bir yetişkin olmuştum, sonra bir sabah vakti yetişkin bedeninde yaşayan bir çocuk oldum. Tek fark: Çocukken çoğunlukla güneşi batarken görüyordum, yetişkin olunca çoğunlukla doğarken görür oldum. Şafak vakti hava gurup vaktinde olduğu kadar berrak olmaz. Önümde kaç şafak kaldı?

* İzleyicilerin müdavimi oldukları filmin tüm repliklerini tekrarladıkları, kılık değiştirip perdedeki kişilerle diyaloga girdikleri bu şovlarda, düğün sahnesinde salondakiler birbirlerine, tıpkı canlı düğünlerdeki gibi pirinç atarlardı.

42
Bilanço

Uçup giden zaman geri gelmez ve kaçıp giden bir çocukluğu tekrar yaşayamazsınız. Ama gene de...

Burada anlatılanlar gerçekliğin ta kendisi değil, benim algıladığım ve el yordamıyla yeniden kurduğum şekliyle çocukluğum. Herkesin farklı anıları vardır. Yeniden kurgulanan bu çocukluk, yeni baştan yaratılan bu geçmiş bundan böyle tek gerçekliğim olacak benim. Yazıya geçen şey doğru haline geldiğinden, bu roman artık hiç değişmeyecek olan ve bugünden itibaren unutmayı bırakacağım gerçek hayatımı anlatıyor.

Anılarımı buraya bir gardıroba yerleştirir gibi yerleştirdim. Bir daha buradan bir yere kıpırdamayacaklar. Artık onları sadece bu sözcüklerle, bu imgelerle, bu sırayla göreceğim; küçükken Mako kalıplarıyla yaptığım çabucak sertleşen alçı figürler gibi dondurdum onları.

Herkes, bundan önceki kitaplarımda sık sık kendi hayatımı anlattığımı düşünüyor, oysa buna daha yeni başladım. Bu kitabın ilk kitabımmış gibi okunmasını ister-

dim. Önceki yapıtlarımı inkâr ettiğimden değil, tam tersine, umarım bir gün fark edilecektir ki... blablabla. Ancak, şimdiye kadar, olmadığım birini, olmak isteyeceğim erkeği, içimde kilit altında olan kompleksli tikiye fanteziler kurduran küstah ayartıcıyı betimledim. İçtenliğin sıkıcı olduğuna inanıyordum. Bu kitapta ilk defa, çok daha fazla kilit altında olan birini özgürleştirmeyi denedim.

Houdini* bağlarını nasıl çözüyorsa öyle yazabilirsiniz. Yazı fotografik anlamda banyo işlevi görebilir. Otobiyografiyi bu nedenle seviyorum: Bana göre, içimizde tek istediği keşfedilmek olan bir serüven gömülü olarak duruyor ve onu dışarı çıkarmayı başarırsak bu anlatılmış en şaşırtıcı hikâye oluyor. "Bir gün, babam annemle karşılaştı, sonra ben doğdum ve hayatımı yaşadım." Vaov, düşünülürse tam bir deli işi. Bu hikâye muhtemelen bizden başka kimseyi ilgilendirmiyor, ama o bizim bize ait peri masalımız. Kuşkusuz benim hayatım sizinkinden daha ilginç değil, ama daha az ilginç de değil. Öyle bir hayat ve benim yararlandığım tek hayat. Eğer bu kitabın babamı, annemi ve ağabeyimi milyarda bir de olsa ölümsüzleştirme ihtimali varsa, yazılmayı hak ediyordu demektir. Bu kâğıt tomarının içine "BURADA, ARTIK KİMSE BENİ TERK ETMİYOR" yazılı bir pankart dikiyorum sanki.

* Özellikle, bağlı durumda girdiği kilitli bir sandıktan kurtulma numarasıyla ünlü illüzyonist.

Bu kitabın sakinleri asla ölmeyecekler.

Bu sayfalarda, daha önce görünmez olan bir görüntü ansızın gözüme göründü; tıpkı, çocukken, toprağa tohum saçan o kadın siluetinin yarısaydam ihtişamı içinde belirişini görmek için, 1 franklık bir madeni paranın üstüne beyaz bir kâğıt koyup kurşunkalemle üzerini karaladığımda olduğu gibi.

43
Atlantis'in A'sı

O zamanlar Fransa'da kontrol dinin hayata bir anlam verdiğini düşünen bir adamın elindeydi. Bu cehennem azabını o nedenle mi hazırlıyordu? Başıma gelen bu gülünç talihsizlik bir Katolik meseline benziyor. Hazin kaput olayı tıpkı Newton'ın başına düşen elma gibi önümde ufuklar açtı. Artık başka biri olmamaya karar verdim. Kaybolmuş çocuğu oynamamı, eve dönmemi mi istiyorlar? Kendim oluyorum, ama kimse yanlış anlamasın: Bir daha asla doğru yola girmeyeceğim. Dépôt benim Hinnom Vadim oldu. İşte lanetlendim, bana inanmaktan başka çare kalmıyor. En Katolik yanım bu: Zevklerimin yasaklanmasını tercih ediyorum. Herkesin ortasında aşağılanmayı hak etmiyordum, ama artık biliyorum ki her zaman bu riski alacağım. Her zaman kontrolünüzden kaçacağım. Bana savaş ilan ettiniz. Asla sizlerden biri olmayacağım; ben öteki tarafı seçtim. Baudelaire *Kötülük Çiçekleri*'nin yasaklanmasından sonra Hugo'ya, "Namusuma sürülen lekenin altında keyfim gayet yerinde" diye yazmıştı. Size gülümsersem bana inanmayın, kendinizi

benden kollayın, ben korkak bir kamikazeyim, size alçakça yalan söylüyorum, geri kazanılmam imkânsız, işi tamamen bitmiş bir diş için söyledikleri gibi çürüyüp gitmiş ve kurtarılamaz durumdayım. 1972'den beri asosyal olduğum halde bana monden muamelesi çekildiğini düşünüyorum da... Kuşkusuz ceket giyip kravat takıyorum ve dün ayakkabılarımı Paris'in lüks otellerinden birinde boyatmıştım. Gene de sizlerden biri değilim. Fransa için ölen bir kahramanın soyundan geliyorum ve sizin için kendimi öldürüyorsam, bunun nedeni aileme çekmiş olmam. Yazarlar gibi askerlerin de misyonu budur. Bizler, sizlerden biri olmaksızın sizin için kendimizi öldürürüz.

Ağabeyimin, Dépôt'dan çıkışımdan az sonra, Élysée Sarayı'nın balo salonunda düzenlenen *Légion d'honneur* töreninde düşüncelerim işte böyle daldan dala atlıyordu. Annem kırmızı küpeler takmış, babam lacivert bir kostüm giymişti. Cumhurbaşkanı, Charles'ın ceketine nişanı iğnelerken üç yaşındaki yeğenim Emilie bağırdı: "Anne, kakam geldi." Cumhurbaşkanı bu anarşist çıkışı duymazdan geldi. Dışarıdan bakıldığında dağılmamış bir aileye benziyorduk. Altın yaldızlı bir sütuna dayanarak parmaklarımı saçlarımın arasından geçirdim. Bu bende bir tik haline geldi, ellerimi nereye koyacağımı bilemediğimde bunu sık sık yapıyorum; saçlarımı düzeltirken, fırsattan istifade kafamı kaşıyorum. Soğuk, parka bakan camları buğulandırıyordu. Ağaçları seyretmek için cama yaklaştım ve ansızın, büyük bir kibirle, buz tutmuş cama işaret parmağımla A harfini çizdim.

Sonsöz

Bugün burnum, yedi yaşındayken öleceğimi sandığım o günlerde olduğu gibi kanamıyor. Guéthary'de iyot çekiyorum. Dépôt'dan çıkışımdan iki hafta sonra, arkamda Rhune tepesi maviliğe karaltısını düşürüyor. Solumda Pireneler okyanusa dalıyor. Sağımda su o kadar soğuk ki, falez geri çekilmiş: Atlas Okyanusu onu aşındırıyor ve korkutuyor. İki metre sonra yüz yaşında olacağım. Halam Marie-Sol 1936'da buradan İrun kentinden yükselen alevlerin göründüğünü söyledi. Sonra savaş Fransa'ya da geldi ve dedem o savaşı kaybetti. 2008 yılının Şubat ayında, kızımı elinden sıkıca tutarak, Cénitz plajının kayaları üzerinde yürüyorum. Denizin serpintileri Evian yüz spreyinin yerini tutuyor. Ne yazık ki, 2003'te belediyenin aldığı bir karardan beri yörede karides avlamak yasak. Burası en beğendiğim plaj değildi, gene de bugün burada sevinçten titriyorum. Deniz çekilmiş; kızım upuzun ince bacaklarının yardımıyla, bir kayadan ötekine keçi gibi atlıyor. France Gall'in *Laisse*

tomber les filles'ini söyleyen, bej anoraklı, süet botlu bir keçi o. Bazen felsefi sorular soran bir keçi:

— Baba?

— Evet?

— İnanmayı mı, düşünmeyi mi, sanmayı mı tercih edersin?

— Ha?

— "İnanıyorum" mu, "Düşünüyorum" mu, "Sanırım" demeyi mi tercih edersin?

— Hımmm... "Bence" demeyi, böylesi daha mütevazı.

— O halde sanmayı tercih ediyorsun.

— Düşünmekten ya da inanmaktansa, evet. Bu daha kolay.

Otuz altı yıl önce, biricik anım olan o öğleden sonra, büyükbabam bana karides avlamaktan başka bir şey daha öğretmişti: taş sektirme sanatını.

— Önemli olan, diye anlatıyordu, taşı iyi seçmektir. Düz ve yuvarlak olması gerekir. Bak.

Hatırladığım o tek günde, etrafta bizden başka kimse yoktu. Pierre de Chasteigner bana kusursuz fırlatma hareketini göstermek için, yüzünü denize dönüp arkama eğilmiş, golf ve tenis hocalarının yaptığı gibi kendi koluyla benimkine eşlik ediyordu. Ak saçlı eski muharibin, sıska torununa bir çakıl taşını suda sektirmek için nasıl atacağını göstermeye zamanı vardı.

— Hız almak için arkaya döneceksin, böyle işte, tamam. Sonra hop, taşı savuracaksın gidecek.

— Cup.

— Yo hayır, Frédéric, o taş çok ağırdı.

Çakıl taşım kapkara sularda vinil bir plağın üzerindeki izler gibi halkalar oluşturarak, acıklı bir şekilde denizin dibini boylamıştı. Büyükbabam beni tekrar denemem için yüreklendirmişti.

— Ama... Büyükbaba, taş sektirmek bir işe yaramaz ki!

— Bilakis, çok önemlidir. Yerçekimine meydan okumaya yarar.

— Yerçekimi?

— Normalde, denize bir taş atarsan suyun dibine batar. Ama yirmi derecelik bir açı yapıp taşını iyi fırlatırsan yerçekimine karşı bir zafer kazanabilirsin.

— Kaybedersin, ama daha yavaş.

— Doğru.

İşte büyükbabamdan öğrendiğim bir şey. Artık burnum kanamıyordu, en azından bunu düşünmez olmuştum. Büyükbabam sabırla hareketlerimi düzeltiyordu.

— Bak, Discobolos gibi kendi eksenin etrafında dönmen lazım.

— Diskobolos da ne?

— Bir Yunan heykeli. Mühim değil. Bir disk fırlatmak istiyormuşsun gibi yap.

— Frizbi gibi, aslında.

— Frizbi de ne?

— İşte o yuvarlak şey, hani plajda birbirimize atıp tutuyoruz ya...

— Sözümü kesip durma! İşte böyle dönüyorsun, yana eğiliyorsun ve hop, taşı bütün kuvvetinle fırlatıyorsun, ama suyun üzerine doğru dümdüz, bak, sana göstereyim.

Mükemmel *swing*'i başardığını dün gibi hatırlıyorum, onu hâlâ müthiş bir berraklıkla görüyorum, olağanüstüydü, neredeyse gerçeküstüydü: Attığı taş çok uzun süre denizin üzerinde kalmış, altı, yedi, sekiz, dokuz defa sekmişti... Düşün, Chloë, babanın büyükbabası çakıl taşlarını denizin üzerinde yürütebiliyordu.

Bugün, kızımla kış ortasında Cénitz plajında yürüyorum ve çakıl taşları ayak bileklerimi burkuyor, rüzgâr görüşümü bulandırıyor. Yemyeşil çayırlar arkamda, masmavi okyanus önümde. İşte yere doğru eğilip elimin tersiyle gözlerimi siliyorum. Kızım orada kurbağa gibi çömelmiş ne yaptığımı soruyor. İşi aceleye getirmeden iyi bir çakıl taşı aradığımı söylüyorum; aslında, saçlarımın arkasından akan anılarımı saklamaya çalışıyorum.

— Ama... sen ağlıyorsun baba?

— Yok canım, nerden çıkardın? Rüzgârdan gözüme kum kaçtı... Ha ha, tatlım benim! İşte o an geldi, dikkat dikkat, trampetler çalıyor, sana taş sektirme sanatını öğretmenin zamanıdır. Büyükbabam bunu bana senin yaşındayken öğretmişti.

Yerden yuvarlak, düz, fazla ağır olmayan, bulut gibi gri bir taş alıyorum. Sonra, fikrimden caymış gibi yapıyorum.

— Ama bu senin ilgini çekmez, Nintendo DS oyunu değil.

— Hey, hop! Bebek değilim ben artık!

— Değilsin, ama bu o kadar da önemli bir şey değil, unut gitsin, canın sıkılır...

— Taş sektirmek nedir? Hadi baba, öğret lütfeeeen!

— Sana babanın büyükbabasının sırrını öğretmemi istediğinden emin misin? İstersen eve dönüp *Hannah Montana* DVD'sini 8.000'inci defa seyredebiliriz.

— Nyenyenyenyenye. Çok komik. Hiç nazik değilsin.

— Peki, tamam. Sana göstereceklerimi unutma: Suyun üzerinde yürümek mümkündür. Bana iyi bak, birazdan göreceksin.

Chloë, benimkiler gibi çıkık ön dişleriyle alt dudağını ısırıyor. İkimiz de pür dikkatiz, kaşlarımız çatık. Bu fırsatı kaçırmamam lazım, kızımın dikkat aralığı çok kısa, ikinci bir şansım olmayacağını biliyorum. Yavaşça eksenim etrafında dönüyorum. Bir Olimpiyat şampiyonu gibi kolumu arkaya doğru iyice gererek, elimi yere paralel tutarak bir yarım daire çiziyorum. Sonra tüm gücümle öne dönüp çok sert bir bilek hareketiyle taşı yüzeyi yalayıp geçecek şekilde dingin suların üzerine fırlatıyorum. Taş hızla ilerliyor ve kızımla birlikte hayranlık içinde, bir defa sekişini, gök ile deniz arasında asılı kalmış gibi bir defa daha sekişini, hiç durmamak üzere uçarcasına, altı, yedi, sekiz defa sekişini seyrediyoruz.

Pau, Sare, Guéthary, Ocak 2008-Nisan 2009.

FRÉDÉRIC BEIGBEDER

Bir Fransız Romanı*

Türkçesi: Renan Akman

Roman

Fransız edebiyatının mavi kanlı serserisi, gözaltında divana uzanıyor, adalet sisteminin çarklarında kişisel tarihini hatırlamaya çalışıyor. Ağabeyinin ödüllendirildiği bir dünyada cezalandırılan bir kardeşin sorgulaması: Frédéric Beigbeder'in son itirafnamesi, *Bir Fransız Romanı*.

Bu, aşkta uğradıkları hayal kırıklığının öcünü almak için sonunda anne babalarının rüyalarını gerçekleştiren iki çocuğun hikâyesi.

Bu, intihar etmiş bir ülkede büyüyen ve başarısız evliliklerinin yol açtığı depresyonda boğulan bir anne baba tarafından yetiştirildiği için melankolik olan bir erkek çocuğun hikâyesi.

Bu, kültürlü büyük taşra burjuvazisinin ölümünün ve şövalye ruhlu eski soyluluğun değerlerinin yok oluşunun hikâyesi.

Bu, insanları kazandığına inandırarak iki savaş kaybetmeyi, sonra da, hiçbir değişiklik olmamış gibi yaparak sömürge imparatorluğunu kaybeden hüzünlü bir ülkenin hikâyesi.

"Benim yaşadığım hayat bu işte: bir Fransız romanı."

16 TL

ISBN 978-975-570-533-0

*SEL